

PROGRAMMABEGROTING 2015

“Samen verantwoordelijk”

Gemeente Gemeert-Bakel

Tel 0492-378500
Fax 0492-366325

Ridderplein 1
5421 CV Gemert

www.gemert-bakel.nl
gemeente@gemert-bakel.nl

Inhoud

Hoofdstuk 1: Inleiding	2
§1.1 Aanbieding.....	2
§1.2 Leeswijzer.....	4
Hoofdstuk 2: Programmaplan	6
§2.1 Programma Algemene zaken.....	7
§2.2 Programma Sociaal Domein & Volkshuisvesting.....	12
§2.3 Programma Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer.....	20
§2.4 Programma Economie & Sport.....	27
§2.5 Programma Financiën & Vastgoed.....	34
Hoofdstuk 3: Paragrafen	38
§3.1 Lokale heffingen.....	39
§3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	41
§3.3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	43
§3.4 Financiering.....	44
§3.5 Bedrijfsvoering.....	46
§3.6 Verbonden partijen.....	49
§3.7 Grondbeleid.....	51
§3.8 Investeringsparagraaf.....	53
§3.9 Bezuinigingen.....	54
Hoofdstuk 4: Financieel Overzicht	56
§4.1 Begrotingsuitgangspunten.....	56
§4.2 Overzicht van baten, lasten en dekkingsmiddelen.....	59
Bijlage 1: Specificatie lokale heffingen	60
Bijlage 2: Specificatie risico's	61
Bijlage 3: Onderhoud kapitaalgoederen	71
Bijlage 4: Verbonden partijen	76
Bijlage 5: Grondbeleid	83
Bijlage 6: Incidentele baten en lasten	85
Bijlage 7: EMU-saldo	86
Bijlage 8: Specificatie cijfers programma's	88
Bijlage 9: Toelichting verschillen	93
Bijlage 10: Kostendekkendheid legesverordening	101
Bijlage 11: Kerngegevens	105

Hoofdstuk 1: Inleiding

§1.1 Aanbieding

De programmabegroting 2015-2018

Wij bieden uw raad hierbij de programmabegroting 2015-2018 aan. Dit is de eerste begroting die dit college aan uw raad voorlegt. De programmabegroting beschrijft wat uw raad de komende jaren wil bereiken en wat daarvan de kosten zijn. De programmabegroting is een kader waarop uw raad ons college kan aanspreken en controleren.

Begrotingsnota 2015

Conform de Planning- en Controlcyclus is met ingang van de werkzaamheden voor de begroting voor het dienstjaar 2015 aan uw raad een "Begrotingsnota" gepresenteerd. Deze nota is een strategisch meerjarig beleidsplan en wordt jaarlijks in het voorjaar voorbereid, door uw raad behandeld en vastgesteld. Na behandeling en vaststelling vormt de nota het algemeen beleidskader voor het opstellen van de programmabegroting en de meerjarenbegroting voor de komende vier kalenderjaren. De onderwerpen worden ingevuld met de kennis en inzichten van het moment van opstellen.

Het zwaartepunt van de beleidsbepaling komt, door de invoering van de begrotingsnota, meer richting het voorjaar te liggen. Dan gaat uw raad zich immers ook uitspreken over de invulling van de budgettaire ruimte. Het voordeel van behandeling van de begrotingsnota is dat vóór de zomervakantie de richting van de invulling van de budgettaire ruimte door uw raad al in grote lijnen wordt vastgesteld. Hierdoor ontstaat er voor uw raad meer ruimte om met het college een inhoudelijke discussie te kunnen voeren over deze invulling en de in te zetten financiële middelen.

In de Begrotingsnota heeft uw raad de uitgangspunten voor de programmabegroting 2015-2018 vastgesteld. Aan de lastenkant houden wij, evenals in 2014, geen rekening met inflatie. De financiële positie van de gemeente Gemert-Bakel staat onder zware druk en laat dit niet toe. Gestreefd dient te worden naar een (verantwoorde) verlaging van de kosten of verhoging van de inkomsten. Om die reden vinden wij het verdedigbaar dat er een beperkt percentage voor inflatie van 1.5% wordt toegepast aan de batenkant. De OZB is hierop voor 2015 uitgezonderd. De opbrengsten zijn daarbij gelijk geschaard aan die van 2014. Vaak worden bij budgetten de baten en lasten van vorig jaar als uitgangspunt van de nieuwe raming genomen. Dit is bij budgetten met afhankelijkheid van derden niet altijd gewenst. Bijvoorbeeld door economische omstandigheden kunnen de uitkeringen en opbrengst bouwleges stijgen of dalen. Daar is rekening mee gehouden.

De begrotingsnota 2015 is door uw raad, in uw vergadering van 10 juli 2014, als uitgangspunt voor de begroting 2015-2018 vastgesteld. Deze begrotingsnota gaf in het meerjarenperspectief 2015-2018 het volgende beeld te zien.

V = voordelig; N = nadelig

Begrotingsjaar	2015	2016	2017	2018
Saldo (x€1.000)	1.887 N	1.524 N	1.565 N	1.353 N

Zoals uit bovenstaand overzicht blijkt, konden wij u toen nog geen evenwichtig begrotingsbeeld presenteren. Besloten werd deze negatieve resultaten te betrekken bij de voorbereidingen van de begroting 2015-2018. De begrotingsvoorbereiding is mede vormgegeven door het instellen van een tijdelijke werkgroep "besparingen en inkomsten" met vertegenwoordigers van de fracties in de gemeenteraad. Deze werkgroep bestaande uit (burger)raadsleden hebben ideeën aangeleverd voor besparingen van kosten en verhoging van inkomsten.

Meerjarige programmabegroting 2015-2018

Het college kan een structureel sluitende begroting aanbieden met daarin de volgende saldi:

V = voordelig; N = nadelig

Begrotingsjaar	2015	2016	2017	2018
Saldo ingediende begroting (x€1.000)	9 V	469 V	604 V	620 V

Begrotingstoezicht door Provincie

De gemeente heeft een negatieve algemene reserve. Omdat wij niet in staat zijn deze negatieve reserve binnen 4 jaar weg te werken, zijn wij in 2013 onder het preventieve toezicht van Gedeputeerde Staten komen te vallen. Met de provincie zijn wij een termijn overeengekomen van (maximaal) 10 jaar.

Omdat binnen de planperiode (2015-2018) nog een negatieve algemene reserve is valt de gemeente ook in 2015 onder preventief toezicht. De gemeente loopt volgens de huidige prognoses ruim € 500.000 voor op de met de provincie afgesproken aflossing schema. In deze begroting zijn voorstellen opgenomen om nog eens € 300.000 extra in te lopen door laten vervallen van reserves en voorzieningen zonder dat dit een negatief effect heeft op de voorgenomen lastenverlichting in deze collegeperiode.

Burgemeester en wethouders van Gemert-Bakel

Gemert-Bakel, 4 november 2014

§1.2 Leeswijzer

Deze leeswijzer geeft u inzicht in de opbouw van de Programmabegroting 2015-2018 van de gemeente Gemert-Bakel. De subhoofdstukken zijn als volgt opgebouwd:

Digitaal gebruik programmabegroting

In deze begroting is de navigatie binnen de begroting vereenvoudigd:

Als u hierop klikt wordt u binnen de begroting zelf doorverwezen naar een verdere specificatie van dit onderwerp.

Hiermee keert u vanuit de specificatie terug naar de hoofdtekst.

Als u hierop klikt, wordt u doorverwezen naar een externe link (internetverbinding vereist). Bijvoorbeeld een raadsbesluit op de gemeentelijke website.

1.2.1 Hoofdstuk 2: Programmaplan

Dit hoofdstuk bestaat uit 5 subhoofdstukken verdeeld naar de portefeuilles. De benoemde doelen, inspanningen en resultaten zijn geformuleerd op basis van het [⇒Coalitieakkoord 2014-2018 “Samen verantwoordelijk”](#), te weten:

1. Algemene zaken
2. Sociaal Domein & Volkshuisvesting
3. Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer
4. Economie & Sport
5. Financiën & Vastgoed

Doel Elk programma begint met een inleidende tekst met daarin opgenomen een toelichting op taakvelden in het betreffende programma.

Inspanningen Per doel zijn de activiteiten opgenomen. De basis hiervoor is het coalitieakkoord.

Resultaten Per doel zijn de te behalen resultaten benoemd.

Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten Per inspanning en resultaat is beoordeeld of dit binnen de bestaande middelen (budgetten en menskracht) gerealiseerd kan worden. Indien binnen de begroting extra middelen ter beschikking zijn gesteld, wordt dit aangegeven. Zo is er een duidelijkere koppeling tussen de doelen en middelen in de begroting.

1.2.2 Hoofdstuk 3: Paragrafen

Conform de verslaggevingsregels voor het opstellen van de Programmabegroting ([⇒Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten BBV](#)), is een 7-tal paragrafen opgenomen. Dit zijn:

- risicomanagement en weerstandsvermogen;
- verbonden partijen;
- financieringsparagraaf;
- onderhoud kapitaalgoederen;
- grondbeleid;
- bedrijfsvoering;
- lokale heffingen.

In de paragrafen worden onderwerpen van belang voor het inzicht in de financiële positie, behandeld.

De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten. Naast de verplichte paragrafen is de paragraaf bezuinigingen toegevoegd. De provincie heeft, in zijn rol als toezichthouder, de gemeente hierom verzocht.

1.2.3 Hoofdstuk 4: Financieel overzicht

Dit hoofdstuk is de financiële vertaling van de Programmabegroting 2015-2018. Als eerste is er een meerjarenbegroting 2015-2018 opgenomen. Onderliggende informatie hierbij is het overzicht van incidentele baten en lasten en een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

1.2.4 Bijlagen

Als slot zijn er bijlagen opgenomen. Deze bijlagen zijn met name verdere specificaties van in de begroting opgenomen informatie.

Hoofdstuk 2: Programmmaplan

Aan de hand van het coalitieakkoord 2014-2018, beschrijft dit hoofdstuk de belangrijkste ontwikkelingen voor 2015. Dit is de eerste begroting waarin coalitieprogramma "Samen verantwoordelijk" is verwerkt.

Het allerbelangrijkste is dat de beslissingen van vandaag, toekomstproof zijn. Het college ziet het blijven stimuleren van de economische groei en het woningbouwprogramma nog steeds als meest toekomstbestendig beleid. Daarnaast is goede zorg een belangrijk aandachtspunt.

Ambitie

"Iedereen doet mee, vanuit een sterke en groene plattelandsgemeente in de Peel met een goed woon- en leefklimaat en voorzieningenniveau, dat verder wordt versterkt waar nodig, vanuit de gedachte "lokaal wat kan en regionaal wat moet".

Speerpunten

In het coalitieakkoord zijn een aantal belangrijke speerpunten benoemd die volgens het collegeprogramma de komende 4 jaar worden uitgewerkt:

1. Wij werken aan een gezond financieel beleid dat leidt tot een sluitende meerjarenbegroting. Wij richten ons daarbij op het realiseren van slimme investeringen, ombuigingen en sociale innovatie, ondanks onze moeilijke financiële situatie.
2. Wij verlagen waar mogelijk de lasten voor inwoners en bedrijven.
3. Wij versterken de economie met het accent op recreatie en toerisme en doorontwikkeling van de bedrijventerreinen.
4. Wij stimuleren de eigen kracht van inwoners en bieden een vangnet aan diegene die dat nodig hebben. Hierop baseren wij ons sociaal beleid.
5. Wij organiseren een zorgvuldige invoering en uitvoering van de nieuwe gemeentelijke taken t.a.v. de 3 transities; zorg, jeugd en werk & inkomen met aanzienlijk minder geld dan de rijksoverheid voorheen nodig had.
6. Wij gaan samen met inwoners, organisaties, maatschappelijke partners, bedrijven en verenigingen werken aan de leefbaarheid in alle kernen. De vraag vanuit de samenleving staat daarbij centraal.
7. Wij stimuleren iedereen om mee te doen in de samenleving. Belemmeringen om mee te doen nemen we weg of verminderen we.
8. Wij gaan voor behoud van onze goede voorzieningen in wijken en kernen door slimme samenwerkingen aan te gaan met alle betrokkenen.
9. Wij investeren waar nodig gericht in voorzieningen dicht bij de mensen. We geven de inwoners zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid in hun eigen wijken en kerkdorpen.
10. Wij realiseren een passend woonaanbod voor iedere generatie in een groene omgeving.
11. Wij streven naar een zorgvuldige veehouderij door voortdurend in dialoog met elkaar te gaan.
12. We nemen actief deel, waar mogelijk leidend, in Peel 6.1. Met name daar waar dit leidt tot betere kwaliteit, grotere continuïteit en kostenefficiëntie.

De vijf programma's in deze begroting zijn:

1. ↓ Algemene zaken
2. ↓ Sociaal Domein & Volkshuisvesting
3. ↓ Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer
4. ↓ Economie & Sport
5. ↓ Financiën & Vastgoed

De programma's worden opgedeeld in doelen, inspanningen en resultaten. In deze begroting wordt voor het eerst met deze indeling gewerkt. Per doel wordt in tabelvorm aangegeven wat de inspanningen en resultaten zullen zijn. Daarbij wordt aangegeven of er in deze begroting extra middelen voor het doel en resultaat zijn toegekend ten opzichte van de vorige meerjarenbegroting 2014-2017.

§2.1 Programma Algemene zaken

↑Inleiding

De portefeuillehouder van dit programma is Dhr. J. van Zomeren en het programma bevat de volgende taken:

- Coördinatie van het beleid
- Algemene en bestuurlijke zaken
- Personeel en organisatie
- Openbare orde
- Integraal veiligheidsbeleid
- Informatiebeleid
- Coördinatie van handhaving
- Evenementen en horecabeleid
- Gemeentearchief
- Publieksservice
- Regionale samenwerking
- Millennium

Doelen programma Algemene zaken

Dit programma kent vijf doelen. Voor ieder doel is benoemd wat de inspanningen en resultaten zijn voor 2015 en of in deze begroting extra middelen daarvoor zijn toegekend.

Algemene zaken	↓1: Een consequentere, rechtvaardigere en voorspelbaardere handhavingproces op basis van duidelijkere prioriteiten en bijbehorende uitvoering
	↓2: Sturing houden op de taken welke bij de verbonden partijen zijn belegd en de belangen van Gemeert-Bakel daarin borgen
	↓3: Sturing houden op de veiligheidstaken welke bij de verbonden partijen zijn belegd en de belangen van Gemeert-Bakel daarin borgen
	↓4: Voor de dienstverlening aangescherpte servicenormen, actief gecommuniceerd en nageleefd
	↓5: Versterken van de eigen rol, de toegankelijkheid en de interne en externe oriëntatie gemeenteraad

2.1.1 Doelen

↑Doel 1	<p>Een meer consequent, rechtvaardig en voorspelbaar handhavingsproces op basis van duidelijkere prioriteiten en bijbehorende uitvoering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duidelijke prioriteiten • Meer inzet aan het begin van het proces; begrip kweken en duidelijkheid scheppen • Procedures worden ingezet en afgemaakt
Inspanningen	<p>Beleid opstellen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van meerjarig beleidsplan “Handhaving” – met in het bijzonder aandacht voor de preventie en aanpak van overlast • Meerjarenperspectief schetsen • Prioriteiten stellen • Prioriteiten en beschikbare budget matchen • Politieke keuzes voorleggen, maken en vastleggen opdat de prioriteiten vastgesteld zijn • Opstellen van handhavings uitvoerings programma’s (HUP’s) • Terugkoppelen resultaten aan de politiek • Terugkoppelen resultaten aan inwoners en (agrarische) bedrijven
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Meerjarig beleidsplan “Handhaving”2015-2018 met prioriteiten • Integraal handhavingsbeleid • Duidelijke rol politiek en ambtelijk
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Voor handhaving wordt € 25.000 extra ter beschikking gesteld.

↑Doel 1	<p>Een meer consequent, rechtvaardig en voorspelbaar handhavingsproces op basis van duidelijkere prioriteiten en bijbehorende uitvoering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Duidelijke prioriteiten • Meer inzet aan het begin van het proces; begrip kweken en duidelijkheid scheppen • Procedures worden ingezet en afgemaakt
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Investeren in preventie en toezicht; duidelijk zijn aan voorkant bij producten, diensten, contacten • Bonus/Malus toepassen op alle doelgroepen (inclusief agrarisch); zij die van goede wil zijn en goed gedrag vertonen worden minder gecontroleerd • Eenduidig klantcontact; één aanspreekpunt die het proces stuurt en/of heldere informatie over het proces • Regie voeren op kwaliteit (proces): Preventie, Controle, Uitvoering, Handhaving. • Regie voeren op uitvoering: de aansturing organiseren over de werkerreinen heen en met externen • Terugkoppelen resultaten en (on)bedoelde effecten aan de politiek • Werken vanuit een procesaanpak: <ul style="list-style-type: none"> ○ Knelpunten aanpakken; Op voorhand meer begrip kweken en duidelijkheid scheppen en met omgeving en ondernemer/inwoner

	<p>oplossingsmogelijkheden zoeken zolang dit constructief is. Hierbij kan eventueel mediation ingezet worden. Daarna juridisch</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Goed registratiesysteem (ODZOB) ○ Handhaven als sluitstuk van een ingezet traject
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering volgens het handhavingsuitvoeringsprogramma per jaar • Meer toezicht en minder handhaving oftewel meer efficiëntie door meer preventie en minder repressie • Meer inzet aan het begin van een proces; begrip kweken en duidelijkheid scheppen • Procedures worden ingezet en afgemaakt
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 2	Sturing houden op de taken welke bij de verbonden partijen zijn belegd en de belangen van Gemert-Bakel daarin borgen
Inspanningen	Jaarlijks inzichtelijk maken bij welke verbonden partijen wij aangesloten zijn, welke afspraken daarmee gemaakt zijn en inzichtelijk maken wat de stand van zaken betreffende deze afspraken is
Resultaten	De raad kan gericht sturen, visie geven over de verschillende regionale samenwerkingsverbanden
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 3	Sturing houden op de veiligheidstaken welke bij de verbonden partijen zijn belegd en de belangen van Gemert-Bakel daarin borgen. Denk hierbij aan de politie, brandweer (VRBZO) en ambulancezorg (GHOR)
Inspanningen	Veiligheidsthema's die voor de inwoners van Gemert-Bakel van belang zijn uitdragen in de daarvoor aangewezen netwerken en zorgen dat deze geborgd worden in de betreffende uitvoeringsplannen. Denk hierbij aan de politie, brandweer (VRBZ) en ambulancezorg (GHOR) en ons eigen integraal veiligheidsplan
Resultaten	De inzet op voor Gemert-Bakel belangrijke veiligheidsthema's wordt geborgd
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	De discussie over het basistakenpakket en het eventuele pluspakket van de VRBZO moet nog gevoerd worden

↑Doel 4	<p>Voor de dienstverlening aangescherpte servicenormen, actief gecommuniceerd en nageleefd. Afspraak = afspraak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Antwoord: In 2015 handelt het KlantContactCentrum (KCC) 80% van de veel voorkomende vragen en producten af • Metten servicenormen en klanttevredenheid • Digitale dienstverlening voor burgers en bedrijven verbeteren • Gebruiksvriendelijkheid gemeentelijke website verbeteren en de website de digitale ingang van de gemeente laten zijn
----------------	--

Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Het KCC verder uitbouwen volgens de visie van de organisatieontwikkeling • Het medewerkersportaal en zaakstelsel verder inrichten • Sturen op digitale dienstverlening. De website en het digitaal loket staan hierin centraal. • Afspraken over servicenormen met uitvoeringsorganisaties Peel 6.1, Werkplein en ODZOB • Klant Tevredenheids Onderzoeken (KTO) uitvoeren door middel van enquêtes van de meest gevraagde diensten • Verkorten doorlooptijd van de dienstverlening • Digitale transacties voor burgers en bedrijven uitbreiden • Sturen op digitale dienstverlening • Uitvoering geven aan de web richtlijnen 	
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Het KCC handelt 80% van de veel voorkomende vragen en producten af • Belangrijkste servicenormen worden per kwartaal gepubliceerd 	
	Telefoon	<5% hangt op na 20 sec.
	Medewerkersportaal	80% belt terug binnen 1 dag
	Balie	80% geholpen binnen 5 min.
	Schriftelijk	80% aanvragen binnen servicenorm antwoord
	<ul style="list-style-type: none"> • Dienstverleningsovereenkomsten waarin servicenormen zijn vastgelegd • KTO's de dienstverlening scoort > 7 • Digitale transacties voor betalingen, parkeeronthefing en leerlingenvervoer • Vernieuwde website ingericht volgens visie van top taken 	
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen	

↑Doel 5	Versterken van de eigen rol, de toegankelijkheid en de interne en externe oriëntatie gemeenteraad
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Verbeteren van directe uitwisselingen tussen inwoners/organisaties en gemeenteraad vooral door het versterken van insprek- en meesprek-mogelijkheden. • Verhelderen eigen rol en positie van gemeenteraad, college, burgemeester, en het vergroten van de toegankelijkheid van de raad en raadsleden via met name de gemeentelijke website. • Profileren van de raad als zodanig/volksvertegenwoordiging en profileren van de diverse opvattingen binnen de raad op de belangrijkste onderwerpen (kaders). Daarbij o.a. de mogelijkheden van gerichte actieve communicatie en sociale media benutten. • Verder ontwikkelen kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad alsmede in dat verband de publieke verantwoording door het college. Hiertoe preciezer bepalen welke informatie de raad nodig heeft en gegenereerd kan/moet worden. • Werkzaamheden van de raad en zijn fracties gericht ondersteunen (griffie, ambtelijke bijstand, fractiebudget, ICT-budget fracties).
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Evaluatie onafhankelijke rekenkamercommissie en intergemeentelijke samenwerking beoordelen • Evaluatie raadscommissiestelsel

Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen
--	------

2.1.2 Totaaloverzicht programma Algemene zaken

Zie blz. 88 - 91 voor verdere specificatie

x (€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↓Lasten	8.333	6.881	7.309	7.280	7.289	7.266
↓Baten	1.012	738	885	855	855	855
Saldo	7.321	6.143	6.424	6.395	6.404	6.381

In de bijlage zijn de verschillen per kostencategorie af te lezen.

Toelichting belangrijkste verschillen en beleidsintensiveringen (structureel/incidenteel) in 2015 ten opzichte van 2014

Lasten

- ↓handhaving € 25.000 (hoger)
- ↓wachtgelden wethouders € 31.000 (lager)
- ↓veiligheidsregio Brabant Zuid-Oost (VRBZO) € 16.000 (hoger)
- ↓SRE/MRE inclusief voormalige SRE taken € 8.000 (lager)
- ↓zerobudgeting is in totaal € 611.000 afgeraamd, waarvan € 190.000 op dit programma (lager)

Zie blz. 93 - 94 voor verdere toelichting

Baten

- ↓verlaging dwangsommen € 50.000 (lager)

§2.2 Programma Sociaal Domein & Volkshuisvesting

↑Inleiding

De portefeuillehouder van dit programma is Dhr. J.M.A. Bevers en het programma bevat de volgende taken:

- Jeugdzorg
- AWBZ / WMO
- Participatie
- Sociale zaken en werkgelegenheid
- Armoedebeleid
- Inburgering
- Sociale werkvoorziening
- Volkshuisvesting
- Welzijn
- Onderwijs
- Volksgezondheid
- Wijk- en buurtbeheer
- Cultuur

Doelen programma Sociaal Domein & Volkshuisvesting

Dit programma kent tien doelen. Voor ieder doel is benoemd wat de inspanningen en resultaten zijn voor 2015 en of in deze begroting extra middelen daarvoor zijn toegekend.

Sociaal Domein & Volkshuisvesting	↓1: Feiten op een rij
	↓2: Meer inwoners gaan voor elkaar zorgen
	↓3: Meer inwoners werken mee
	↓4: Meer samenleven
	↓5: Minder uitval op school, meer kans op werk
	↓6: Problemen vaker voorkomen en sneller oplossen
	↓7: Beter luisteren naar inwoners door de gemeente
	↓8: Meer innovatie in het sociale domein
	↓9: Betere huisvesting doelgroepen
	↓10: Meer beleving van cultuur en cultuurhistorie

2.2.1 Doelen

Een belangrijk resultaat dat geldt voor meerdere doelen zoals hieronder genoemd, is één beleidskader Sociaal Domein met één totaal budget. Daarna wordt het bijbehorende uitvoeringsprogramma uitgewerkt samen met maatschappelijke partners. De speerpunten daarbij zijn:

- Interactie tussen de drie werkvelden zorg, werk en jeugd
- Het accent op preventie, advisering en vroeg signalering
- Een dorp en wijkgerichte uitvoering
- Zo min mogelijk regels en voorschriften
- Minder uitval op school, meer kans op werk

- Een sterke Samenleving
- Meer inwoners werken mee, minder armoede en meer zingeving
- Problemen vaker voorkomen en sneller oplossen
- Inwoners betrekken bij het maken van plannen
- Flexibiliteit voor de besteding van de rijksbijdragen
- Meer innovatie in het sociale domein om betere ondersteuning tegen lagere kosten
- Een adequaat vangnet zodat niemand tussen wal en schip terecht komt

Bovendien worden naast het beleidskader de volgende resultaten opgeleverd:

- Een dashboard Sociaal Domein om de budgetten te kunnen bewaken
- Een nieuwe woonvisie met als uitgangspunt een betere huisvesting van doelgroepen
- Een beleidskader wet publieke gezondheid
- Een nieuw accommodatiebeleid:
 - efficiënt en effectief gebruik van het maatschappelijke vastgoed;
 - De kosten van het gebruik zo laag mogelijk houden;
 - maatschappelijk vastgoed inzetten in het kader van preventieve activiteiten in relatie tot de drie transities bijvoorbeeld voor activiteiten van dagbesteding.

↑Doel 1	Feiten op een rij
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Extra financiële middelen aantrekken voor feitenonderzoek en preventie op kosten van verzekeringsmaatschappij(en) • Vaststelling van de effectiviteit van beleid en kwaliteitscontrole van de hulp • Sociaaleconomisch feitenoverzicht van de gemeente per kleine kern en wijk (Smart City)
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Integrale rapportage resultaten lokaal jeugdbeleid • Klant-volgsysteem • Financieel overzicht regionale samenwerking en bewaking van de uitgangspunten • Een dashboard Sociaal Domein om de budgetten te kunnen bewaken
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 2	Meer inwoners gaan voor elkaar zorgen
	<ul style="list-style-type: none"> • Minder kosten 15- 40%; • Meer accent op preventie, advisering en vroegsignalering; • Meer interacties tussen de drie werkvelden zorg, werk en jeugd. • Meer kwaliteit van de specialistische hulpverlening
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Samenwerking verbeteren jeugdwerk Bunker, Fuse en LEV-groep • Wijkgericht werken met o.a. dorpsondersteuner, opvoed ondersteuner en medewerker Centrum Jeugd en Gezin die zich richten op de sociale omgeving van de hulpvrager
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Flexibiliteit voor de besteding van de rijksbijdragen, alle inkomsten in één pot • Eén beleidskader Sociaal Domein waarin opgenomen duidelijke afspraken met Peel 6.1. De bestaande beleidsdocumenten voldoen
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

<p>↑Doel 3</p>	<p>Meer inwoners werken mee</p> <ul style="list-style-type: none"> • Meer werkgelegenheid • Meer zingeving • Minder armoede
<p>Inspanningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sluitende aanpak voor jongeren zonder werk onder 27 jaar • Uitvoering armoedebeleid incl. kwijtschelding gem. belasting • Aanbieden van onderwijs bij taalachterstanden en laaggeletterdheid • Hulp bij (gedrags)problemen of sociale problematiek • Beleidsplan participatiewet: <ul style="list-style-type: none"> ○ Instroom beperken bijvoorbeeld door direct Peelland@work in te zetten ○ Samenhangende handhaving, met een menselijke maat met vroegtijdig informeren, signaleren, opsporen. Dit in de Ketten Werk en Inkomen en met Sociale Recherche ○ Rechtmatigheid: voldoen aan de wettelijke eisen van de SiSa (Single Audit en Single Information) ○ Afspraken worden gemaakt en vastgelegd met mensen met een uitkering en met bedrijven voor plaatsing ○ Iedereen die niet op eigen kracht kan gaan werken naar de Peelland@work en daarna in een traject naar werk • Lokale basisvoorziening voor mensen die nog niet aan het werk kunnen en begeleiding nodig hebben bij het 'leren' werken • Samenhangende aanpak werk en inkomen (Samenhangende aanpak bij schulddienst-verlening, integrale aandacht voor het gezin met schulden, toe leiden van jongeren naar werk, het Werkplein sluit aan bij het wijk en dorpsgericht werken, het minimabeleid sluit aan bij het wijk- en dorpsgericht werken) • Faciliteren van het combineren werk en zorg door middel van kinderopvang • Schuldhulp: binnen 4 maanden ligt er een plan van aanpak schulden, bij crisissituaties vindt er binnen 3 dagen een interventie plaats met een integrale benadering van andere problemen • Scholing die aansluit bij de arbeidsmarkt en het behalen van een startkwalificatie • Via de LEV-groep wordt het vrijwilligerswerk georganiseerd zodat mensen die potentieel wel zicht hebben op regulier werk in de running blijven • Oprichten van een of meerdere lokale of sub-regionale basisvoorzieningen om ongeveer 100 inwoners werkervaring op te laten doen, met als doel door te stromen naar een reguliere baan • Het samenwerkingsverband met Atlant Groep wordt gerespecteerd • Organiseren van stages voor jongeren bij lokale bedrijven. • Voortzetten 'Jeugd dat werkt'
<p>Resultaten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jaarlijks 15% duurzame uitstroom naar werk (contract met de Atlant Groep) • Lokaal sociaal knooppunt voor vrijwilligerswerk • Schriftelijke afspraken met onbemiddelbare mensen zonder werk • Armoedeconferentie in 2015 • Lokale basisvoorziening voor mensen die nog niet aan het werk kunnen en begeleiding nodig hebben bij het 'leren werken' • Sociaal economisch uitvoeringsprogramma • Actualisatie social-return beleid • Eén beleidskader Sociaal Domein waarin opgenomen duidelijke afspraken met

	Peel 6.1. De bestaande beleidsdocumenten voldoen
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Voor het project jeugd dat werkt wordt incidenteel € 90.000 ter beschikking gesteld. voor het project pas vooruit wordt incidenteel € 15.000 ter beschikking gesteld.

↑Doel 4	Meer samenleven
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • De inwoners worden structureel geïnformeerd over inhoudelijke veranderingen als gevolg van 3 transities t.a.v. jeugd, zorg en werk • In totaal worden 9 wijkteams geformeerd • Er wordt wijk en dorpsgericht gewerkt met behulp van de leefbaarheidsagenda • Inburgering asielzoekers met een integrale benadering integratie inburgeraars • Een burgerpanel wordt samengesteld als gesprekspartner voor de gemeente • Alleen ondersteuning MFA's en verenigingen wanneer zij onderling samenwerken • Inwoners permanent informeren via leefbaarheidsagenda • Meer regie voeren op het samenwerken • Ondersteuning dorpsraden • Onderzoek naar gewenste omvang van het (maatschappelijk) vastgoed • Verbinden/netwerken: Overleg met stakeholders • Promotie uniform klein onderhoud maatschappelijke gebouwen en terreinen en uniforme regelingen maken voor groot onderhoud van maatschappelijke gebouwen en terreinen door gebruikers • Bij de gemeentelijke projecten wordt de participatieladder als instrument ingezet voor burgerparticipatie ingezet waarbij wordt gestreefd naar de meest participerende stijlen
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Leefbaarheidsagenda op het internet • Een ontmoetingsplek in elk kerkdorp of wijk • Subsidies voor bepaalde verenigingen en gemeenschapshuizen • Instandhouding onderwijs- en culturele accommodaties • Bewustwordingscampagne "Graag gedaan" die inwoners motiveert hulp te vragen • Schriftelijke afspraak klein-, groot- en gebouwonderhoud met kleine kernen en wijken • Prestatieafspraken met gebouwbeheerders t.b.v. sociale ontmoeting • Buurtplannen bij nieuwbouw of herinrichting • Visie maatschappelijk rendement t.o.v. vastgoedrendement • Een nieuw accommodatiebeleid • Eén beleidskader Sociaal Domein waarin opgenomen duidelijke afspraken met Peel 6.1. De bestaande beleidsdocumenten voldoen
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 5	Minder uitval op school, meer kans op werk
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Leerplichtwet hanteren • Leerlingenvervoer • Coördinatie woonwagenzaken

	<ul style="list-style-type: none"> • Peelsamenwerking Jeugd en Onderwijs • Meer aandacht voor alle kinderen met taal- of ontwikkelachterstand • Aansluiting Passend Onderwijs en Jeugdzorg m.b.v. opvoedondersteuner • Brede school ontwikkeling en integrale kindcentra
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Peuterwerk en VVE voor alle kinderen 2 tot 4 jaar • Onderwijsintermediair voor Sinti • Lokaal Educatieve Agenda • Aanpak Voortijdige Schoolverlaters en thuiszitters • Gebouwonderhoud • Eén beleidskader Sociaal Domein waarin opgenomen duidelijke afspraken met Peel 6.1. De bestaande beleidsdocumenten voldoen
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 6	Problemen vaker voorkomen en sneller oplossen
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeentelijke regie op de wijkteams om deze dicht bij de inwoners te laten werken • Inhoudelijke bijdragen leveren aan het onderzoek naar de gezondheidseffecten van veehouderij • Subsidie voor laat je niet flessen, beter eten en bewegen
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Lagere kosten zorg, jeugd en werk. Besteding conform begroting • Haalbaarheidsonderzoek 'Aanpak overgewicht onder jongeren' • Preventie alcoholgebruik door jongeren • Implementatie van het onderzoek naar de gezondheidseffecten van veehouderij in de sfeer van de vergunningverlening op grond van milieu en ruimtelijke ontwikkeling en volksgezondheidsbepalingen • Eén beleidskader Sociaal Domein waarin opgenomen duidelijke afspraken met Peel 6.1. De bestaande beleidsdocumenten voldoen. • Een nieuw beleidskader wet publieke gezondheid
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 7	Beter luisteren naar inwoners door de gemeente
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Meer regie voeren op het samenwerken • Meer kleinschalig hulpvragen oplossen in wijkteams • Vraaggericht werken door de gemeentelijke organisatie • Projectmatig werken door de gemeentelijke organisatie waarbij de communicatie integraal is ingebed
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Leefbaarheidsagenda per dorp en wijk
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 8	Meer innovatie in het sociale domein
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Platform 'Ouders voor ouders' organiseren • Sociaal innovatie café • Groepsbehandelingen organiseren • Benadrukken van de coachende rol van dorpsondersteuners • Benadrukken van de socialiserende normaliserende rol van de wijkteams, i.p.v. puur individuele hulp • Actief stimuleren van mantelzorginitiatieven • Basisvoorziening binnen Gemert-Bakel en/of De Peel. • Intensiveren van de samenwerking overheid-onderwijs-werkgevers door: samenwerking van de accountmanager bedrijven en economie van de gemeente Gemert-Bakel, de bedrijvencontactfunctionaris en re-integratieconsulenten van Atlant, job coaches en de LEV-groep (inzet vrijwilligerswerk) en onderwijsinstellingen. • Oprichten denktank t.b.v. innovatieve ideeën op het gebied van arbeidsparticipatie
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Dagopvang voor meerdere doelgroepen • Eén beleidskader Sociaal Domein met één totaal budget • Een overzicht van bestaande voorzieningen voor hulpverlening (op basis waarvan integratie, koppeling en vernieuwing mogelijk is) • Een nieuw beleidskader wet publieke gezondheid
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 9	Betere huisvesting doelgroepen
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Meer afspraken in Peelverband • Meer samenwerken met Goed Wonen • Integratie binnen het gemeentelijke beleid van de nieuwe nationale woningwet • Bevordering van de leefbaarheid door jongeren en ouderen aan hun dorp te binden met passende huisvesting • Meer relaties leggen met innovatie van zorg en domotica • Stimuleren dat inwoners zelf initiatief nemen om te voorzien in de woonbehoefte
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Een nieuwe woonvisie met als uitgangspunt een betere huisvesting van doelgroepen • Prestatieafspraken met Goed Wonen
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 10	Meer beleving van cultuur en cultuurhistorie:
	<ul style="list-style-type: none"> • Identiteit van de inwoners versterken • Meer podium voor passies van (Amateur)kunstenaars en cultuurgroepen • Meer evenwicht met de verzakelijking van de samenleving • Betere bewaking en realisatie van moderne en historische beeldkwaliteit van de gebouwde leefomgeving, landschap en de zichtbaar gemaakt archeologie • Instandhouding van een beperkt aantal goede culturele voorzieningen
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Meer samenwerken tussen culturele instellingen en verenigingen • Ondersteuning van De Bunker en Fuse • Combinatieregeling educatie en gemeentearchief • Werkgroep 'Duitse Orde' voor onderzoek en promotie en subsidieverwerving • Omgevingsplan (volgens nationale wetgeving) waarin opgenomen beeldkwaliteit, monumentenbeleid, archeologie en landschapsontwikkeling samen met OB en VH • Regionale samenwerking m.b.t. cultuurhistorie
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Goede culturele voorzieningen • Subsidies met subsidievoorwaarden • Omgevingsvisie en omgevingsplan waarin opgenomen beeldkwaliteitplan, (gemeentelijk) monumentenplan en archeologie • Lange termijn plan voor de educatie en (commerciële) presentatie van de geschiedenis van de 'Duitse Orde' met kasteel, kerk en school voor meerdere doelgroepen conform centrumvisie
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

2.2.2 Totaaloverzicht programma Sociaal Domein & Volkshuisvesting

Zie blz. 88-91
voor verdere
specificatie

x (€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↓Lasten	28.785	28.369	35.088	34.194	33.522	33.202
↓Baten	14.622	12.411	11.775	11.334	11.878	10.741
Saldo	14.163	15.958	23.313	22.860	21.644	22.460

In de bijlage zijn de verschillen per kostencategorie af te lezen.

Toelichting belangrijkste verschillen en beleidsintensiveringen (structureel/incidenteel) in 2015 ten opzichte van 2014

Lasten

Zie blz. 94 - 96
voor verdere
specificatie

- ↓pas vooruit € 15.000 (hoger)
- ↓jeugd dat werkt € 90.000 (hoger)
- ↓uitstel subsidie Kunstlokaal € 50.000 (hoger)
- ↓uitkeringen en invoering participatiewet (neutraal)
- ↓drie decentralisatie Sociaal domein (WMO en Jeugdzorg) € 9.135.297 (hoger)
- ↓subsidie vrijwilligersorganisaties zelfde niveau als in 2014 gehouden (neutraal)
- ↓zerobudgeting is in totaal € 611.000 afgeraamd, waarvan € 85.000 op dit programma (lager)

§2.3 Programma Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer

↑Inleiding

De portefeuillehouder van dit programma is Mevr. A.A.H.C.M. van Extel -van Katwijk en het programma bevat de volgende taken:

- Ruimtelijke ordening
- Reconstructie landelijk gebied
- Bouwen en milieu
- Monumenten
- Openbaar beheer
- Landschapsbeheer

Doelen programma Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer

Dit programma kent drie doelen. Voor ieder doel is benoemd wat de inspanningen en resultaten zijn voor 2015 en of in deze begroting extra middelen daarvoor zijn toegekend.

Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer

↓1: Een waardevollere groene openbare ruimte

↓2: Er ontstaat een waardevoller groen buitengebied

↓3: Een gezondere leefomgeving door een zorgvuldige veehouderij

2.3.1 Doelen

<p>↑Doel 1</p>	<p>Een waardevollere groene openbare ruimte:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwoners voelen zich meer betrokken bij het onderhoud van het groen in het eigen dorp of wijk • De gemeente laat los en faciliteert initiatieven van inwoners
<p>Inspanningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen integraal beleid “waardevolle groene openbare ruimte” samen met inwoners en bedrijven: <ul style="list-style-type: none"> ○ Opstellen meerjarig beleid en aanscherpen/ombouwen handboek openbare ruimte (HOOR) ○ Een ‘streefbeeld voor ‘waardevoller’, ‘De Peel’ herleiden uit bestaand beleid (Beeldkwaliteitsplan matchen met HOOR) ○ Meerjarenperspectief schetsen (kwaliteit + €) ○ Streefbeeld bespreken ○ Prioriteiten stellen ○ Beschikbare budget matchen ○ Prioriteiten bepalen, voorleggen ter besluitvorming en vast laten stellen. • Ontwikkelen en uitvoering geven aan “waardevol groen”: <ul style="list-style-type: none"> ○ door bedrijven (rotondes, sloten, e.a.) ○ door organisaties (speeltuinen, MFA’s, sportparken,) ○ door inwoners (wijken, buurten, dorpen) <p><i>Via de route van de leefbaarheidsagenda’s op basis van participatie (de participatieladder)</i></p> • Uitvoering: <ul style="list-style-type: none"> ○ Regie voeren op kwaliteit (proces): ontwerp, aanleg, onderhoud ○ Regie voeren op uitvoering : <ul style="list-style-type: none"> ▪ De aansturing organiseren over de werkterreinen heen en met externen ○ Communicatie t.b.v. het proces ○ Terugkoppeling organiseren van resultaten aan de politiek ○ Terugkoppeling organiseren van resultaten aan inwoners, bedrijven
<p>Resultaten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Afzonderlijk beleid is op orde en integraal opgezet volgens streefbeeld op basis van participatie. In 2015 staan de volgende beleidsdocumenten op de agenda <ul style="list-style-type: none"> ○ Bomenbeleid ○ Beleid inritten/uitwegen ○ Geactualiseerd HOOR (Handleiding ontwerp openbare ruimte) • Meer “Waardevol groen” opgezet door bedrijven, organisaties en inwoners • Er zijn (wijk)plannen opgesteld
<p>Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten</p>	<p>Geen</p>

<p>↑Doel 2</p>	<p>Er ontstaat een waardevoller groen buitengebied:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwoners en organisaties voelen zich meer betrokken bij het beheer van het landschap • Er wordt actief invulling gegeven aan erfbeplanting (gemaakte afspraken worden nagekomen)
<p>Inspanningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Updaten beeldkwaliteitsplan; ambities gebiedspaspoort Peelrand en Peelkern (Provincie) als leidraad in beeldkwaliteitsplan na blijven streven • Verankeren beeldkwaliteitsplan in update Structuurvisie plus

	<ul style="list-style-type: none"> • Beleid en uitvoering <i>beheer openbare ruimte afstemmen op landschapsontwikkeling</i> • <i>Ambitie delen met organisaties gericht op historisch erfgoed opdat zij activiteiten/projecten op kunnen zetten</i> • Organisaties (vrijwilligers) actief betrekken bij het onderhoud van het landschap • Werken aan meer kwaliteit buitengebied door projecten (blauw, groen, beleving) • Projectontwikkeling op beleving van landschap Peelrand en Peelkern (<i>zoals herstel van beken, van sloten en projecten als 'breuken beleven', 'Tereijken' 'Cleefs wit' en 'natuurpoort Bakelse Plassen'</i>) • Ontwikkelingen (landgoederen, nieuwe economische activiteiten) stimuleren
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Streefbeeld is bekend en verankerd in de structuurvisie • Organisaties gericht op het behouden en versterken van het landschap kennen het streefbeeld van de gemeente en de gemeente kent hun streefbeelden. Er is afstemming daar waar mogelijk • Meer betrokkenheid van vrijwilligers bij het onderhoud van het landschap • Zichtbare projecten • Meer waardevol groen/blauw in het buitengebied • Private ontwikkelingen vinden plaats
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 2	<p>Er ontstaat een waardevoller groen buitengebied:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Inwoners en organisaties voelen zich meer betrokken bij het beheer van het landschap • Er wordt actief invulling gegeven aan erfbeplanting (gemaakte afspraken worden nagekomen)
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen stimulerend VAB-beleid inclusief 'prikkel/stimulans' ("saldering"?) • Consortium van bedrijfsleven (agrarische ondernemers, makelaars, banken) /overheid (rijk, provincie, gemeente) om leegstand op platteland aan te pakken en omschakeling te bevorderen • In kaart brengen van afspraken erfbeplanting en wie deze niet/niet juist nageleefd heeft <ul style="list-style-type: none"> ○ Afspraken maken met ZLTO; streefbeeld 'waardevol groen' (incl. erfbeplanting) vaststellen ○ Verplichten van erfbeplanting: Gesprekken en handhavingstraject aangaan met ondernemers die niet voldoen
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Aangepast VAB beleid • Er wordt werk gemaakt van vrijkomende agrarische bebouwing • Plan van aanpak erfbeplanting van gemeente en ZLTO
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 3	<p>Een gezondere leefomgeving door een zorgvuldige veehouderij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We volgen het beleid van de Provincie voor de zorgvuldige veehouderij • Er is begrip voor elkaar • Samen met agrarische ondernemers, organisaties en inwoners vormgeven aan het proces op weg naar 2020
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Aandachtsgebieden in G-B worden door i.s.m. inwoners en bedrijven benoemd: <ul style="list-style-type: none"> ○ Inzicht geven in de huidige situatie geur, fijn stof, klachten/meldingen/inspraak ○ Inzet vragen en samenwerken urgentieteam (Brabant Beraad); ophalen ervaringen en aanpak uit relevante dorpen/aandachtsgebieden ○ Afstemming houden met provinciale aanpak; bij knelpunten wordt de samenwerking opgezocht met het urgentieteam/Provincie ○ Voor de financiering van een oplossing van een knelpunt gaan we een beroep doen op de ondernemer, de provincie, het rijk, de gemeente en maatschappelijke instellingen
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Een gemeente die het beleid van de provincie volgt • 2 aandachtsgebieden waarin belanghebbenden werken aan een zorgvuldigere veehouderij onder begeleiding van het urgentieteam
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 3	<p>Een gezondere leefomgeving door een zorgvuldige veehouderij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We volgen het beleid van de Provincie voor de zorgvuldige veehouderij • Er is begrip voor elkaar • Samen met agrarische ondernemers, organisaties en inwoners vormgeven aan het proces op weg naar 2020
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente zet actief in op instrumenten waardoor agrarische ondernemers hun imago kunnen verbeteren : <ul style="list-style-type: none"> ○ Bij uitbreiding agr. bedrijf (nieuwe omgevingsvergunning) wordt de ondernemer gevraagd om een dialoog met de omgeving te voeren ○ Bij uitbreiding agr. bedrijf (nieuwe omgevingsvergunning) wordt een 7 of hoger gevraagd op de Brabantse Zorgvuldigheidsscore (BZV) ○ In voorkomende gevallen wordt op vrijwillige basis aan agr. ondernemers gevraagd om een BZV op te stellen
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Agrarische ondernemers die de dialoog en BZV toepassen bij vergunningverlening
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 3	<p>Een gezondere leefomgeving door een zorgvuldige veehouderij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We volgen het beleid van de Provincie voor de zorgvuldige veehouderij • Er is begrip voor elkaar
---------	--

	<ul style="list-style-type: none"> • Samen met agrarische ondernemers, organisaties en inwoners vormgeven aan het proces op weg naar 2020
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente zet ruimtelijke instrumenten in: <ul style="list-style-type: none"> ○ Aansluiten bij Provinciaal beleid (VR2014) ○ Een check of de structuurvisie + nog update is ○ Integrale herziening bestemmingsplan buitengebied <ul style="list-style-type: none"> ▪ Economische, duurzame en maatschappelijke ontwikkelingen mogelijk te maken en waaronder 'kleinschalige zorgvoorzieningen op platteland', 'bed & breakfast', grondgebonden veehouderij etc. ○ Opstellen MER-bestemmingsplan buitengebied ○ Nieuwe/innovatieve ontwikkelingen krijgen maatwerkeraanpak (regels en procedures afstemmen op doel) o.a. met inzet van accountmanager bedrijven ○ Intrekken bouwvergunningen indien niet tijdig in gebruik genomen ○ Beleid mestbewerking actief volgen
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Een gemeente die ruimte voor agrarische ontwikkelingen begrenst / aangeeft waar nog zorgvuldige veehouderij mogelijk is: <ul style="list-style-type: none"> ○ Een gecheckte structuurvisie + (waarin o.a. zichtbaar is welke ruimte er is voor een zorgvuldigere veehouderij) ○ Een toekomst gericht herzien bestemmingsplan buitengebied + MER dat voldoet aan VR2014 en waarin zoveel als mogelijk is de bestemmingen overeenkomen met het werkelijke gebruik (en omgekeerd) en waaruit toekomstig gebruik 'te lezen' is ○ Nieuwe/innovatieve ontwikkelingen die mogelijk gemaakt zijn met maatwerkeraanpak
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Voor plattelandsontwikkeling is incidenteel € 50.000 beschikbaar in 2015

↑Doel 3	<p>Een gezondere leefomgeving door een zorgvuldige veehouderij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We volgen het beleid van de Provincie voor de zorgvuldige veehouderij • Er is begrip voor elkaar • Samen met agrarische ondernemers, organisaties en inwoners vormgeven aan het proces op weg naar 2020
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente zet milieu instrumenten in: <ul style="list-style-type: none"> ○ Intrekken milieuv vergunningen indien geen agrarische activiteiten meer ○ Herijken regels en vergunningen; richten op doelvoorschriften ○ Beleid Provincie t.a.v. 'stilzitters' volgen ○ Integraliteit in beeld krijgen en bewaken van agrarische sector in relatie tot bodem, water, lucht (beleidskaders EU/NL/Provincie)
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Ongebruikte ruimte (vergunning) wordt ingenomen • Samen met 'stilzitters' worden oplossingen in beeld gebracht
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen, naast de eerder genoemde € 50.000 voor plattelandsontwikkeling

<p>↑Doel 3</p>	<p>Een gezondere leefomgeving door een zorgvuldige veehouderij:</p> <ul style="list-style-type: none"> • We volgen het beleid van de Provincie voor de zorgvuldige veehouderij • Er is begrip voor elkaar • Samen met agrarische ondernemers, organisaties en inwoners vormgeven aan het proces op weg naar 2020
<p>Inspanningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Gemeente zet instrumenten gezondheid in: <ul style="list-style-type: none"> ○ Volgen van onderzoek gezondheid en veehouderij ○ Opstellen gemeentelijk draaiboek calamiteiten gezondheid en veehouderij
<p>Resultaten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Een gemeente die toetst op gezondheid en veehouderij: <ul style="list-style-type: none"> ○ G-B is vertegenwoordigd in de klankbordgroep gezondheidsonderzoek ○ Een draaiboek calamiteiten gezondheid en veehouderij
<p>Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten</p>	<p>Geen, naast de eerder genoemde € 50.000 voor plattelandsontwikkeling</p>

2.3.2 Totaaloverzicht programma Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer

x (€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↓Lasten	11.631	10.974	10.432	10.263	10.204	10.244
↓Baten	5.186	3.353	3.244	3.251	3.308	3.366
Saldo	6.445	7.621	7.188	7.012	6.896	6.878

Zie blz. 88 - 91
voor verdere
specificatie

In de bijlage zijn de verschillen per kostencategorie af te lezen.

Toelichting belangrijkste verschillen en beleidsintensiveringen (structureel/incidenteel) in 2015 ten opzichte van 2014

Lasten

- ↓plattelandsontwikkeling € 50.000 (hoger)
- ↓subsidie Molen de Volksvriend € 18.000 (hoger)
- ↓VTH taken € 62.000 (hoger)
- ↓subsidie vrijwilligersorganisaties op hetzelfde niveau als 2014 gehouden (neutraal)
- ↓zerobudgeting is in totaal € 611.000 afgeraamd, waarvan € 257.000 op dit programma (lager)

Zie blz. 96 - 98
voor verdere
toelichting

Baten

- ↓leges omgevingsvergunning per saldo € 171.000 (lager)
- ↓leges bestemmingplan procedures € 39.000 (hoger)

§2.4 Programma Economie & Sport

↑Inleiding

De portefeuillehouder van dit programma is Dhr. R.D. Hoppezak en het programma bevat de volgende taken:

- Economische zaken
- Toerisme en recreatie
- Kermissen en markten
- Verkeer en (openbaar) vervoer
- Afval
- Sport
- Communicatie
- Speelgelegenheden

Doelen programma Economie & Sport

Dit programma kent zeven doelen. Voor ieder doel is benoemd wat de inspanningen en resultaten zijn voor 2015 en of in deze begroting extra middelen daarvoor zijn toegekend.

Economie & Sport	↓1: Feiten beter op een rij
	↓2: Naar een knooppunt economische ontwikkeling in De Peel
	↓3: Een beter ondernemersklimaat voor bedrijven
	↓4: Gemert-Bakel is beter bereikbaar
	↓5: Meer vernieuwing binnen de sociaaleconomische agenda
	↓6: Gemert-Bakel wordt meer cultuur hotspot in De Peel
	↓7: Een duurzame visie op sportvoorzieningen, sporten en bewegen

2.4.1 Doelen

↑Doel 1	Feiten beter op een rij: <ul style="list-style-type: none"> • Intern voor de gemeente • Extern voor de wijkteams en inwoners
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar feiten m.b.t. economie • Toekomstvisie
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Feitenoverzicht per bedrijventerrein • Feitenoverzicht arbeidsmarkt • Feitenoverzicht v.w.b. recreatieve aspecten
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 2	Naar een knooppunt economische ontwikkeling in De Peel: <ul style="list-style-type: none"> • De Peel en dus ook Gemert-Bakel verkrijgen een duidelijke economische positie binnen Brainport 2020, waarbij leefbaarheid, bedrijvigheid en ruimte in balans zijn • Krachtig opereren vanuit de Peelregio • Het ontwikkelen van initiatieven op het gebied van economische ontwikkeling • Toename aantal arbeidsplaatsen
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • (SWOT)Analyse van de huidige situatie en inventariseren bestaande economische ontwikkelingen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Onderzoeken subsidiemogelijkheden in relatie tot Europese programmaperiode 2020 ○ Onderzoeken raakvlakken met Rijksbeleid ○ Onderzoeken raakvlakken met Agenda van Brabant ('Nieuwste Brabant') ○ Onderzoeken raakvlakken MRE/bovenlokaal (21 gemeenten) ○ Onderzoeken raakvlakken met De Peel ○ Onderzoek lokaal: Wat zijn je economische dragers? • Opstellen uitvoeringsprogramma 'economische ontwikkeling in De Peel': <ul style="list-style-type: none"> ○ Topsectorenbeleid vertalen naar Peel 6.1 <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cluster en ketenonderzoek ▪ Benoemen van projecten <ul style="list-style-type: none"> • Voortzetten businesscase Agro en Food • Communicatiestrategie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gemert-Bakel met een unieke positie binnen De Peel ▪ Vermarkten economie De Peel • Verbinden/netwerken: <ul style="list-style-type: none"> ○ Voortzetten (bijdrage) Brainport Development ○ Overleg met EPGB, 1x per kwartaal op basis van een strategische (sub)regionale agenda incl. uitvoeringsprogramma ○ Budget beschikbaar stellen voor het ontwikkelen van initiatieven ter bevordering van de economische ontwikkeling ○ Stimuleren dat er initiatieven komen ter bevordering van de economische ontwikkeling. Cofinanciering (50-50) is daarbij het uitgangspunt • Kennisdeling

Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • De economische visie is verankerd in de structuurvisie Gemert-Bakel en is daarin leidend • Krachtenveldanalyse • Een 'Knooppunt economische ontwikkeling in De Peel', zowel op ambtelijk als bestuurlijk niveau • Een (sub) regionaal uitvoeringsprogramma 'economische ontwikkeling in De Peel' 2015-2020 • Cluster en ketenonderzoek is afgerond • De communicatiemiddelen zijn benoemd in opzet en frequentie • De samenwerkingsovereenkomst met het Peeln netwerk tot 1 juli 2016 wordt gerespecteerd
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 3	<p>Een beter ondernemersklimaat voor bedrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Beter vestigingsklimaat nieuwe bedrijven • Beter faciliteren van bestaande bedrijven • Ondernemersvriendelijke gemeente
Inspanningen	<p><i>Algemeen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Analyse huidige situatie: <ul style="list-style-type: none"> ○ Bevolking i.r.t. opleiding ○ Vergrijzing en bijbehorend effect op de arbeidsmarkt ○ Afnemend economisch belang en werkgelegenheid van de primaire agrarische sector • Ondernemers worden optimaal gefaciliteerd en ondersteund: <ul style="list-style-type: none"> ○ Interactie tussen bedrijven onderling en bedrijf en gemeente, d.m.v. de accountmanager bedrijven en economie ○ Verbeteren klantcontacten: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ja, mits in plaats van nee, tenzij ▪ Proactieve communicatie en integrale wijze van benaderen ▪ Naar kwalitatieve marktfragen ▪ Klantregistratiesysteem • Actualiseren visie bedrijventerreinen (25 november 2010): ruimtelijk-economische visie en uitvoering <p><i>Ondernemen in het buitengebied</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Inzetten van het VAB-beleid als een reëel alternatief voor een ondernemer om het stoppen aantrekkelijk te maken zonder dat dit concurreert met onze bedrijventerreinen <p><i>Ondernemen in het centrum</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van een visie voor de centrumontwikkeling van Bakel samen met ondernemers en inwoners, incl. een uitvoeringsplan • Onderzoeken invoeren centrummanagement, op basis van cofinanciering • Faciliteren van het uitvoeringsprogramma centrumontwikkeling Gemert. • Verbinden/netwerken <ul style="list-style-type: none"> ○ Faciliteren netwerkorganisaties ○ Overleg met EPGB, 1x per kwartaal op basis van een lokaal economisch actieprogramma ○ Budget beschikbaar stellen voor het ontwikkelen van initiatieven ter bevordering van de economische ontwikkeling

	<ul style="list-style-type: none"> ○ Stimuleren dat er initiatieven komen ter bevordering van de economische ontwikkeling. Cofinanciering (50-50) is daarbij het uitgangspunt • Kennisdeling • Opzetten van een expertise klankbordgroep
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Een lokaal economisch actieprogramma, met daarbij 3 pijlers: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ondernemen op bedrijventerreinen 2. Ondernemen in het buitengebied 3. Ondernemen in het centrum • Visie bedrijventerreinen • Visie detailhandel • Visie Bakel (Centrum, Zorgboogterrein, IGP) incl. uitvoeringsprogramma • Een handboek voor bedrijven • Servicenormen voor bedrijven • Nieuwsbrief voor ondernemers • Stimuleringsmaatregelen voor bedrijven • Een centrummanager
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Onder andere om samenwerking met ondernemers te kunnen co-financieren wordt € 50.000 ter beschikking gesteld (samen met doel 6 in totaal € 100.000)

↑Doel 4	Gemert-Bakel is beter bereikbaar: <ul style="list-style-type: none"> • Samen zorgen we voor een robuust (regionaal) wegennet • Bereikbaarheid economische centra toekomstbestendig • Sluipverkeer en doorgaand verkeer in de dorpen verminderen
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren provinciale initiatieven • Voortzetten van de ontwikkeling van de Noordoostcorridor 'De Ruit' (N279) <ul style="list-style-type: none"> ○ Kritische houding bij variantkeuze/alternatieven • Onderzoek naar extra ontsluiting Wolfsveld I.
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Inspanningen op het gebied van mobiliteit en de bijdrage van Gemert-Bakel daaraan zijn zichtbaar • Onderzoek naar consequenties 'De Ruit' voor Gemert-Bakel
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 5	Meer vernieuwing binnen de sociaaleconomische agenda
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Intensiveren van de samenwerking overheid-onderwijs-werkgevers door: samenwerking van de accountmanager bedrijven en economie van de gemeente Gemert-Bakel, de bedrijvencontactfunctionaris en re-integratieconsulenten van Atlant, job coaches en de LEV-groep (inzet vrijwilligerswerk) en onderwijsinstellingen • Stimuleren dat deze agenda initiatieven ondersteund ter bevordering van re-integratie, ter bevordering van arbeidsparticipatie. Cofinanciering tussen partijen is daarbij het uitgangspunt • Oprichten denktank t.b.v. innovatieve ideeën op het gebied van arbeidsparticipatie • Oprichten van een of meerdere lokale of sub-regionale basisvoorzieningen om ongeveer 100 inwoners werkervaring op te laten doen, met als doel door te

	<p>stromen naar een reguliere baan</p> <ul style="list-style-type: none"> • Actualisatie social-return beleid • Organiseren van stages voor jongeren bij lokale bedrijven • Voortzetten 'Jeugd dat werkt'
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Basisvoorziening binnen Gemert-Bakel en/of De Peel • Sociaaleconomisch uitvoeringsprogramma 2014-2018 plus uitvoeringsprogramma • Het samenwerkingsverband met Atlant Groep wordt gerespecteerd • Een sociaal economisch uitvoeringsprogramma
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 6	Gemert-Bakel wordt meer cultuur hotspot in De Peel
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Analyse van de huidige en gewenste situatie • Beleid ontwikkelen met betrekking tot cultuurhistorisch erfgoed (gebouw en landschap): • Actief stimuleren van recreatie en toerisme • Faciliteren van het uitvoeringsprogramma GBT-VVV 2014-2017 • Faciliteren van het uitvoeringsprogramma centrumontwikkeling Gemert • Onderzoeken, meerwaarde versterken entrees dorpen en centra • Peelnetwerk: <ul style="list-style-type: none"> ○ Professionaliseren en profileren vrijetijdsector ○ Ontwikkelen peelidentiteit, t.b.v. wonen, werken en recreëren • Verbinden/netwerken • Overleg met GBT/VVV, 1x per kwartaal op basis van een strategische agenda incl. uitvoeringsprogramma
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Visie overnachtingsmogelijkheden • Visie recreatieparken • Beleid cultuurhistorisch erfgoed • Gezamenlijk uitvoeringsprogramma VVV/GBT en gemeente • VAB-beleid ingericht op economie • Identiteit i.r.t. vermarkten Gemert-Bakel in De Peel is bepaald • De communicatiemiddelen zijn benoemd in opzet en frequentie
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Onder andere om samenwerking met ondernemers te kunnen co-financieren wordt € 50.000 ter beschikking gesteld (samen met doel 3 in totaal € 100.000)

↑Doel 7	Een duurzame visie op sportvoorzieningen, sporten en bewegen
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • In gesprek met alle sportverenigingen • In kaart brengen van: <ul style="list-style-type: none"> ○ de noodzakelijke omvang aan sportvoorzieningen ○ de intensiteit van het gebruik ○ de totale kosten van sporten (binnen- en buitensport) binnen de begroting ○ de ontwikkeling van het aantal leden, zowel jeugd als volwassenen ○ het toekomstperspectief voor de sportverenigingen ○ de samenwerking die de club aangaat met andere sportclubs, maar ook

	<p>met scholen en bijvoorbeeld zorginstellingen (maatschappelijke taak</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimuleren dat (voor zover noodzakelijk): <ul style="list-style-type: none"> ○ sporters meehelpen de club in stand te houden: financieel, organisatorisch en praktisch ○ inwoners in staat worden gesteld te kunnen sporten voor hun lichamelijke en geestelijke gezondheid ○ sport bijdraagt aan de sociale samenhang ○ er uniformiteit komt in de wijze waarop verenigingen worden gesubsidieerd ○ er meer wordt ingezet op breedtesport met als doel meer mensen te laten bewegen/sporten. Denk hierbij aan (kwetsbare) doelgroepen als, ouderen, gehandicapten • Uitwerken van: <ul style="list-style-type: none"> ○ diverse toekomstscenario's voor het beheer van sportvoorzieningen • de mogelijkheden voor cofinanciering om buurportcoaches in te kunnen zetten (extra budget van het rijk indien deze cofinanciering wordt gevonden) • Visie op sport in samenspraak met buurtsportcoaches voor verschillende doelgroepen (o.a. jeugd, ouderen) waarin behalve meer bewegen, ook sociale doelen en bewustwording i.v.m. vergrijzing aan bod komen • Kadernota sport met doelgroepen, randvoorwaarden zoals ledenaantallen en doelgroepen en uniforme subsidiecriteria • Afspraken maken over verzelfstandiging van sportvelden en sporthallen met onderzoek naar de overdracht van het beheer van de sporthallen aan een beheersstichting vanuit de verenigingen. De kapitaallasten en het groot onderhoud blijven voor rekening van de gemeente. Het dagelijkse onderhoud overlaten aan verenigingen. Vervangingsinvesteringen voor basisvoorzieningen worden voor 50% op begrotingsbasis vergoed door de gemeente mits de vereniging de andere 50% inbrengt. Om hier naar toe te groeien wordt een overgangsregeling opgesteld
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Beleidskader sportvoorzieningen, sporten en bewegen (inclusief financiële consequenties)
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

2.4.2 Totaaloverzicht programma Economie & Sport

Zie blz. 88 - 92
voor verdere
specificatie

x (€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↓Lasten	5.891	6.278	6.560	6.322	6.330	6.309
↓Baten	2.753	2.737	2.954	2.954	3.154	3.153
Saldo	3.138	3.541	3.606	3.368	3.177	3.156

In de bijlage zijn de verschillen per kostencategorie af te lezen.

Toelichting belangrijkste verschillen en beleidsintensiveringen (structureel/incidenteel) in 2015 ten opzichte van 2014

Zie blz. 98 - 99
voor verdere
toelichting

Lasten

- ↓economische ontwikkelingen en ambitie recreatie en toerisme € 100.000 (hoger)
- ↓binnensport uitstel subsidie € 65.000 (hoger)
- ↓zerobudgeting is in totaal € 611.000 afgeraamd, waarvan € 79.000 op dit programma (lager)

§2.5 Programma Financiën & Vastgoed

↑Inleiding

De portefeuillehouder van dit programma is Mevr. M.C.H. (Miranda) de Ruiter- van Hoof en het programma bevat de volgende taken:

- Financiën
- Bouwgrondexploitatie
- Grondzaken en -aankopen
- Vastgoed
- Dorpsraden
- Peel 6.1

Doelen programma Financiën & Vastgoed

Dit programma kent zes doelen. Voor ieder doel is benoemd wat de inspanningen en resultaten zijn voor 2015 en of in deze begroting extra middelen daarvoor zijn toegekend.

Financiën & Vastgoed	↓1: Feiten beter op een rij
	↓2: Een beter ondernemersklimaat voor bedrijven
	↓3: Actief en creatief opstellen voor een passend aanbod van woningen
	↓4: Een meer passende exploitatie en beheer van voorzieningen
	↓5: De gemeentelijke lasten verlagen
	↓6: Meerjarenbegroting is sluitend en weerstandsvermogen wordt opgebouwd

2.5.1 Doelen

↑Doel 1	Feiten beter op een rij: <ul style="list-style-type: none"> • Intern voor de gemeente • Extern voor de wijkteams en inwoners
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Basis (gegevensbeheer) op orde
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Beheersysteem “groen” is gevuld • Beheersysteem “gebouwen” is gevuld
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 2	Een beter ondernemersklimaat voor bedrijven: <ul style="list-style-type: none"> • Beter vestigingsklimaat nieuwe bedrijven • Beter faciliteren van bestaande bedrijven • Ondernemersvriendelijke gemeente
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Aanwezigheid van voldoende uitgeefbare bedrijfskavels • Actievere verkoop van bedrijfskavels
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Direct uitgeefbare voorraad bedrijfskavels • Versnelde uitgifte van bedrijfskavels
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 3	Gemert-Bakel stelt zich actief en creatief op voor een passend aanbod (wonen en werken) voor haar (toekomstige) inwoners en bedrijven
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Strategie opstellen t.b.v. vermarkten gronden (meer gerichte stimulatie). <ul style="list-style-type: none"> ○ Woonkavels, m.n.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Starters ▪ Senioren ▪ Mantelzorg ○ Bedrijfskavels ○ Landbouwgronden • Strategie opstellen t.b.v. de niet in exploitatie genomen gebieden (NIEGG's) • Strategie opstellen t.b.v. herbestemming objecten • Strategie opstellen t.b.v. Ruimte voor Ruimte • Strategie opstellen t.b.v. grondprijzen: <ul style="list-style-type: none"> ○ Grondprijzen concurrerend houden; vaststelling bij de programmabegroting • Aanpassen van de startersregeling met als doel de grondverkoop te stimuleren en jongeren aan het dorp te binden (huidige leeftijdsgrens intact) • Ontwikkelen van een vraaggericht aanbod: <ul style="list-style-type: none"> ○ Flexibele bestemmingsplannen

	<ul style="list-style-type: none"> • Benoemen stimuleringsmaatregelen om verkoop van bouwgrond te bespoedigen. • Verbinden/netwerken: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Overleg met stakeholders, 1x per kwartaal op basis van een strategische agenda incl. uitvoeringsprogramma
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Marketingstrategie verkoop gronden (zowel woningbouw als bedrijventerrein) en inzet van daarbij behorende middelen • Beleid t.b.v. vraaggericht aanbieden, de niet in exploitatie genomen gebieden (NIEGG's), herbestemming • Geactualiseerd grondprijnsbeleid • Geactualiseerde startersregeling • Grondexploitatiewet is verankerd in de structuurvisie
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Voor eenmalige verlaging grondprijzen wordt in 2015 incidenteel € 34.000 ter beschikking gesteld.

↑Doel 4	Een meer passende exploitatie en beheer van voorzieningen, voor haar gebruikers
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Strategie opstellen t.b.v. gebouwenbeheer- en exploitatie • Onderzoek naar gewenste omvang van het (maatschappelijk) vastgoed. • Verbinden/netwerken: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Overleg met stakeholders
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Kadernota gebouwenbeheer • Visie maatschappelijk rendement t.o.v. vastgoedrendement
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	Geen

↑Doel 5	De gemeentelijke lasten voor de Inwoners en bedrijven worden verlaagd
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Starten van een onderzoek naar structurele besparingsmogelijkheden om verlaging van de gemeentelijke lasten mogelijk te maken
Resultaten	Per 1 januari 2015 willen we de OZB taakstellend met 10% verlagen op basis van het niveau in 2013. Streven naar een OZB niveau dat op het eind van deze raadsperiode gelijk is aan het gemiddelde niveau van de provincie Noord-Brabant. Op dit moment komt dit neer op een verlaging van zo'n 40%
Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	In deze begroting is op OZB geen inflatiecorrectie toegepast.

↑Doel 6	Meerjarenbegroting is sluitend en weerstandsvermogen wordt opgebouwd
Inspanningen	<ul style="list-style-type: none"> • Voortzetting voortdurende toets of uitgaven nodig zijn (zero-budgeting) • De beschikbare budgetten voor de openeinderegelingen zijn als startpunt taakstellend: <ul style="list-style-type: none"> ◦ Bij overschrijding zo nodig aanpassing beleid, ◦ Extra budget aanwijzen binnen de begroting
Resultaten	<ul style="list-style-type: none"> • Sluitende meerjarenbegroting • Opbouw weerstandsvermogen

Extra middelen 2015 voor inspanningen en bereiken resultaten	De post onvoorzien is in deze begroting verhoogd van € 70.000 naar € 220.000
--	--

2.5.2 Totaaloverzicht programma Financiën & Vastgoed

Zie blz. 88 - 92 voor verdere specificatie

x (€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↓Lasten	20.899	16.389	14.138	11.027	11.159	9.674
↓Baten	51.966	49.652	54.678	51.132	49.884	49.169
Saldo	-31.067	-33.263	-40.540	-40.105	-38.725	-39.495

In de bijlage zijn de verschillen per kostencategorie af te lezen.

Toelichting belangrijkste verschillen en beleidsintensiveringen (structureel/incidenteel) in 2015 ten opzichte van 2014

Zie blz. 99 - 100 voor verdere toelichting

Lasten

- ↓post onvoorzien verhoogd met € 150.000 (hoger)
- ↓verlaging storting reserves € 132.000 (lager)

Baten

- ↓verlaging grondprijzen € 34.000 (lager)
- ↓effect meicirculaire en septembercirculaire 2014 per saldo € 333.000 (hoger)

Hoofdstuk 3: Paragrafen

Het is de taak van de raad om te sturen op hoofdlijnen door het stellen van kaders, waarbinnen het college wordt verzocht om de door de raad beoogde zaken te realiseren. Het sturen op programma's en het daarmee focussen op concrete speerpunten (beleidsaccenten) is daarbij een goede werkwijze. Door enkel te sturen op deze beleidsaccenten zou een aantal andere zaken mogelijk niet de vereiste aandacht krijgen. Om dit te voorkomen zijn, naast de gekozen programma's, een aantal paragrafen verplicht gesteld bij de programmabegroting.

In zo'n paragraaf wordt de begroting en het beleid vanuit een bepaalde invalshoek belicht. Het betreft hierbij niet een extra programma bovenop de zelf gekozen programma's, maar het gaat om onderwerpen die in principe dwars door alle programma's heen kunnen lopen. In de praktijk worden daarmee in deze paragrafen de beleidslijnen afgesproken van veelal beheersmatige zaken. Deze afspraken vormen daarmee het kader voor de verdere uitvoering door het college.

Concreet worden de volgende aandachtsvelden in de paragrafen toegelicht:

- lokale heffingen;
- weerstandsvermogen en risicobeheer;
- onderhoud kapitaalgoederen;
- financiering;
- bedrijfsvoering;
- verbonden partijen;
- grondbeleid;
- bezuinigingen;
- investeringsplanning.

§3.1 Lokale heffingen

De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van gemeenten en zijn een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Een overzicht van de lokale heffingen – en daarmee meer inzicht- is van belang voor de raad. De aanduiding van de lokale lastendruk, ook afgezet tegen onze buurgemeenten, is van belang voor de integrale afweging tussen beleid en inkomsten.

Belastingopbrengst (x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Afvalstoffenheffing	2.295	1.774	1.833	2.043	2.043	2.243	2.243
Rioolheffingen	2.273	2.090	1.989	1.997	2.006	2.062	2.121
Toeristenbelasting	121	337	355	355	387	437	437
Totaal heffingen	4.689	4.201	4.177	4.395	4.436	4.742	4.801
OZB	4.790	8.234	7.600	7.600	7.754	7.910	8.068
Baatbelasting	1	1	1	1	1	1	1
Reclamebelasting	46	43	45	45	45	45	45
Hondenbelasting	142	161	150	150	150	150	150
Totaal belastingen	4.979	8.439	7.796	7.796	7.950	8.106	8.264
Totaal leges	2.340	1.955	1.462	1.374	1.374	1.374	1.374
Kwijtscheldingsbeleid	-68	-128	-75	-75	-75	-75	-75
Saldo	11.940	14.467	13.360	13.490	13.685	14.147	14.364

Toelichting

In bijlage is per categorie aangegeven welke tarieven er gehanteerd worden.

Kostendekkendheid leges

Leges mogen niet meer dan 100% kostendekkend zijn. Om de kostendekkendheid te bepalen wordt de opbrengst afgezet tegen de kosten die de gemeente toerekent aan het betreffende dienst. Deze kostendekkendheid is volgens richtlijnen op titelniveau bepaald voor Titel 1 Algemene dienstverlening (o.a. burgerzaken en reisdocumenten), Titel 2 Fysieke leefomgeving/ omgevingsvergunning en Titel 3 Europese Dienstenrichtlijn (horeca en evenementen) van de legesverordening.

Titel	Dienstverlening (x€1.000)	baten	lasten	dekking
↓Titel 1	Algemeen (burgerzaken + overige)	447	581	76,9%
↓Titel 2	Fysieke leefomgeving / omgevingsvergunning (bouwen, bestem. plan, overige)	879	995	88,4%
↓Titel 3	Europese Dienstenrichtlijn (horeca, evenementen en overige)	48	163	29,6%
Totaal titel 1, 2 en 3		1.374	1.739	79,0%

Zie blz. 101 - 104
voor verdere
specificatie

3.1.1 Wat merkt de burger ervan?

De raad stelt op 11 december 2014 de tarieven voor de gemeentelijke belastingen voor 2015 vast. Deze voorstellen luiden:

- De rioolheffing wordt met een inflatiecorrectie van 1,5% verhoogd.
- In 2014 is ten laste van de reserve afval € 410.000 onttrokken ter verlaging van afvalstoffenheffing. In zowel 2015 als 2016 zal een dergelijke onttrekking weer plaatsvinden voor een bedrag van € 200.000 per jaar.
- De OZB (onroerend zaakbelasting) blijft gelijk aan 2014. Er vindt geen indexering plaats.

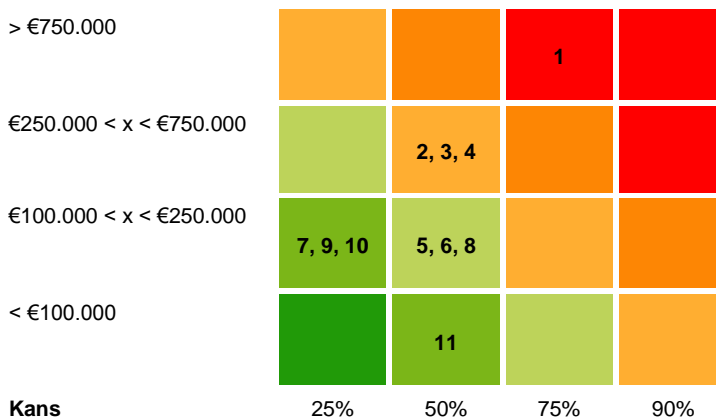
Lokale lastendruk Eigen Woning	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Waarde woning	€275.000	€261.250	€250.000	€239.000			
OZB eigenaar	€260	€466	€443	€ 442			
Rioolheffing	€196	€168	€171	€ 173			
Afvalstoffenheffing	€205	€163	€163	€ 183			
Totaal	€661	€797	€777	€ 798			
Lokale lastendruk niet-woningen	2012	2013	2014	2015			
Waarde niet-woningen	€400.000	€380.000	€380.000	€374.000			
OZB eigenaar	€568	€940	€931	€ 924			
OZB gebruiker	€418	€673	€712	€ 715			
Rioolheffing	€196	€168	€171	€ 173			
Afvalstoffenheffing	€149	€149	€149	€ 149			
Totaal	€1.331	€1.930	€1.963	€ 1.961			
Lokale lastendruk huurwoningen	2012	2013	2014	2015			
Rioolheffing	€195	€168	€171	€ 173			
Afvalstoffenheffing	€205	€163	€163	€ 183			
Totaal	€400	€331	€334	€ 356			
Overige	2012	2013	2014	2015			
Hondenbelasting	€50	€50	€50	€50			
Toeristenbelasting (per overnachting)	€1,25	€1,25	€1,25	€1,25			

§3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf betreffende het weerstandsvermogen bevat een inventarisatie van de risico's, weerstandsvermogen en het beleid daarover.

3.2.1 Risicomatrix

In totaal zijn er 23 risico's opgenomen in het risicoprofiel. Onderstaande risicomatrix geeft weer hoe deze risico's gespreid zijn voor wat betreft de inschatting van de kans op optreden en de maximale financiële gevolgen. Bijlage 2 geeft een specificatie op de risico's weer.

Belangrijkste financiële risico's Gemeente Gemert-Bakel

Nr.	Risico	Kans	Gevolg incidenteel	Gevolg structureel
1	↘ Projectrisico's bouwgrondexploitatie	75%	€ 2.815.000	
2	↘ Voorziening wethouders	50%	€ 555.000	-/- € 83.000
3	↘ Decentralisatie taken rijksoverheid	50%	€ 455.000	
4	↘ Het verkrijgen van minder financiële middelen uit het Gemeentefonds dan oorspronkelijk geraamd	50%		€ 371.000
5	↘ Toename van het aantal mensen, dat een WWB-uitkering krijgen toegewezen, minder inkomsten rijk	50%		€ 235.000
6	↘ De verkoop van gronden en panden (risico's vastgoedmarkt)	50%	€ 200.000	
7	↘ Verstrekte geldleningen en hypotheek	25%	€ 187.000	
8	↘ Het overschrijden van het budget bij opneemregelingen	50%		€ 125.000
9	↘ Haalbaarheid bezuinigingen	25%		€ 125.000
10	↘ Aanleverplicht afval	25%	€ 100.000	
11	↘ Overige risico's	50%		€ 138.500
Totaal			€ 4.312.000	€ 911.500
Structureel (2015 - 2018)				€ 3.646.000
Benodigd weerstandsvermogen			€ 7.958.000	

Zie blz. 61 – 70 voor verdere toelichting

De genoemde percentages en bedragen zijn indicatief.

3.2.2 Inventarisatie weerstandcapaciteit

De weerstandcapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken. De weerstandcapaciteit bestaat uit:

- Algemene reserve
- Bestemmingsreserves
- Onbenutte belastingcapaciteit
- Vrije begrotingsruimte
- Kostenreductie (bezuinigingen)

De inzet van de onderdelen in structurele of incidentele zin ziet er als volgt uit:

Bestanddeel weerstandcapaciteit	Incidenteel	Structureel
Algemene Reserve	x	
Bestemmingsreserve	x	
Onbenutte belastingcapaciteit		x
Vrije begrotingsruimte	x	x
Kostenreductie		x

De algemene reserve zou een bedrag van € 7.958.000 moeten bevatten om alle risico's op te vangen. De gemeente heeft nu nog echter een negatieve reserve die binnen 10 jaar teruggebracht dient te worden naar € 0. Hiervan zijn nu twee jaren verstreken. In de 3^e financiële rapportage 2014 is aangegeven dat de verwachting is dat de algemene reserve op 31-12-2014 een bedrag van € 8.291.604 negatief bedraagt.

Alle bestemmingsreserves zijn in 2014 opnieuw beoordeeld. Een deel hiervan kan vrijvallen, dit zal bij de jaarrekening 2014 gebeuren. Hiermee wordt geen weerstandsvermogen opgebouwd, het draagt wel bij aan versneld inlopen van negatieve algemene reserve. In de reserve afval is nog een overschot aanwezig. Dit wordt niet overgedragen naar de algemene reserve. Het verwachte saldo per 31-12-2014 van € 617.000 dient ter afdekking van het risico aanleverplicht afval en verlaging van de tarieven afvalstoffenheffing in 2015 en 2016.

Gezien de afspraken binnen het collegeprogramma om de lokale lasten met 40% te laten dalen zal de onbenutte belastingcapaciteit enkel in theorie een oplossing bieden.

Tenslotte blijft over de mogelijkheden tot creëren van (incidentele) vrije begrotingsruimte en structurele kostenreductie. In 2013 en 2014 jaren zijn de zich voordoende risico's opgevangen binnen deze categorie opvangen. Door eenmalige meevallers zoals bijvoorbeeld het bedrijfsresultaat van Atlant en verkoop van reststroken (stille reserves). Anderzijds door kritisch om te gaan met de uitgaven in de begroting. Zero-budgeting is daar een goed voorbeeld van. Omdat een aantal zero-budgeting posten structureel worden afgehaald in deze begroting en daarmee de weerstandcapaciteit verminderd, is de post onvoorzien verhoogd van € 70.000 naar € 220.000.

§3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

In de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen komen de kapitaalgoederen wegen, riolering, water, groen en gebouwen naar voren. Hier worden de beleidsuitgangspunten en systematiek ten aanzien van het onderhoud van kapitaalgoederen beschreven. Onderhoud van kapitaalgoederen vormt voor de burgers een belangrijk aspect. Hier wordt de gemeente het vaakst op aangesproken.

Zie blz. 71 – 75
voor verdere
toelichting

Plannen	Stortingen (x€1.000)							Datum vastgesteld door raad	Niveau raming
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018		
1. ↓Beheerplan groen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	21-11-2013	n.v.t.
2. ↓Beheerplan riool	1.009	334	437	149	98	606	670	18-10-2012	100%
3. ↓Beheerplan openbare verlichting	409	364	34	34	35	35	36	01-12-2011	100%
4. ↓Beheerplan spelen	152	38	39	39	40	40	41	05-04-2012	100%
5. ↓Beheerplan wegen	4.854	1.295	611	944	957	970	984	21-11-2013	75%
6. ↓Beheerplan sport	211	168	79	108	113	118	123	11-02-2014	75%
7. ↓Beheerplan MFA's	10	10	39	76	77	78	94	n.v.t.	75%
8. ↓Beheerplan schoolgebouwen	289	303	93	15	15	15	15	27-06-2013	100%
9. ↓Beheerplan welzijn en overige gebouwen	388	398	75	76	77	77	78	21-11-2013	75%

Toelichting 75% norm

In 2013 zijn de beheersplannen van sport, wegen en gebouwen op 75% geraamd. Dit is toegestaan omdat de gemeente onder preventief toezicht van de provincie valt. Deze 75% is afgeleid van artikel 12 gemeenten. Het beheersplan is een raming met vaste termijnen voor onderhoud. In de praktijk is gebleken dat gemeenten die het financieel zwaar hebben kritisch kijken of onderhoud niet een of meerdere jaren uitgesteld kan worden ten opzichte van het beheersplan.

Te actualiseren beheersplannen 2015-2018

In januari 2015 krijgt u als gemeenteraad een nieuw beheersplan openbare verlichting ter besluitvorming voorgelegd.

In deze collegeperiode worden verder de beheersplannen wegen, groen (inclusief bomen) en spelen geactualiseerd. Dit vanuit de wens om het dagelijks onderhoud en de daaraan verbonden budgetten te integreren in de beheersplannen. Verder zullen er verbindingen tussen de beheersplannen in de openbare ruimte worden gelegd. Bijvoorbeeld het bomenbeleid uit het beheersplan groen heeft invloed op de mate van worteldruk en daarmee het beheersplan wegen.

§3.4 Financiering

Ten aanzien van het Treasury-beleid zijn de volgende kaders van belang:

- Wet financiering decentrale overheden (Fido);
- Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo);
- Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Hof);
- Treasury-statuum.

3.4.1 Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof)

Deze wet bevat strengere regels om ervoor te zorgen dat het Nederlandse overheidstekort beperkt wordt tot 3%. De maatstaf hiervoor is het EMU saldo. In de wet staat dat gemeenten een gelijkwaardige bijdrage moeten leveren aan het terugdringen van het EMU-tekort. Het aandeel van de gemeenten in de Europese norm voor het maximale begrotingstekort van 3% is 0,35% van het Bruto Binnenlands Product (BBP). Voorts voorziet de wet in een sanctie voor die gemeenten die niet voldoen aan de norm maar daarover is afgesproken dat gedurende deze kabinetsperiode geen sancties worden opgelegd. Voor het EMU-saldo van de gemeente verwijzen wij naar ↓bijlage 7.

3.4.2 Renterisicobeheer

Kasgeldlimiet wet fido

De kasgeldlimiet geeft het maximaal bedrag aan dat met vlottende middelen mag worden gefinancierd. Wettelijke toegestane omvang kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van de jaarbegroting bij aanvang van het begrotingsjaar 2015. Uitgaande van het begrotingstotaal van € 71 miljoen is dit voor 2015 € 6 miljoen. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet geldt een meldplicht aan de toezichthouder (uiterlijk) bij de derde overschrijding. Daarnaast geldt bij een overschrijding van drie kwartalen, dat een plan van aanpak om binnen de kasgeldlimiet te blijven ter goedkeuring voor wordt gelegd aan de toezichthouder. Ontheffing van de overschrijding van de kasgeldlimiet was al mogelijk, maar in het nieuwe toezichtskader van de provincie zijn de voorwaarden om voor ontheffing in aanmerking te komen uitvoeriger uiteengezet.

Renterisiconorm

Getracht moet worden om de renterisico-momenten zoveel als mogelijk te spreiden waardoor de gemeente minder gevoelig wordt voor de (rente)ontwikkelingen op de kapitaalmarkt. Immers een negatieve ontwikkeling in het ene jaar zal worden gecompenseerd door een positieve ontwikkeling in het andere jaar. Elke gemeente loopt een financieel risico wanneer de rente onverwacht stijgt. Door te zorgen voor voldoende spreiding in de rente typische looptijden van de leningenportefeuille kunnen de effecten van een renteverandering worden afgevlakt. Een en ander wordt tot uitdrukking gebracht door het begrote renterisico. De jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer dan 20% van het begrotingstotaal bedragen (renterisiconorm)¹. Uitgaande van het begrotingstotaal van € 71 miljoen is dit voor 2015 € 14 miljoen. Het begrote renterisico 2015 valt binnen deze norm.

In onderstaand overzicht wordt de renterisiconorm en het renterisico uiteengezet.

Renterisiconorm (x € 1 miljoen)	2015	2016	2017	2018
Stand van het begrotingstotaal 2015	71	71	71	71
Renterisiconorm (20% van begrotingstotaal)	14	14	14	14
Renterisico op de vaste schuld*	10	9	9	8
Ruimte onder de renterisiconorm	4	5	5	6

*Renterisico op de vaste schuld is de som van de renteherzieningen en aflossingen op langlopende opgenomen geldleningen.

¹ Wet fido artikel 1 lid H.

Schatkistbankieren

Met ingang van 2014 dienen overtollige liquide middelen van de gemeente ondergebracht te worden in de schatkist bij het Rijk. Er zal in 2015 naar verwachting geen sprake zijn van overtollige liquide middelen boven het drempelbedrag van € 532.000.

Rentevisie

Een rentevisie is gebaseerd op het interpreteren van een aantal economische variabelen. De belangrijkste variabele daarbij is de inflatieverwachting. Wanneer men veel inflatie verwacht dan zal de Europese Centrale Bank (ECB) reageren door de korte termijn voorschotrente te verhogen. Op basis van deze voorschotrente worden de banktarieven berekend.

De situatie op de rentemarkt kan worden gezien op de lange en korte termijn. Als referentierente voor de korte markt wordt gewoonlijk de 3-maands Euribor gebruikt. Op de lange markt ofwel kapitaalmarkt fungeert het tarief van de 10-jaars staatslening als referentie.

De standen van de genoemde renteniveaus luiden:

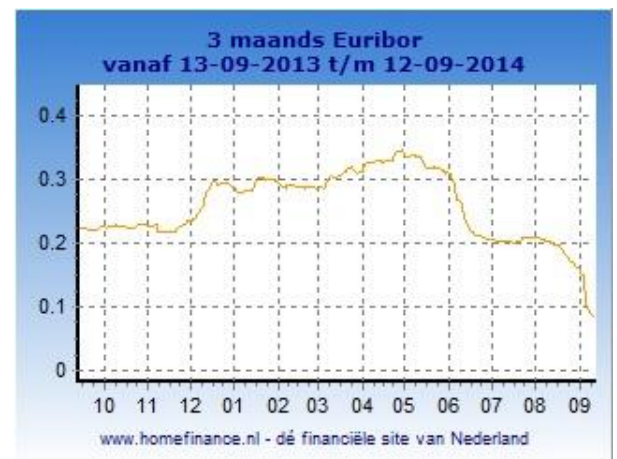
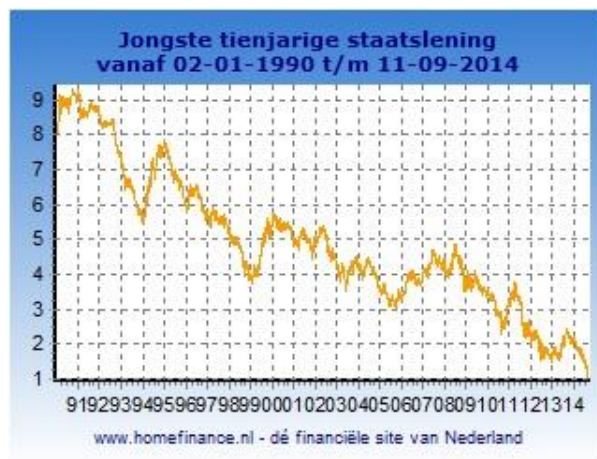
- 3-maands Euribor: 0,08% (stand 12 september 2014)
- 10-jaars staatsobligatie: De huidige rentestand is 1,250% (stand 12 september 2014).

Financiering korte looptijd (geldmarkt)

De huidige rentepercentages voor financieringsmiddelen voor de korte termijn zijn veelal gekoppeld aan de Euribor en zijn momenteel extreem laag. Verwacht wordt dat deze tarieven de komende tijd nog steeds op een laag niveau zullen blijven gezien de verwachtte lage inflatie en zwakke economische groei.

Financiering langere looptijd (kapitaalmarkt)

Door de onrust in diverse opkomende economieën en de aankondiging dat de ECB nieuwe stimuleringsmaatregelen gaat doorvoeren is de verwachting dat de tarieven voor de langere looptijden zich nog steeds op een laag niveau zullen handhaven. In de begroting is rekening gehouden met deze lagere rentes.

§3.5 Bedrijfsvoering

3.5.1 De Planning & Control-cyclus

Doelstelling van planning & control is het beheersen van de investeringen, beleidsvorming, de uitvoering van dit beleid en de financiële middelen die hiervoor beschikbaar zijn. De gemeenteraad stelt kaders en doelen vast. De uitvoering hiervan wordt gedurende het jaar gevolgd. Indien noodzakelijk worden deze kaders en doelen bijgesteld op basis van tussentijdse evaluaties. Daarmee wordt het een cyclus en spreken we dan ook van de planning & control-cyclus. De planning & control-cyclus 2015 bestaat uit een viertal documenten. Deze zijn:

- Begrotingsnota en trendnota;
- Programmabegroting;
- Financiële rapportages (4 x per jaar);
- Jaarrekening.

Daarnaast worden voor intern organisatiegebruik nog concern- en teamplannen gemaakt. Verder verschijnt maandelijks een managementinformatie met daarin de resultaten van de belangrijkste dienstverleningsprocessen.

3.5.2 Vaststellen accountantsprotocol en normenkader jaarrekening 2015

Voorheen stelde de gemeenteraad via een apart raadsbesluit het accountantsprotocol voor de jaarrekening vast. Het laatst vastgestelde accountantsprotocol heeft betrekking op de jaarrekening 2014. Voorgesteld wordt om de daarin genoemde goedkeuring- en rapporteringtolerantie ongewijzigd voor het accountantsprotocol 2015 over te nemen.

Goedkeuringstolerantie

In lijn met voorafgaande jaarrekening stellen wij voor in 2016 wederom de wettelijk maximale toegestane goedkeuringstolerantie van 1% voor fouten en 3% voor onzekerheden te hanteren.

Rapporteringtolerantie

Om te voorkomen dat kleine afwijkingen gerapporteerd moeten worden, stellen wij u voor gelijk aan 2014 de rapporteringtolerantie voor 2015 te bepalen op 10% van de goedkeuringstolerantie. Dit betekent dat 10% van 1%, oftewel 1% van de begrote lasten (primitieve begroting) vóór resultaatbestemming, gebruikt wordt als rapportagegrens. Met u is afgesproken dat de afwijking geldt op productgroepniveau en dat daarover zal worden gerapporteerd. Hierdoor krijgt u meer inzicht in de cijfers die onderdeel uitmaken van een programma.

In het kader van de Single Information en Single Audit (SiSa) zijn door het ministerie de volgende rapporteringtoleranties per specifieke uitkering voorgeschreven ten aanzien van de geconstateerde fouten bij de specifieke uitkeringen:

- € 10.000 indien de omvangbasis kleiner dan of gelijk aan € 100.000 is;
- € 10% indien de omvangbasis groter dan € 100.000 en kleiner of gelijk aan € 1.000.000 is;
- € 100.000 indien de omvangbasis groter dan € 1.000.000 is.

3.5.3 Preventief toezicht door provincie

Het financiële toezicht door de provincie op gemeenten is gebaseerd op de Gemeentewet. De provincies zien erop toe dat de financiële situatie van de gemeenten gezond is. Met ingang van 1 januari 2013 valt de gemeente Gemert-Bakel onder preventief toezicht van de provincie. Aanleiding hiervoor is de negatieve reservepositie welke in december 2012 is ontstaan. De planning is om deze negatieve reservepositie in (maximaal) 10 jaar in te lopen.

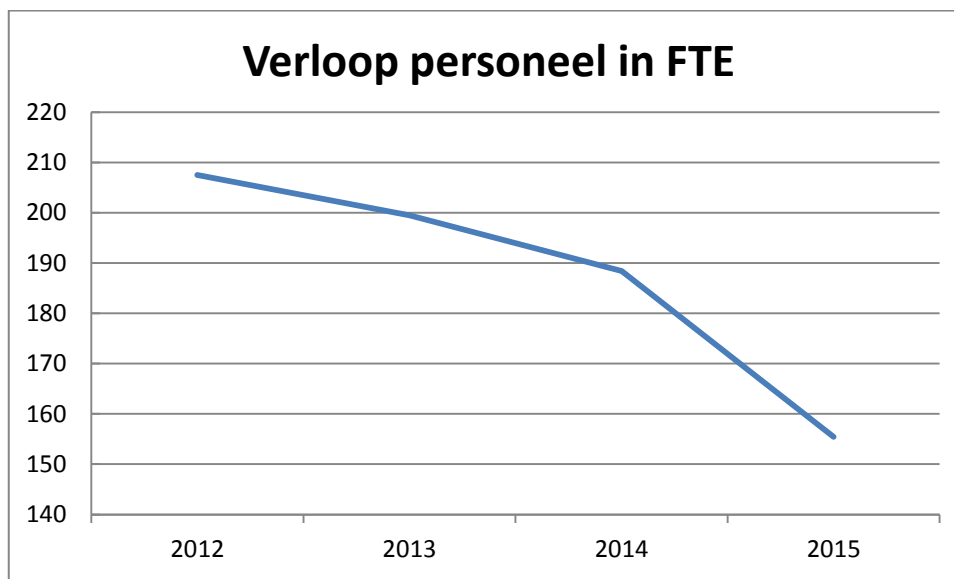
Preventief toezicht houdt in dat de gemeentebegroting en de begrotingswijzigingen ter goedkeuring aan gedeputeerde staten worden voorgelegd. In 2013 heeft de provincie naar aanleiding van dit preventief toezicht een verdiepingsonderzoek gehouden. Daarbij is de actuele financiële situatie van de gemeente Gemert-Bakel geanalyseerd aan de hand van de meest actuele informatie. Zowel de begrotingspositie als de financiële (vermogens)positie zijn hierbij aan de orde gekomen. De belangrijkste aanbevelingen van de provincie waren:

- actualiseren aantal beheersplannen;
- actualiseren kadernota's grondbeleid en risicomanagement;
- actualiseren financiële verordeningen;
- aantal inhoudelijke toevoegingen aan de begroting 2014 (niet financieel).

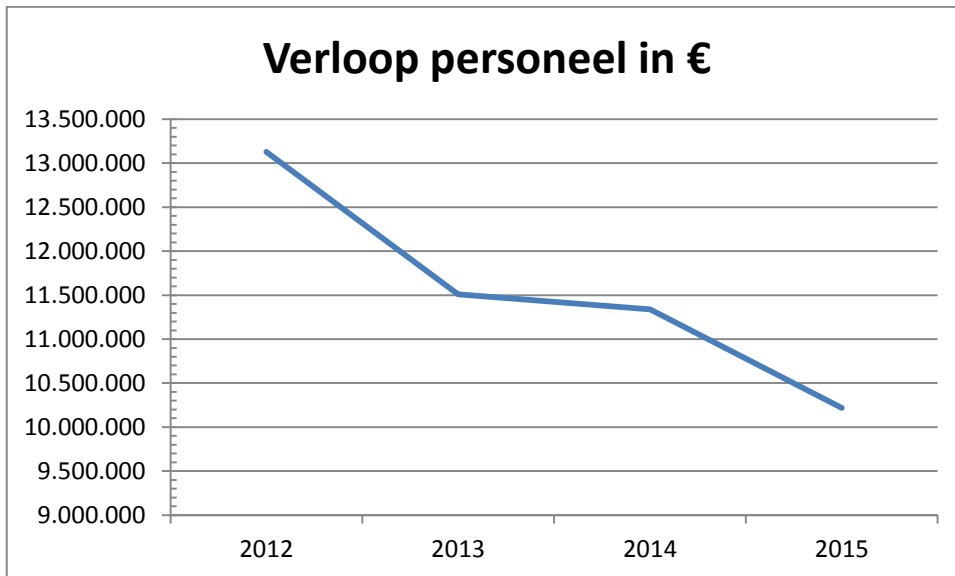
In december 2014 is een herziene kadernota risicomanagement afgerond. In januari 2015 volgt nog een geactualiseerd beheersplan openbare verlichting waarmee de afspraken met de provincie zijn afgerond.

3.5.4 Personele omvang

De afgelopen jaren is duidelijke afname in het aantal fte's te zien. De reorganisatie, waarbij de organisatie is overgegaan in een platte structuur in 2013 is de oorzaak van de afname van fte's. Door het aanbieden van de RVU regeling is de invulling van deze bezuiniging vervoegd. In 2015 bestaat de formatie uit 155 fte's.

De personeelslasten zijn gedaald tot € 10.216.000 in 2015.

Verwacht wordt dat de overheadkosten kunnen dalen door verhuur dan wel verkoop van een vleugel van het gemeentehuis. Deze mogelijkheden worden op dit moment verkend en kunnen tot eenmalige en/of structurele besparingen en verhoging inkomsten leiden.

§3.6 Verbonden partijen

Deze begroting kent de programma's Algemene zaken, Sociaal Domein & Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer, Economie & Sport en Financiën & Vastgoed.

Een belangrijk vraagstuk dat binnen al deze programma's speelt, is de inrichting van het bestuur. Veel is in beweging. Onder andere heeft de gemeente Gemert-Bakel te maken met landelijke decentralisaties, het provinciale project Veerkrachtig Bestuur in Brabant, de transformatie van het SRE naar MRE, de opheffing van de WGR+ regio en het ontwikkelen van de Gemeenschappelijke Regeling (GR) Peel 6.1.

Het collegeprogramma gaat uit van: "lokaal wat kan en regionaal wat moet". Gemert-Bakel werkt samen met een aantal verbonden partijen. Vanuit het programma Regionale samenwerking wordt het overzicht bewaakt en wordt integrale sturing gegeven aan de samenwerkingsafspraken die de gemeente maakt in regionaal verband. Dat gebeurt steeds meer vanuit een regierol, waarbij de gemeente opdrachtgever is en de verbonden partijen de uitvoering organiseren. De regionale samenwerking moet bijdragen aan de versterking van de lokale identiteit. De ambitie is om door samenwerking in de regio minder kwetsbaar te zijn, meer kwaliteit en kennisdeling te behalen en kostenbesparing en efficiency te bereiken. Vanuit deze ambitie is de gemeente deelnemer aan de gemeenschappelijke regelingen Atlant, Peel 6.1, SRE, Veiligheidsregio, GGD, ODZOB en coöperatie Dimpact. Daarnaast heeft de gemeente samenwerkingsovereenkomsten met Blink (afvalinzameling), gemeente Laarbeek, het Peeln netwerk en het Waterschap Aa en Maas. Gelet op het feit dat het met de regionaal verbonden partijen om totaal kosten gaat van zo'n € 25 miljoen is het van belang om vanuit het programma te sturen op de oorspronkelijke doelen en uitgangspunten van de regionale samenwerking.

Het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE) staat voor ingrijpende veranderingen. In 2014 is het transformatieplan "van SRE naar MRE", na goedkeuring van alle gemeenteraden, uitgevoerd. Het streven is om het SRE te ontwikkelen tot een bestuurlijk platform Metropoolregio Eindhoven, waarbij vooral strategie wordt ontwikkeld op de thema's Economie en Ruimte en de inzet van regionale investerings- en stimuleringsfondsen. Dit heeft als gevolg dat een aantal taken wordt teruggelegd in de subregio Peel of bij de afzonderlijke gemeenten. Als gevolg van de transformatie wordt het aantal fte's van het SRE met ongeveer de helft verminderd en zal ook de inwonerbijdrage verlaagd worden. Dit betekent dat de gemeente minder hoeft bij te dragen aan het SRE. In 2015 zal de bijdrage aan het MRE (exclusief Brainport Development) € 234.484 zijn. Dat is een verlaging ten opzichte van de bijdrage in 2014.

Binnen de metropoolregio Eindhoven zal de gemeente zich primair richten op de GR Peel 6.1. Gestart is met de transitie in het Sociaal Domein (zorg, jeugd en participatie). Daarnaast wordt ook samenwerking gezocht voor de onderwerpen cultuur, ruimte, water en economie. Daarnaast zal de gemeente ook inspelen op kansen als die zich voordoen in Brabant Noordoost en Noord-Limburg. De provincie is gestart met het proces "Veerkrachtig bestuur in Brabant". Aan de gemeenten in Brabant is gevraagd om hun visie op dit proces te geven. Gemert-Bakel zal deze visie in peelverband afstemmen en de Raad bij dit proces betrekken.

De paragraaf Verbonden partijen geeft de beleidsvoornemens en de doelstellingen tot het realiseren van beleidsdoelen omtrent verbonden partijen weer. Als er sprake is van bestuurlijke zeggenschap en een financieel belang bij zowel een privaatrechtelijke als publieksrechtelijke organisatie, is er sprake van een zogeheten verbonden partij. Zie onderstaand tabel voor alle verbonden partijen van Gemert-Bakel getoond, met daarbij de financiële bijdrage over de jaren 2012 t/m 2018.

Verbanden (x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dienstverleningsovereenkomsten							
1. ↓Gemeente Laarbeek	9	52	10	10	10	10	10
2. ↓Werkplein	n.v.t.	n.v.t.	584	584	584	584	584
Gemeenschappelijke regelingen							
3. ↓Atlant	4.942	5.437	4.930	5.142	5.142	5.142	5.142
4. ↓Blink	1.151	1.080	1.315	1.315	1.315	1.315	1.315
5. ↓GGD	428	442	455	447	447	447	447
6. ↓MRE	351	325	243	235	211	211	211
7. ↓ODZOB	0	268	476	546	546	546	546
8. ↓Peel 6.1	n.v.t.	n.v.t.	67	57	32	32	32
9. ↓Veiligheidsregio	239	241	1.021	1.076	1.128	1.167	1.178
Jaarlijkse bijdrage privaatrechtelijke rechtspersonen							
10. ↓Beheersstichting golfbaan Stippelberg	0	0	0	0	0	0	0
11. ↓Brainport Development	28	59	59	59	59	59	59
12. ↓Dimpact	6	6	6	6	6	6	6
13. ↓BIZOB	59	60	68	68	68	68	68
14. ↓Stichting Halt	12	10	10	9	9	9	9
15. ↓Stichting Stimuleringsfonds volkshuisvesting	32	30	28	30	28	26	24
Jaarlijkse inkomsten privaatrechtelijke rechtspersonen							
16. ↓Brabant Water	0	0	0	0	0	0	0
17. ↓NV Bank van Nederlandse gemeenten	52	68	58	58	58	58	58

Zie blz. 76 – 82 voor verdere toelichting

Tot en met 2013 was er een samenwerking met gemeente Boekel op het gebied van werk en inkomen. Deze is komen te vervallen bij de overgang van werk en inkomen naar werkplein.

Meer informatie

In de bijlage zijn de aard van activiteiten, bestuurlijke betrokkenheid, risico's en omvang deelname per verbonden partij omschreven.

§3.7 Grondbeleid

3.7.1 Geïnvesteed vermogen en verwachte resultaten

De gemeente heeft in totaal voor €46.473.000 geïnvesteerd in de bouwgrondexploitatie. Hiervan dient € 7.086.000 nog in exploitatie te worden genomen. Voor de overige € 39.387.000 heeft de gemeenteraad plannen vastgesteld. Voor de verliesgevende plannen is een voorziening getroffen van € 10.888.000. Verder wordt op termijn een winst van € 11.069.000 verwacht. Deze winsten mogen pas worden ingeboekt op het moment dat ze ook daadwerkelijk zijn gerealiseerd. In ↓ bijlage 5 is een specificatie te vinden van alle grondexploitaties en de financiële resultaten daarvan.

Zie blz. 83 – 84
voor verdere
specificatie

Een belangrijk risico blijft momenteel het marktrisico als gevolg van de economische crisis. Er is onzekerheid over de afzet van woningen en kavels, zowel in woningtype als in termijn van afzet. In de berekeningen is al rekening gehouden met een langere afzetperiode en afwaardering. Dit vertaalt zich in toename van de rentekosten voor de gemeente. Daarnaast geeft herontwikkeling naar een ander woningtype in de regel extra ontwikkelkosten met zich mee. Er is geen garantie dat er in de toekomst geen afwaarderingen meer nodig zijn. De mate waarin dit moet gebeuren is sterk afhankelijk van het economisch klimaat.

3.7.2 Bedrijventerreinen

De huidige economische bedrijvenmarkt is sterk veranderd, niet langer vragen de ondernemers, als vanzelf om grond (bouwkavel of locatie), maar is het aan de gemeente en partners om kandidaat ondernemers te verleiden. Het geïnvesteerde vermogen van Wolfsveld II is met € 7.504.000 duidelijk de hoogste van alle gemeentelijke exploitaties. Daarom wordt een plan ontwikkeld voor vermarkting van deze locatie. Verder is voor 2015 een incidentele verlaging van de grondprijzen voorgesteld.

3.7.3 Woningbouw

In ieder dorp zijn nog kavels of woningen te verkopen. Het college gaat op zoek naar methoden om deze kavels en woningen beter in de markt te zetten. Met name voor starters, senioren en mantelzorg. Daarbij wordt onder meer aansluiting gezocht bij de dorpsraden. Het in augustus 2014 gelopen Mortels woon-ommetje is hier een voorbeeld van. Verder is voor 2015 een incidentele verlaging van de grondprijzen voorgesteld.

Berekeningsgrondslagen

Basis voor iedere berekening zijn de parameters. De volgende parameters zijn gehanteerd bij de exploitatieberekeningen.

Door het college van B&W wordt aan de gemeenteraad het voorstel gedaan om voor 2015 een korting van 15% op de grondprijs voor woningbouw percelen toe te passen. In de praktijk is dit een korting van € 42 per m² in de kernen Gemert, Bakel, De Mortel, Handel en Milheeze. Voor de kernen De Rips en Elsendorp is dit een korting van € 37,50. In de 2^e financiële bijstelling bouwgrondexploitatie is met deze korting voor 2015 geen rekening gehouden.

Het toepassen van een korting op de grondprijs heeft tot gevolg dat de opbrengsten uit de verkoop lager worden in 2015. Voor de exploitaties met een gecalculeerd positief eindresultaat heeft de korting een winstverdamping tot gevolg. Voor de exploitaties met een negatief eindresultaat heeft de korting een hoger negatief eindresultaat tot gevolg. Volgens de BBV richtlijn dient hierdoor ook de noodzakelijke voorziening aangevuld te worden.

In 2015 is er in het plan 'Kalkhoven' in Handel een verkoop van 800 m² bouwgrond geraamd. De verkoopopbrengst zal door het verstrekken van de korting op de grondprijs € 33.600 lager zijn indien de geraamde verkoop behaald zal gaan worden. Conform de BBV richtlijn dient er voor dit bedrag in 2015 een extra voorziening getroffen te worden. Dit bedrag is in deze begroting opgenomen.

BEREKENINGSGRONDSLAGEN

Omschrijving	Parameter
Rente	4%
Opbrengststijging	0%, 2015 korting
Inflatie kosten bouw- en woonrijpmaken	1%
Grondprijzen Gemert, Bakel, De Mortel, Handel, Milheeze (excl. 21% btw)	€ 238 / starters-sociaal € 238 / halfvrijstaand € 238 / vrijstaand
Grondprijzen Elsendorp, De Rips (excl. 21% btw)	€ 212,50 / starters-sociaal € 212,50 / halfvrijstaand € 212,50 / vrijstaand
Grondprijzen bedrijventerrein Gemert-Bakel (excl. 21% btw)	€ 125 / normale ligging € 140 / goede ligging

De rentetoerekening is conform het uitgangspunt uit de visie herstelplan eigen vermogen en richtlijnen van de provincie. De opslagerpercentages voor voorbereiding en toezicht zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren. Dit betekent 19% van de kosten van bouw- en woonrijpmaken voor uitbreidingslocaties en 25% van de kosten van bouw- en woonrijpmaken voor inbreidingslocaties. Winsten worden genomen op het moment dat 90% van het plan gerealiseerd is voor een percentage van 80%.

Visie herstelplan eigen vermogen

De gemeente heeft een actieve grondpolitiek gevoerd in het verleden. Gronden zijn daarbij hoofdzakelijk in eigen beheer uitgegeven. De gemeente heeft daarbij gekozen voor de rol van ondernemer. In de huidige marktsituatie wordt de gemeente echter nadrukkelijk geconfronteerd met de risico's die een dergelijke rol met zich meeneemt.

Voor de huidige grondvoorraad zal de gemeente deze actieve rol blijven vervullen om het geïnvesteerde vermogen van ruim € 46 miljoen terug te gaan verdienen. Voor toekomstige exploitaties zal de gemeente een sturende grondpolitiek gaan voeren. Dit betekent dat de uitvoering van grondexploitaties wordt overgelaten aan de markt. Via bestemmingsplannen kan de gemeente wel regie blijven houden. Het kostenverhaal loopt via het spoor van de GREX-wet.

Net zoals in 2013 en 2014 worden ook in deze begroting maximaal voor € 500.000 aan ambtelijke kosten doorberekend naar de exploitaties.

Reserves bouwgrondexploitatie en uitgangspunten waardering

Voor de exploitatiegebieden met een nadelig exploitatieresultaat wordt er voor het afdekken van de berekende verliezen een risicovoorziening op basis van contante waarde getroffen. Daarnaast is er een minimum stand van de algemene reserve bouwgrond om risico's binnen de bouwgrondexploitatie te kunnen opvangen. Hiervoor wordt gekeken naar risico's per complex en worden deze risico's gewaardeerd. Ieder complex wordt beoordeeld op markt-, waardering- en organisatierisico's.

De risico's per 31 december 2013 zijn gewaardeerd op € 2.815.000 overeenkomstig een met de accountant afgesproken systematiek. Per 31 december 2013 zijn er geen middelen aanwezig in de reserve bouwgrondexploitatie om deze risico's af te dekken. Bij de jaarrekening 2014 wordt deze berekening geactualiseerd.

§3.8 Investeringsparagraaf

De volgende investeringen zijn opgenomen in de meerjarenbegroting 2015-2018. De bijbehorende kapitaallasten gaan lopen het jaar na realisering van de investering.

Investeringen (x€1.000)	2015	2016	2017	2018
Renovatie dakconstructie sporthal Molenbroek Gemert	250			
Grotere vervanging toplagen 4 tennisvelden TV 'de Sprenk'	300			
Vervanging dakafwerking Sporthal de Beek Bakel		237		
Vervangen vloer Sporthal de Beek Bakel		170		
Vervanging toplaag semi-waterveld veld 2 HCG		172		
Vervanging toplagen 2 tennisvelden TV Elsendorp			38	
Vervanging toplaag atletiekbaan (GAC)				351
Saldo	550	579	38	351

Bovenstaande kosten sport bij ongewijzigd beleid. Mogelijk aanpassing op basis van uitkomst sportnota.

§3.9 Bezuinigingen

In deze paragraaf zijn de nog lopende en nieuwe bezuinigingen op een rij gezet. Allereerst sluit dit aan op de tussentijdse financiële rapportages waarin steeds een update wordt gegeven van de laatste stand van zaken. Daarnaast heeft de Provincie in zijn rol van toezichthouder alle gemeenten in Noord-Brabant hierom verzocht. Zij adviseren dit vanwege de economisch moeilijke tijden met grote bezuinigungsoperaties, taken, discussies en financiële onzekerheden zoals de decentralisaties van Rijkstaken.

LOPENDE BEZUINIGINGEN			
Programma	Categorie	Stand van zaken	Bezuiniging in 2015
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	Leerlingenvervoer	Het begrote bedrag uitgave leerlingenvervoer voor 2015 bedraagt € 606.900. Over de periode 2010 t/m 2014 was er een totaal taakstelling van € 260.000 geraamd. Deze is gerealiseerd. Voor 2015 en verder staan geen verdere bezuinigingen op leerlingenvervoer geraamd.	€ 0
Algemene zaken	Bedrijfsvoering	Voor 2015 was oorspronkelijk een bedrag ingeboekt voor bezuiniging op bedrijfsvoering van € 0,384 miljoen. Dit liep op tot € 1,2 miljoen in 2018. Op 19 december 2013 heeft de gemeenteraad geld ter beschikking gesteld voor de afkoopsommen in het kader van de regeling vervroegd uittreden (RVU). De taakstelling voor 2015 en is daarmee verhoogd naar 1,145 miljoen euro. De taakstelling in 2018 blijft ongewijzigd € 1,2 miljoen. Gezien de maatregelen die in 2013 zijn genomen wordt de taakstelling voor 2015 en verder gerealiseerd.	€ 0
Financiën & Vastgoed	Toeristenbelasting	Er heeft in 2014 een inventarisatie plaatsgevonden van bedrijven die mogelijk overnachting aanbieden aan seizoenarbeiders. Alle daarvoor in aanmerking komende bedrijven zijn aangeschreven, en steekproefsgewijs gecontroleerd. Op basis van deze inschattingen gaan wij er vanuit dat de taakstelling van € 255.000 extra inkomsten in 2015 en verder gerealiseerd kan worden.	€ 255.000
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	Subsidie de Eendracht	Stichting De Eendracht heeft in 2014 een plan van aanpak opgesteld ten behoeve van uitvoering van de bezuiniging. Om vanaf 2015 structureel te kunnen voldoen aan de taakstelling is een eenmalige investering gevraagd. Zie ook de separate raadsvoorstellen voor de vergaderingen van oktober en november 2014.	€ 25.000
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	Subsidie De Lage Beemd	Door vestiging van de bibliotheek in De Eendracht kan vanaf 2015 de bezuiniging volledig gerealiseerd worden.	€ 40.000
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	Kunstlokaal	De eerste structurele bezuiniging van € 50.000,- is doorgevoerd per 1-1-2014. Voor 2014 is daarmee de doelstelling gerealiseerd. De raad heeft in de begrotingsnota 2015 besloten om de tweede structurele bezuiniging van € 50.000,- uit te stellen naar uiterlijk 1-1-2018, waarbij het college de mogelijkheid heeft om jaarlijks te bezien of (een deel van) de bezuiniging al eerder kan worden doorgevoerd. Door dit uitstel krijgt KunstLokaal financieel de ruimte om de benodigde organisatieveranderingen door te voeren, zodat de bezuinigingsdoelstelling uiteindelijk behaald kan.	€ 0
Economie &	Binnensport	Voor sporthal De Beek geldt dat er in 2014 een nieuwe beheerder is aangetrokken. Gezien de bezettingsgraad van deze sporthal en leeftijd	€ 0

Sport		<p>van de beheerders is niet gelukt over te gaan tot privatiseren maar tot het sluiten van een gebruiks-overeenkomst van jaar tot jaar. Daarbij is aangegeven dat verzelfstandiging in de toekomst nog steeds de wens is van de gemeente. Voor de kantine sporthal Molenbroek is in 2014 een vaststellingsovereenkomst met de huidige pachtster afgesloten. De exploitatie van de kantine is op korte termijn door de verenigingen overgenomen. Er wordt gezocht naar een oplossing met een structureel karakter.</p> <p>Oorspronkelijk stond voor 2015 een taakstelling opgenomen van € 130.000. In deze begroting is de taakstelling voor 2015 komen te vervallen. Voor 2016 en verder blijft een taakstelling van € 130.000 in de begroting staan.</p>	
-------	--	---	--

In de paragraaf ↴ weerstandsvermogen is het niet halen van de bezuinigingen als risico opgenomen.

Hoofdstuk 4: Financieel Overzicht

§4.1 Begrotingsuitgangspunten

Deze begrotingsuitgangspunten maakten deel uit van de [begrotingsnota 2015](#) zoals vastgesteld in de gemeenteraad van 10 juli 2014. Bij de loonkosten is afgeweken van deze uitgangspunten gezien de actuele CAO-ontwikkelingen. Ook voor de post onvoorzien is een ander bedrag opgenomen gezien het structureel verwerken van de zero-budgeting. Tenslotte is de OZB gelijk gehouden aan die van 2014 en wordt voor 2015 en 2016 € 200.000 onttrokken aan de reserve afval ter verlaging van de afvalstoffenheffing.

RICHTLIJNEN BEGROTING 2015

	Omschrijving	Bron
Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> Overschrijdingen van budgetten in de jaarrekening worden als 'incidenteel' beschouwd. Als gevolg van het afwaarderen van gronden is de gemeente geconfronteerd met een negatieve reserve afwaardering gronden. Deze reserve moet in maximaal 10 jaar tijd weer worden aangevuld tot nul. Aan het herstel van het eigen vermogen kan worden gewerkt als de algemene reserve positief is. Het beschikbare budget is leidend. Dit houdt in dat de financiën, of het gebrek daaraan, de inhoud van het beleid blijft bepalen. 	Herstelplan eigen vermogen 2011-2025
Doelmatigheid en oud voor nieuw	Terugkerend onderdeel wordt de aandacht voor de doelmatigheid en de uitwisseling van oud beleid voor nieuw beleid. Het uitwisselen van oud beleid voor nieuw beleid dient middels een integrale afweging in de gemeenteraad plaats te vinden.	
Kerngegevens/ groei van de gemeente	In de begroting werd rekening gehouden met groei van de inwonersaantallen en het aantal woningen. Ten aanzien hiervan is bij de begrotingsnota 2015 uitgegaan van de volgende aantallen:	
	Omschrijving	2014 2015 2016 2017 2018
	Inwonersaantal	29.192 29.267 29.342 29.417 29.492
	Aantal woningen	11.495 11.545 11.595 11.645 11.695
Loonkosten-ontwikkeling	<p>Ten opzichte van begrotingsnota 2015 zijn er nieuwe ontwikkelingen. In de begroting is nu met het volgende rekening gehouden:</p> <p>Op 2 oktober 2014 is er een nieuwe CAO voor gemeenten ondertekend. Deze CAO loopt van 1 januari 2013 tot en met 31 december 2015. De salarismaatregelen die hieruit voortvloeien zijn meegenomen in de begrotingsopstelling voor 2015.</p> <p>Per 1 oktober 2014 zijn de salarissen met 1% verhoogd en per 1 april 2015 worden de salarissen met 50 euro verhoogd.</p>	VNG
Prijzontwikkeling budgetten	Inflatie in 2013 is op 2,5% uitgekomen. In 2014 en 2015 wordt een stijging van 1,5% verwacht. Dit percentage wordt aan de batenkant gehanteerd. Voor de lastenkant wordt geen rekening gehouden met inflatie. Dit omdat de gemeente Gemert-Bakel onder zware druk staat.	CPB, CEP, MEV
Ontwikkeling	Vaak wordt bij budgetten de baten en lasten van vorig jaar als uitgangspunt van	

budgetten	de nieuwe raming genomen. Dit is bij budgetten met afhankelijkheid van derden niet altijd gewenst. Het moet hierbij wel gaan om substantiële bedragen. In dergelijke gevallen dienen meerdere scenario's van dat budget gegeven te worden, indien mogelijk onderbouwd met kengetallen. Dit kan bijvoorbeeld van toepassing zijn voor de uitkeringen in het kader van de Wet Werk en Bijstand, de opbrengst bouwleges en de huishoudelijke verzorging. Daar wordt dan rekening mee gehouden.																
Afschrijven	Voor de afschrijvingsmethodiek en de afschrijvingstermijnen wordt aansluiting gezocht bij de door de raad vastgestelde verordening naar aanleiding van artikel 212 van de Gemeentewet. Deze verordening is in december 2013 geactualiseerd.																
Rente	<p>De groei in Europa en Nederland blijft naar verwachting laag. Inflatie is voornamelijk te zoeken waardoor het huidige rentebeeld voorlopig niet zal wijzigen. De lange rentetarieven zullen vanwege voornoemde zwakke economische vooruitzichten niet sterk oplopen. Voor de berekende kapitaalmarktrente voor lang geld wordt uitgegaan van een rente van 4,25%</p> <p>De rente voor het aantrekken van kort geld is nog steeds laag. De Europese Centrale Bank blijft de markt steunen met maatregelen en een stijging van de korte rente op korte termijn is niet waarschijnlijk. Voor 2015 wordt uitgegaan van een rente van 1,0%. Voor de berekening van rentetoerekening aan de in vesteringen alsmede voor de berekening van de bespaarde rente wordt uitgegaan van de rente voor 'lang' geld i.c. 4,25%. Bij de rentetoerekening voor de complexen wordt het tarief van 'middellang geld' van 4% gehanteerd.</p> <table border="1" data-bbox="328 1010 1278 1223"> <thead> <tr> <th>Rentepercentages</th> <th>2014</th> <th>2015</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Rente 'lang' geld</td> <td>4,25</td> <td>4,25</td> </tr> <tr> <td>Rente 'middellang' geld</td> <td>4</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Rente 'kort' geld</td> <td>1</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>Toevoeging rente reserves</td> <td>1,5</td> <td>1,5</td> </tr> </tbody> </table> <p>Rente 'lang' geld : langlopende geldleningen Rente 'middellang' geld : rentetoerekening complexen (bouwgrondexploitatie) Rente 'kort' geld : kasgeldleningen en rekening courantschulden Toevoeging rente reserves : toevoeging van het verwachte inflatiecijfer om de koop- kracht te behouden.</p> <p>In de meerjarenbegroting worden dezelfde percentages gehanteerd als voor 2014.</p>	Rentepercentages	2014	2015	Rente 'lang' geld	4,25	4,25	Rente 'middellang' geld	4	4	Rente 'kort' geld	1	1	Toevoeging rente reserves	1,5	1,5	
Rentepercentages	2014	2015															
Rente 'lang' geld	4,25	4,25															
Rente 'middellang' geld	4	4															
Rente 'kort' geld	1	1															
Toevoeging rente reserves	1,5	1,5															
Algemene Reserve	De gemeente moet in staat zijn niet begrote kosten op te vangen zonder dat de begroting en het beleid hiervoor aangepast hoeft te worden. Om het niveau van dit weerstandsvermogen te bepalen wordt de weerstandscapaciteit afgezet tegen de risico's die de gemeente loopt. In het herstelplan eigen vermogen is besloten voor 2013 te streven naar een weerstandsratio van 1,0. Dit betekent dat de benodigde weerstandscapaciteit beschikbaar is om de aanwezige risico's af te dekken (100% dekking). De benodigde weerstandscapaciteit is voor de jaren 2015 tot en met 2018 berekend op € 7.958.000																
Inflatietoevoeging reserves en voorzieningen	De toevoeging aan de (bestemmings-)reserves is in de begrotingsnota 2015 vastgesteld op het verwachte inflatiepercentage van 1,5%. In deze begroting is dat voor de jaren 2015 t/m 2018 weggelaten. Er wordt standaard al geen inflatiecorrectie toegevoegd aan de voorzieningen (met uitzondering van de																

	voorziening IGP - Bakelse Plassen in verband met contractuele verplichtingen).	
Bespaarde rente	De bespaarde rente wordt bepaald op 4,25%, zijnde de marktrente voor 'lang' geld. De bespaarde rente wordt verantwoord ten gunste van de exploitatie.	
Gemeentelijke inkomsten	<p>Ten aanzien van de tarieven van de gemeentelijke inkomsten worden, per belasting en rechten, het navolgende opgemerkt:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Onroerendezaakbelastingen</u> Definitieve besluitvorming voor een eventuele aanpassing vindt plaats ten tijde van de begrotingsbehandeling en -besluitvorming. Bij de vaststelling dient met onderstaande rekening te worden gehouden. De taxatiewaarden worden jaarlijks bijgesteld. Bij de berekening van de OZB-opbrengst is uitgegaan van de volgende uitgangspunten: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ongewijzigde opbrengst OZB in 2015 ten opzichte van 2014 ○ vanaf 2016 een jaarlijkse vermeerdering van de totale waarde door nieuw- en verbouw van zowel woningen als niet-woningen ○ vanaf 2016 een trendmatige verhoging met 1,5% • <u>Afvalstoffenheffing</u> Bij de vaststelling van de tarieven van de afvalstoffenheffing wordt normaliter uitgegaan van volledige kostendekking inclusief kapitaallasten en apparaatskosten. In de begrotingen 2013 en 2014 zijn de tarieven incidenteel verlaagd door onttrekking aan de reserve afvalstoffenheffing. Ook voor 2015 en 2016 wordt weer een onttrekking gedaan om de tarieven te drukken. Dit bedraagt € 200.000 voor zowel 2015 als 2016. • <u>Rioolheffing</u> Ook bij de vaststelling van de tarieven van de rioolheffing zal worden uitgegaan van volledige kostendekking inclusief kapitaallasten en apparaatskosten. • <u>Sportaccommodaties</u> De tarieven voor de binnen- en buitensportaccommodaties worden gebaseerd op de verwachte prijsstijging voor overheidsconsumptie zijnde 1,5%. • <u>Gemeentelijke gebouwen</u> De huren voor de gemeentelijke gebouwen worden gebaseerd op de verwachte prijsstijging voor overheidsconsumptie zijnde 1,5%. • <u>Bouwgrondexploitatie</u> Door grondverkopen worden inkomsten gegenereerd. De grondprijzen worden door de gemeenteraad vastgesteld. Basis voor vaststelling van de grondprijzen is de nota bouwgrondexploitatie. Uitgangspunt van deze nota is dat de bouwgrondexploitatie zelfvoorzienend is. Met andere woorden vanuit de algemene reserve van de gemeente vindt geen verdere aanzuivering van tekorten meer plaats. • <u>Overige inkomsten</u> Per inkomstensoort zal worden bezien of een tariefstijging, ter compensatie van de reguliere kostenstijging, wordt doorgevoerd. Uitgangspunt voor de vaststelling van de hoogte van leges en tarieven is dat deze kostendekkend zijn. 	
Onvoorziene uitgaven	In deze begroting is de post onvoorzien opgehoogd van € 70.000 naar € 220.000. De reden hiervoor is dat de voordelen van zero-budgeting met een structureel bedrag van € 611.000 zijn ingeboekt in deze begroting. Gedurende een jaar zijn er daardoor minder mogelijkheden tegenvallers op te vangen binnen de normale bedrijfsvoering.	

§4.2 Overzicht van baten, lasten en dekkingsmiddelen

Het overzicht is een optelling van alle baten, lasten en het saldo per programma. Deze drie onderdelen tezamen vormen het resultaat voor bestemming. Vervolgens moet worden nagegaan welke bedragen voor welke programma's aan de reserves worden onttrokken of gestort. Na deze onttrekkingen en stortingen volgt het resultaat na bestemming.

Programma (x€1.000)	Lasten	Baten	Saldo
Algemene zaken	7.309	885	6.424
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	35.088	11.775	23.313
Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer	10.432	3.244	7.188
Economie & Sport	6.560	2.954	3.606
Financiën & Vastgoed	10.670	51.128	-40.458
Resultaat voor bestemming	70.059	69.986	73N

Programma (x€1.000)	Stortingen	Onttrekkingen	Saldo
Algemene zaken	225	376	-151
Sociaal Domein & Volkshuisvesting	1.015	1.226	-211
Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer	194	281	-86
Economie & Sport	76	360	-284
Financiën & Vastgoed	1.958	1.307	650
Totaal mutaties in reserves	3.468	3.550	82V

(x€1.000)	Lasten	Baten	Saldo
Resultaat voor bestemming	70.059	69.986	73N
Totaal mutaties in reserves*	3.468	3.550	82V
Resultaat na bestemming	73.527	73.536	9V

* Opgenomen in totaalstelling programma Financiën & Vastgoed bladzijde 37

4.2.1 Verplichtingen BBV

Artikel 19 BBV lid d, verplicht een toevoeging, en de totstandkoming, van het ↓EMU-saldo. Ook verplicht het BBV een overzicht te presenteren van de incidentele baten en lasten. Op die manier kan beoordeeld worden of en in hoeverre er sprake is van een structureel sluitende begroting. Zie ↓bijlage 6.

Bijlage 1: Specificatie lokale heffingen

Tarieven

Lokale heffing	2012	2013	2014	2015
OZB woningen	0,094441%	0,178509%	0,177301%	0,185208%
OZB niet-woningen	0,246661%	0,244607%	0,245034%	0,247172%
Afvalstoffenheffing	€ 205	€ 163	€ 163	€ 183
Rioolheffing	€ 196	€ 168	€ 171	€ 173
Toeristenbelasting	€ 1,25 per overnachting	€ 1,25 per overnachting	€ 1,25 per overnachting	€ 1,25 per overnachting
Reclamebelasting	€ 375	€ 375	€ 375	€ 375
Hondenbelasting	€ 50 voor één hond	€ 50 voor één hond	€ 50 voor één hond	€ 50 voor één hond

Bijlage 2: Specificatie risico's

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing wordt gelet op de risico's die voor kunnen komen. Artikel 11 BBV geeft dan ook een financiële buffer te creëren om onvoorziene gebeurtenissen te dekken.

Risico	1. ↑Projectrisico's bouwgrondexploitatie
Toelichting	<p>Taakstellingen woningbouw en bedrijventerreinen: De taakstelling over het aantal te bouwen woningen is door de provincie voor de Peelgemeenten bepaald. Als één gemeente meer wil bouwen dan is toegestaan dan kan dit alleen als een andere gemeente minder bouwt. Omdat er nauwelijks financiële buffer is in de bouwgrondexploitatie zal een strakke sturing op het woningbouwprogramma noodzakelijk zijn om mogelijke verdere verliezen te voorkomen. Verder is op lange termijn onzekerheid over uitgifte van kavels bedrijventerreinen. In Zuidoost-Brabant wordt een groot overschot verwacht. Binnen de regio zijn verder afspraken gemaakt over de verdeling van het aantal m² bedrijventerrein per gemeente. Deze afspraken zijn verwerkt in de bouwgrondexploitatiecalculatie.</p> <p>In de huidige en zeer ruime woningmarkt bestaan risico's voor het vertraagd of onverkoopbaar zijn van gronden en woningen. Het risico hier ligt in renteverliezen, de herbestemming van gronden met de daaraan verbonden herwaarderingsverliezen en meer plankosten door de herontwikkeling. Op dit moment heeft de gemeente in alle kernen kavels beschikbaar. De gemeente is bereid zoveel mogelijk in te spelen op de wensen van de markt. We zien echter dat de woningmarkt op dit moment op slot staat. In heel Gemert-Bakel staan per 31-12-2013 631 woningen te koop. Dit aantal is de afgelopen jaren alleen maar gestegen. De kettingreactie in de woencyclus blijft achterwege. Hiervoor zijn er meerdere redenen, bijvoorbeeld omdat het voor starters lastiger is geworden een hypotheek te verkrijgen vanwege strengere eisen van banken. Daarom heeft de gemeente in 2013 de starterslening heringevoerd. Hiervoor is in totaal € 800.000 beschikbaar. Verder zal deze collegeperiode veel aandacht besteed worden aan het vermarkten van de gemeentelijke woningbouwkavels en kavels bedrijventerreinen.</p> <p>Wolfsveld II (bedrijventerrein): Voor dit plan is een exploitatieplan opgesteld. Dit plan kent vooral een marktrisico ook gezien het geïnvesteerde vermogen van 7,4 miljoen euro. Dit marktrisico geldt voor de door de gemeente zelf te ontwikkelen kavels, maar er is ook rekening gehouden met opbrengsten vanuit exploitatie kavels door derden.</p> <p>Nazareth: Een risico voor 'Nazareth' is de olopemde rentelasten wanneer herbestemming van het klooster en haar tuin uitblijft. Verder zal het geïnvesteerde vermogen terugverdiend moeten worden in een krappe woningmarkt. De ligging en uitstraling van het complex zijn een sterk pluspunt, er dient echter ook rekening gehouden te worden met de cultuurhistorische waarden van de gronden en het klooster. Tenslotte vormen beheer en onderhoud een risico. De belangrijkste huidige risico's zijn het verkoopresultaat aanbestedingsprocedure en tijdstip afname.</p> <p>Handel Kalkhoven: Er is sprake van een marktrisico gezien het geïnvesteerde vermogen van 2,2 miljoen euro. Eind 2012 is de fasering opgerekt naar 2019. Dit is nog steeds het uitgangspunt in de huidige exploitatieberekening.</p>

	<p>Kruiseind: Het voorste deel van Kruiseind is nog te ontwikkelen. Dit geeft een marktrisico.</p> <p>Keizersberg: In het kader van de pilot Reconstructie Zandgronden is een agrarisch bedrijf aan de Keizersberg aangekocht. Om ontwikkelingen mogelijk te maken zijn de betreffende percelen aangewezen als zoekgebied stedelijke ontwikkeling. De provincie is in principe akkoord dat er een woon-werk locatie wordt gerealiseerd. Het bestemmingsplan dient hier op te worden aangepast.</p> <p>Mortel Zuidrand: Door de huidige marktomstandigheden zijn er in 2011 tot en met 2014 geen kavels verkocht in het plangebied. Om het negatief exploitatieresultaat niet verder te laten oplopen moeten er maatregelen worden getroffen. Mogelijk worden kavels via collectief particulier opdrachtgeverschap (CPO) in de markt gezet. Hierover is gesproken met het dorpsoverleg De Mortel, en er is een woon-ommetje gemaakt. Dit heeft een aantal geïnteresseerden opgeleverd De eerste verkopen zijn begroot voor 2015 en de laatste voor 2025.</p> <p>Niet in exploitatie genomen gebieden algemeen (NIEGG): Een aantal aangekochte gronden zijn nog niet in exploitatie genomen. In de balans worden deze gewaardeerd tegen aankoop prijs of lagere marktwaarde. Dit heeft ook als gevolg dat niet zonder limiet rente kan worden bijgeschreven. Nieuwe BBV regels geven aan dat om een gebied als NIEGG te kunnen kenmerken er zicht moet zijn op ontwikkeling van het plan binnen redelijke termijn. Belangrijk is het daarom om de NIEGG binnen een termijn van vijf tot tien jaar in exploitatie te nemen. Zie ook de paragraaf grondbeleid.</p> <p>De Bloemerd (NIEGG): Voor het project 'De Bloemerd' is door de gemeente voor € 2.507.000 aan panden en gronden geïnvesteerd (per 31-12-2013). Bij de jaarrekening 2013 is rekening gehouden met een verlies van € 575.000 . De belangrijkste risico's voor dit plan zijn de planologische procedure van het plangebied en het afzettingtempo kavels-woningen op basis van de samenwerkingsovereenkomst.</p> <p>De Fuik (NIEGG): In de jaarrekening 2012 is dit plan afgewaardeerd met € 4.900.000 naar de actuele marktwaarde. Deze marktwaarde wordt ieder jaar opnieuw beoordeeld. Op dit moment is er geen aanleiding tot verdere afwaardering.</p> <p>Contracten bouwgrondexploitatie: Door de gemeente zijn contracten afgesloten met gebruikers en bewoners van nog te ontwikkelen gebieden. Bijvoorbeeld voor het verplaatsen van een bedrijf. De uitleg van contracten wordt mede door de verdere juridisering van de samenleving steeds vaker betwist. In de zaak gebroeders Verbakel heeft dit bijvoorbeeld in 2013 geleid tot een uitspraak van de rechtbank waarin de gemeente is veroordeeld tot betaling van een bedrag van € 731.000. De gemeente is hier tegen in beroep gegaan, uit voorzichtigheidsprincipe is deze betaling meegenomen in de waardering van het complex De Mortel Westrand.</p>
Kans	75%
Impact	€ 2.815.000 op basis van jaarrekening 2013
Risico	2. ↑ Voorziening wethouders
Toelichting	De gemeente Gemert-Bakel heeft een voorziening voor de toekomstige verplichting ten aanzien van wethouderspensionen opgenomen. Jaarlijks stort de gemeente een

	<p>vast bedrag in deze voorziening, zodat op het moment van uitkering van de pensioenen de voorziening toereikend is. Deze systematiek is volgens de boekhoudregels toegestaan, aangezien de gemeente Gemert-Bakel uitgaat van een jaarlijks gelijkblijvende personeelslast. Het ministerie en de accountant adviseren echter dringend volledig een voorziening te vormen, aangezien bij overlijden of pensioenoverdracht extra dotaties plaats moeten vinden. De kans is nadrukkelijk aanwezig dat dit in 2018 ook verplicht is. Dit zou tot een éénmalige last ter hoogte van € 1,1 miljoen leiden. Daar staat wel tegenover dat de jaarlijkse storting van € 165.690 vrijvalt. Het risico is ingeschat op 50%.</p>
Kans	50%
Gevolg	€ 1.100.000 incidenteel (nadeel), € 166.000 structureel wegvallen kosten (voordeel)
Impact	€ 555.0000 incidenteel (nadeel), € 83.000 structureel (voordeel)

Risico	3. ↑Decentralisatie taken rijksoverheid
Toelichting	<p>In 2015 worden drie grote decentralisaties ingevoerd. Het gaat om de begeleiding/dagbesteding uit de Algemene wet bijzondere ziektekosten (AWBZ), de decentralisatie van de jeugdzorg en de invoering van de participatiewet. Voor alle drie de decentralisaties geldt dat het gaat om voor de gemeente nieuwe taken en voor een deel onbekende doelgroepen. Voor de regelingen geldt dat zij worden doorgevoerd met een efficiencykorting en dat een structurele verandering binnen het uitvoeringsstelsel vereist is. Om binnen de beschikbare budgetten te blijven, wordt de uitvoering van deze taken lokaal opgepakt waar het kan en regionaal waar gewenst. Soberheid en sociale innovatie staat voorop, niettemin zijn er wettelijke grenzen aan de mate van soberheid waarmee een gemeente deze regelingen kunnen inrichten. Voor de nieuwe WMO taken en jeugdzorg krijgt de gemeente in 2015 afgerond € 9.100.000. Onderstaand risico is gebaseerd op een overschrijding van 10% van het budget.</p>
Kans	50%
Impact	5% van het totaal budget wordt als risico aangemerkt: € 455.000

Risico	4. ↑Het verkrijgen van minder financiële middelen uit het Gemeentefonds dan oorspronkelijk geraamd
Toelichting	<p>De gevolgen van het regeerakkoord uit oktober 2012 zijn via onder andere de septembercirculaire 2014 structureel verwerkt in de begroting 2015-2018. Niettemin kan een tegenvallende economie nog steeds leiden tot nieuwe bezuinigingen op rijksniveau en daarmee een lagere uitkering uit het Gemeentefonds. Het risico is geschat op 1% van de totale ontvangsten algemene uitkering.</p> <p>De herverdeling van het gemeentefonds heeft negatief uitgedrukt voor de gemeente. De gevolgen daarvan zijn verwerkt in deze begroting waarbij de rijksoverheid heeft gekozen voor een overgangsfase waarbij 50% van het effect in 2015 merkbaar zal zijn en met ingang van 2016 de volle 100%. De uitkering voor onderwijsuitgaven voor 2016 kan nog aangepast worden. De VNG heeft gezien de grote dynamiek in deze kostenpost gepleit voor een nader onderzoek. Hoe dit gaat uitpakken voor de gemeente is nog niet duidelijk.</p>
Kans	50%
Impact	€ 371.000

Risico	5. ↑Toename van het aantal mensen, dat een WWB-uitkering krijgen toegewezen
Toelichting	<p>Risico's bevinden zich op het gebied van de werking van de arbeidsmarkt in tijden van een onzekere economie. Zo kiezen veel ondernemers in Gemert-Bakel ervoor om het werk door goedkope krachten uit de Oostbloklanden te laten uitvoeren, in plaats van door uitkeringsgerechtigden. Hierdoor wordt een snellere uitstroom van mensen uit de WWB belemmerd. Ook duurt de hersteltermijn voor de economische recessie langer dan gedacht.</p> <p>Begin 2014 is de gemeente Gemert-Bakel gestart met het project werk om de instroom van jongeren tegen te gaan. Dit project wordt ieder kwartaal gemonitord en heeft tot nu toe tot goede resultaten geleid waarbij het geïnvesteerde bedrag is terugverdiend door beperking van instroom.</p> <p>Een stijging van de werkloosheid heeft uiteindelijk gevolgen voor het aantal WWB-uitkeringen. Als de stijging van uitkeringen boven de 10% komt ten opzichte de rijksbeschikking kan de gemeente een aanvullende uitkering van het ministerie aanvragen. Voor de toekenning van zo'n bijdrage dient de gemeente wel aan strenge eisen te voldoen, bijvoorbeeld op het gebied van rechtmatigheid. Voor de eerste 10% overschrijding blijft de gemeente wel zelf risicodragend.</p> <p>De rijksbijdrage voor 2015 is door het ministerie voorlopig op afgerond € 4.700.000 gesteld. De gemeente loopt dus risico voor een bedrag van maximaal € 470.000 aan de kostenkant mits zij voldoen aan de strenge eisen van het ministerie.</p> <p>De boven aangehaalde rijksbeschikking is een voorlopig bedrag. In 2014 is de rijksbeschikking een aantal malen naar boven en naar beneden bijgesteld. Dit geeft onzekerheid. Gezien de onzekerheid aan zowel de inkomsten als uitgavenkant is de kans ingeschat op 50%.</p>
Kans	50%
Gevolg	€ 470.000
Impact	€ 235.000

Risico	6. ↑De verkoop van gronden en panden (risico's vastgoedmarkt)
Toelichting	<p>In de loop der jaren hebben we veel gronden en panden verworven. Per 31-12-2013 heeft de gemeente Gemert-Bakel ruim € 46 miljoen geïnvesteerd in de bouwgrondexploitatie. Daarnaast zijn er panden en gronden aangekocht welke geen relatie hebben met de bouwgrondexploitatie. Het relatief veel gronden en panden in bezit hebben brengt risico's met zich mee. Aan herbestemming van gronden zijn herontwikkelingskosten en eventuele afwaarderingsverliezen verbonden. Wanneer afzet van de panden en gronden achterblijft, is de gemeente drager van de rentelasten. Zoals bekend is het aantal woningverkoppen op dit moment laag als gevolg van de economische crisis. Bij iedere jaarrekening wordt gekeken naar de marktwaarde van de in bezit zijnde panden en 'Ruimte voor Ruimte' titels. Waar nodig is de boekwaarde verlaagd naar die marktwaarde. Van de voorraad woningen niet zijnde bouwgrond en gronden bijzondere bestemming is een risico opgenomen van 10% over de boekwaarde.</p>
Impact	€200.000

Risico	7. ↑Verstreckte geldleningen en hypotheke
Toelichting	De gemeente heeft diverse bedragen doorgeleend aan een woningbouwcoöperatie, zorginstelling en verenigingen. Verder zijn er in het verleden hypotheke verstrekkingen aan werknemers en enkele particulieren. Op zowel deze doorleningen als hypotheke loopt de gemeente risico, vergelijkbaar met de banken. De huidige economische situatie is hierop negatief van invloed. De gemeente heeft in totaal voor € 51.489.000 doorgeleend waarvan € 37.380.000 aan werknemers, particuliere personen en organisaties. De rest aan een woningbouwcoöperatie en een zorginstelling. Bij de impactbepaling is het risico op 0,5% gesteld over het aan werknemers, particuliere personen en organisaties verstreckte gedeelte.
Impact	€ 187.000

Risico	8. ↑Het overschrijden van het budget bij opneindregelingen
Toelichting	<p>Leerlingenvervoer: Vanaf 2010 zijn een aantal maatregelen genomen om een besparing op het leerlingenvervoer van in totaal € 260.000 te realiseren. De jaarschijf 2014 was het laatste jaar met een taakstelling. In de begroting 2015 is voor het leerlingenvervoer een bedrag van € 606.900 begroot gelijk aan die van 2014. Op basis van de nieuwe aanbesteding van het leerlingenvervoer in 2014 is de verwachting dat dit bedrag toereikend zal zijn. De kosten van leerlingenvervoer blijft echter altijd afhankelijk van het aantal leerlingen. De kans op overschrijding is wel klein.</p> <p>WMO: Betreffen respectievelijk advies en cliëntondersteuning, bevorderen maatschappelijke deelname en individuele voorzieningen. Een risico is het niet adequaat kunnen invullen van de verhuisplicht bij duurdere woningaanpassingen door krapte op de woningmarkt als het gaat om aangepaste woningen of gemakkelijker aan te passen woningen. Het aantal verzoeken tot woningaanpassing is onvoorspelbaar. Op het gebied van zorg bestaat de mogelijkheid dat zorgaanbieders failliet gaan waardoor er voor een hogere prijs zorg ingekocht moet worden.</p> <p>In 2012 en 2013 zijn er diverse beleidsaanpassingen geweest, zoals het aanscherpen van de voorwaarden voor verstrekking van individuele voorzieningen, herdefiniëring van de doelgroep en herbeoordeling van algemeen gebruikelijke voorzieningen. Dit heeft geleid tot duidelijke besparingen. Ingeval een verdere versoering wordt gevraagd zullen de wettelijke grenzen die aan de zorg verbonden zijn in acht moeten worden genomen.</p> <p>Te noemen kansen zijn investering in informele netwerken, steunpunten en de introductie van de maatschappelijke stage. De gemeente zet hier doelbewust op in om de risico's in de zorgvraag van bewoners te kunnen inperken. Het beroep op huishoudelijke zorg is afgenomen mede door deze maatregel.</p> <p>Met de directe kortingen op het gemeentefonds is rekening gehouden in de begroting 2015-2018. Basis hiervoor is de septembercirculaire 2014. De uitgaven zijn daarbij op dezelfde hoogte gezet als de uitkering binnen het gemeentefonds voor WMO. Door samenwerking in de Peel en een efficiëntere bedrijfsvoering worden naar verwachting besparingen gerealiseerd. Daarnaast kunnen zaken lokaal in samenhang worden georganiseerd. Op basis van de aanbestedingsprocedure is de verwachting dat de uitgaven in 2015 binnen raming kunnen blijven. In 2016 is er een verder korting van € 185.000 opgenomen voor huishoudelijke hulp in de septembercirculaire. Onzeker is of dit kan worden opgevangen door middel van een verdere besparing op de kosten.</p>

Kans	50%
Gevolg	€ 250.000
Impact	€ 125.000

Risico	9. ↑Haalbaarheid bezuinigingen
---------------	---------------------------------------

Toelichting	<p>Diverse omstandigheden kunnen ertoe leiden dat bezuinigingen niet, slechts deels of niet tijdig genoeg worden gerealiseerd. Bij het niet realiseren van bezuinigingen dienen aanvullende maatregelen te worden genomen om het financiële evenwicht wederom te herstellen.</p> <p>Op dit moment zijn de volgende bezuinigingen nog onderhanden:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toeristenbelasting • Binnensport • Subsidies De Eendracht, Bibliotheek en Kunstlokaal <p>Voor een totaal bedrag van € 500.000</p> <p>Zie ook de paragraaf ↑bezuinigingen</p>
Kans	25%
Gevolg	€ 500.000
Impact	€ 125.000

Risico	10. ↑Aanleverplicht afval
---------------	----------------------------------

Toelichting	<p>SRE en andere Brabantse gewesten hebben allen een contract met Attero voor het verwerken van gezamenlijk 510 kiloton (grof) restafval tot 1-2-2017. Deze 510 kiloton wordt niet gehaald omdat veel gemeenten de hoeveelheid restafval terugbrengen door het afval gescheiden in te zamelen. Sinds 2011 en 2012 is dit tekort opgelopen tot 35 kiloton voor Brabant. Gemert-Bakel heeft jaarlijks weinig restafval als gevolg van het gevoerde beleid.</p> <p>In juni 2014 heeft de regio Eindhoven een factuur gekregen met een naheffing van Attero, de hoogte van deze factuur is € 2.845.667 (excl. btw) over de periode 2011 t/m 2013. Attero brengt deze naheffing in rekening omdat de gezamenlijke gemeenten minder restafval hebben geleverd dan contractueel is afgesproken. Naar verwachting wordt de naheffing verdeeld naar rato van inwoner aantal.</p> <p>Een bestuurlijke en ambtelijke werkgroep is voor ons gewest (SRE) aan de slag gegaan om te kijken naar de mogelijke oplossingen om onder de naheffing uit te komen. Een van de opties was een soort schikking, door andere verdienmodellen toe te passen zodat de extra opbrengsten ten gunste zouden komen van Attero ter compensatie van de naheffing. Alle voorstellen om te komen tot een schikking hebben het niet gehaald.</p> <p>Als gevolg hiervan hebben de drie Brabantse gewesten begin oktober besloten om de naheffing niet te betalen en de juridische weg in te slaan. Voor deze optie is gekozen omdat het contract toch een opening biedt om onder de naheffing uit te komen omdat Attero het tekort had moeten aanvullen met ander brandbaar afval. Volgens de</p>
--------------------	---

	Vereniging van Contractanten is aantoonbaar voldoende ander brandbaar afval aanwezig geweest en is er daarom geen basis voor een naheffing.
	Vooralsnog biedt het hiervoor genoemde voldoende aanleiding om ervan uit te gaan dat de gewesten de naheffing niet of niet volledig hoeven te betalen.
Kans	25%
Gevolg	€ 400.000
Impact	€ 100.000

11. Overige risico's

Risico	↑Renteontwikkelingen/treasury
Toelichting	De rentestand is momenteel laag. Dit biedt op dit moment de mogelijkheid relatief goedkoop kort vreemd vermogen aan te trekken. De lange rente is ook laag maar dit wordt gedeeltelijk gecompenseerd door de hoge risico-opslagen die op de lange rente doorberekend worden in verband met de toegenomen economische onzekerheden. Rentestijgingen kunnen tot hogere lasten leiden. Als risico is 1% van de totale jaarlijkse rentebetalingen opgenomen.
Impact	€ 65.000

Risico	↑Planschadeclaims die worden ingediend
Toelichting	Vanaf 1-9-2010 is de nieuwe wetgeving met betrekking tot planschade in alle gevallen van toepassing geworden. De invloed van het ingevoerde 2% maatschappelijk risico is duidelijk merkbaar; het heeft een remmend effect op de uit te keren planschade. Niettemin blijft een risico aanwezig. Zo zijn er in 2012 voor € 86.000 en in 2013 € 112.000 (uitkering + advies) aan kosten voor planschades geweest die niet uit een project betaald konden worden. Bijvoorbeeld omdat het al oudere, afgesloten plannen betroffen. Wij verwachten wel dat dit risico in de loop van de tijd zal afnemen.
Kans	50%
Gevolg	€ 99.000 (gemiddelde 2012 en 2013)
Impact	€ 48.500

Risico	↑Wet keten- en inlenersaansprakelijkheid
Toelichting	De gemeente huurt aannemers en uitzendbureaus in. Als deze partijen hun loonbelasting niet afdragen kan de gemeente door de Belastingdienst hiervoor wettelijk aansprakelijk worden gesteld. Er zijn diverse administratieve maatregelen om de risico's hiervoor te beperken, die voornamelijk worden toegepast bij grotere opdrachten. Het risicobedrag is gebaseerd op een eerdere aanspraak.
Kans	50%
Gevolg	€ 50.000
Impact	€ 25.000

Niet gekwantificeerde risico's

Risico	↑Daling legesopbrengsten omgevingsvergunning door vereenvoudiging regelgeving
Toelichting	Bewoners en bedrijven kunnen per 1 november 2014 eenvoudiger aan- of uitbouwen, bijgebouwen plaatsen of andere kleine bouwwerken aan de achterkant van een woning of ander hoofdgebouw neerzetten. Het vergunningvrij vergroten van het hoofdgebouw wordt bijvoorbeeld uitgebreid van 2,5 naar 4 meter en het wordt mogelijk om in het achtererf bij een woning een woongelegenheden voor mantelzorg te plaatsen. In deze begroting 2015 zijn de inkomsten voor leges onder andere door deze maatregel met € 200.000 structureel verlaagd naar € 700.000. Daarom is een reservering in het weerstandsvermogen niet noodzakelijk.
Risico	↑IGP
Toelichting	IGP: Vanuit de driehoek gemeente, Waterschap en De Peelhorst zijn er in het convenant afspraken gemaakt over de verdeling van de kosten. Er is een risico bij een eventueel faillissement en bij het achterblijven van de zandwinning, die via de jaarlijkse afdracht (maatschappelijke bijdrage) een belangrijke dekking vormt voor de forse investeringen in het IGP-project. Daarnaast is er het risico van subsidies die nog onzeker zijn.
Risico	↑Golfbaan
Toelichting	De gemeente is een erfpachtovereenkomst aangegaan met en heeft een hypothecaire geldlening verstrekt aan de exploitant van de golfbaan, Beheerstichting Golfbaan Stippelberg. Vanwege de slechte financiële resultaten heeft de gemeenteraad op 2 oktober 2014 besloten tot een set van maatregelen om zo de erfpacht en hypotheeklasten fors te verlagen. Het geïnvesteerde vermogen is weliswaar voor de gemeente met ruim 1,6 miljoen euro toegenomen maar het acute risico van een faillissement is afgewend door het raadsbesluit. Verder zal het toezicht van de gemeente geïntensiveerd worden. Op dit moment zijn wij geen bijzondere risico's, behalve dat over 5 jaar een nieuw nu nog onbekende rentepercentage gaat lopen. Daarom kan de bij de jaarrekening 2013 opgebouwde voorziening van € 600.000 bij de jaarrekening 2014 weer komen te vervallen.
Risico	↑Verbonden partijen
Toelichting	De gemeente wil via verbonden partijen gemeentelijke doelstellingen realiseren, meestal met als doel efficiencyvoordelen en kennisdeling. In de paragraaf verbonden partijen is hiervan een overzicht weergegeven. De gemeente is daarbij financieel gebonden. Dit brengt risico's met zich mee. Bijvoorbeeld op het moment dat een dergelijke partij verliezen lijdt of fors moet inkrimpen.
Risico	↑Wet houdbare overheidsfinanciën (HOF)
Toelichting	De Wet Houdbare overheidsfinanciën bevat strengere regels om te zorgen dat het Nederlandse begrotingstekort beperkt wordt tot 3%. Ook gemeenten, provincies en waterschappen vallen hieronder. De wet beoordeelt het begrotingstekort op kasbasis, namelijk de werkelijke uitgaven en inkomsten in een jaar. Dit staat haaks op de werkwijze van gemeenten die het stelsel van baten en lasten hanteren. Het kasstelsel kan in een bepaald jaar leiden tot een piek in werkelijke uitgaven.

	Deze 3% wordt op macroniveau beoordeeld. Iedere gemeente krijgt wel een individuele referentiewaarde voor het EMU-tekort in een jaar. Europa kan Nederland bij herhaaldelijke overschrijding van de EMU-normen ook een sanctie opleggen. In de wet houdbare overheidsfinanciën is de mogelijkheid opgenomen om een Europese boete door te kunnen vertalen naar onder andere gemeenten. Dit na rato van de bijdrage van de gezamenlijke gemeenten aan het overschrijden de Europese normen. In dat geval vindt er inhouding van een deel van de algemene uitkering van het gemeentefonds plaats
Risico	↑Schatkistbankieren
Toelichting	Overschotten van gemeenten moeten worden uitgezet bij de staat. Hierdoor zal de Nederlandse staat minder geld hoeven te lenen op de financiële markten en zal de staatsschuld administratief dalen. Daarnaast kunnen risico's zoals Icesave zich niet meer voordoen. De rentevergoeding van de staat zal wel lager zijn dan die op de reguliere markt. De gemeente Gemert-Bakel heeft geen overschotten op dit moment en wordt daarmee niet financieel geraakt. Mogelijke neveneffecten van schatkistbankieren zijn een lagere dividenduitkering van de BNG en een mogelijke stijging van de rente van de BNG in geval van een veranderde bankstatus. Deze mogelijke neveneffecten raken de gemeente wel.
Risico	↑Invoering vennootschapsbelasting overheidsbedrijven
Toelichting	Tot op heden zijn overheidsondernemingen, tenzij uitdrukkelijk anders bepaald, niet onderworpen aan de vennootschapsbelasting (winstbelasting). Deze vrijstelling zal naar verwachting echter vervallen. Op 16 september 2014 (Prinsjesdag 2014) is het wetsvoorstel "Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen" ingediend bij de Tweede Kamer. Uitgangspunt van het wetsvoorstel is dat ondernemersactiviteiten van de overheid vanaf 1-1-2016 vennootschapsplichtig worden, tenzij er een vrijstelling van toepassing is. De voorgenoemde wetswijziging kan grote gevolgen hebben, zowel in financieel, administratief als juridisch opzicht. De ontwikkelingen worden op de voet gevolgd om te anticiperen op deze voorgenoemde wijziging. Om de positie van de gemeente in relatie tot de vennootschapsbelasting te bepalen wordt begin 2015 geïnventariseerd welke effecten de invoering van vennootschapsbelasting heeft.
Risico	↑Liquidatiekosten SRE
Toelichting	De transformatie van de SRE naar Metropoolregio Eindhoven (MRE) heeft bij het SRE frictiekosten tot gevolg. De personele formatie wordt teruggebracht (o.a. afbouw overhead en afbouw voormalige SRE Milieudienst). Er is zijn risico's op extra kosten voor de huidige deelnemers als de frictiekosten hoger uitvallen dan waar het SRE nu rekening mee houdt. Bij de huidige inschatting van de afbouwkosten gaat men ervan uit dat: <ul style="list-style-type: none"> - de gemeenten al het (productieve) personeel overnemen dat nu de taken uitvoert die aan de gemeenten worden overgedragen; - dat het overige personeelsbestand (afbouw overhead en afbouw SRE Milieudienst) geleidelijk in 5 jaar plaatsvindt en dat er geen wachtgeldverplichtingen resteren.
Risico	↑Peelsamenwerking
Toelichting	In maart 2013 heeft de Stuurgroep Peelsamenwerking advies uitgebracht over verregaande samenwerking van de zes Peelgemeenten (Asten, Deurne, Gemert-Bakel, Helmond, Laarbeek en Someren). Dit heeft geleid tot oprichting van een gemeenschappelijke regeling begin 2014 welke op 1 juli 2014 van start is gegaan. Als

	<p>eerste taak wordt de WMO binnen peilverband uitgevoerd. Doel van de samenwerking is het verminderen van de kwetsbaarheid, het verlagen van kosten, leveren van meer kwaliteit en versterken van de positie naar andere organisaties toe. In de zienswijze op de eerste begroting van deze gemeenschappelijke regeling heeft de gemeenteraad dan ook gepleit voor het opnemen van bezuinigingstaakstellingen in de peelbegroting.</p> <p>In het eerder genoemde advies uit 2013 zijn een viertal risico's onderkend. Allereerst de fysieke afstand tussen diensten. Daarnaast het risico van verlies van mogelijkheden om eigen beleid te formuleren. Ten derde het verlies aan democratische betrokkenheid en tenslotte eiland-gedrag van samenwerkingsorganisaties.</p>
--	---

Risico	↑ Plattelandsontwikkeling
Toelichting	Onderdeel van het beleidstraject plattelandsontwikkeling is een update van het bestemmingsplan 2006 (alleen digitaal herzien in 2010). De risico's op planschadeclaims zijn hierbij de grootste financiële bedreiging. Dit risico is voor de gemeente flink afgenomen, nu de provincie haar nieuwe verordening ruimte in 2014 heeft vastgesteld.

Bijlage 3: Onderhoud kapitaalgoederen

Beschrijving per categorie

De kapitaalgoederen vindt u hieronder per beheerplan weergegeven. Onder het kopje beleidskader wordt aangegeven welke beheer- en beleidsplannen zijn vastgesteld door de gemeenteraad. De digitale gebruikers kunnen dan ook doorklikken naar de betreffende stukken op de gemeentelijke website als het symbool ⇨ is weergegeven.

Daarna wordt een korte schets gegeven van de huidige stand van zaken. Tenslotte staan de jaarlijkse stortingen en onttrekkingen weergegeven. Voor verloop van de jaarlijkse storting is een verklaring gegeven. Voor de jaarlijkse onttrekkingen voor het grote onderhoud is dit niet gedaan omdat deze per definitie grillig verloopt afhankelijk voor de dat jaar geplande werkzaamheden.

BEHEERSPLANNEN KAPITAALGOEDEREN

Categorie	↑1. Groen							
Beleidskader	- ⇨ Groenbeheerplan 2013							
	<p>De gemeenteraad heeft bij verschillende bezuinigingsrondes in 2010 tot en met 2013 besloten om structureel te bezuinigen op de budgetten voor onderhoud van het openbaar groen. Om te kunnen voldoen aan deze taakstellende bezuinigingen zijn beheersniveau's en -frequenties van een aantal beheergroepen en beheergebieden neerwaarts aangepast. Het vigerende groenbeheerplan Gemert-Bakel 2007 is daarmee op 21 november 2013 geactualiseerd. Daarbij is de volgende kwaliteit benoemd:</p> <p>Toepaste kwaliteit in Gemert-Bakel</p> <ul style="list-style-type: none"> Niveau B : Voldoende kwaliteit. Standaard functioneel, eenvoudig en degelijk, voldoende onderhouden, wel wat op aan te merken, redelijk netjes. <p>Dit is de kwaliteit voor zowel centra, woongebieden en hoofdwegen.</p> <p>Er is geen voorziening groen daarom vindt er geen jaarlijkse storting plaats. Het groenonderhoud wordt betaald uit de reguliere budgetten binnen de begroting.</p>							
Financiële consequenties	(x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	Programmatisch onderhoud (onttrekking)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
	Jaarlijkse storting	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Verklaring verloop storting	n.v.t.							
Programma	Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer							

Categorie	↑2. Riool								
Beleidskader	- → Ontwerp gemeentelijk watertakenplan 2013-2016								
	In 2012 is het Gemeentelijk Watertakenplan vastgesteld. Dit is het beleidsplan voor de periode 2013-2016. Dit plan is een integraal plan waarin opgenomen het verbrede Gemeentelijk Rioleringsplan en het Waterplan.								
Financiële consequenties	(x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
	Programmatisch onderhoud (onttrekking)	174	131	142	0	0	0	0	
	Jaarlijkse storting	1.009	334	437	149	98	606	670	
Verklaring verloop storting	De jaarlijkse storting is afhankelijk van het saldo van de totale post riolering dat jaar. Dat kan fluctueren afhankelijk van de investeringen in dat jaar.								
Programma	Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer								

Categorie	↑3. Openbare verlichting								
Beleidskader	- → Aanpassingen Beleidsplan Openbare Verlichting 2012-2014								
	Eind 2011 is het beleidsplan openbare verlichting bijgesteld in verband met de bezuinigingsopgave. Voor onderhoud is een voorziening gevormd en voor de vervanging van de lichtmasten en armaturen een reserve. In januari 2015 wordt een geactualiseerd beheersplan voorgelegd aan de gemeenteraad.								
Financiële consequenties	(x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
	Programmatisch onderhoud (onttrekking)	139	296	31	31	31	31	31	
	Jaarlijkse storting	409	364	34	34	35	35	36	
Verklaring verloop storting	In 2013 is de voorziening openbare verlichting gesplitst in een voorziening en een reserve. Dit verklaart de verschillen in 2012 en 2013.								
Programma	Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer								

Categorie	↑4. Spelen								
Beleidskader	- → Beheerplan spelen 2012-2022								
	In september 2011 is de kadernota speelruimte 2012-2022 vastgesteld door de raad. De kadernota houdt een taakstellende bezuiniging in. De bezuiniging houdt concreet in dat gemiddeld genomen, via geleidelijk verloop, in 10 jaar tijd 165 toestellen overblijven op 55 speelplaatsen.								
Financiële consequenties	(x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
	Programmatisch onderhoud (onttrekking)	1	2	32	32	32	32	32	
	Jaarlijkse storting	152	38	39	39	40	40	41	
Verklaring verloop storting	De jaarlijkse verhoging in de storting betreft inflatiecorrectie.								
Programma	Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer								

Categorie	↑5. Wegen																																											
Beleidskader	- ⇒ Meerjarenplanning wegen Wegenplan 2013-2022 minimale variant taakstellend																																											
	<p>Het wegbeheerplan is afgelopen jaren door de raad meerdere keren bijgesteld in verband met noodzakelijke bezuinigingen. Dit heeft geresulteerd in het kiezen van de kwaliteit 'basis' voor alle wegen en het schrappen van een groot deel van de geplande wegen uit de onderhoudsplanning. In het laatst vastgestelde wegbeheerplan uit november 2013 worden de consequenties en de risico's van de bezuinigingen nader uitgewerkt en onderbouwd en is aangegeven wat de mogelijkheden zijn om de negatieve consequenties op korte en langere termijn beheersbaar te houden.</p> <p>De planning is voor de komende 10 jaar getoetst en bijgesteld aan de hand van inspecties en aanvullende deflectiemetingen (bepaling restlevensduur). Uitgangspunten daarbij zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asfaltwegen: groot onderhoud • Elementenverharding: klein onderhoud • Alleen kwalitatief onderhoud - geen rehabilitatie, herinrichting of vervanging van materialen. Diverse projecten geschrapt. • Meerkosten herinrichting/nieuwe materialen: indien gewenst opnemen als incidenteel nieuw beleid. • Voldoet aan wet- en regelgeving op gebied van veiligheid. • Voldoet deels aan verplichting tot verantwoord wegbeheer. • In principe geen kapitaalvernietiging (door uitstel groot onderhoud balanceren op de grens – risico bestaat dat incidenteel kapitaalvernietiging optreedt). • Op langere termijn golfbeweging in kosten als gevolg van uitstellen rehabilitatie. • Hanteren artikel 12 norm van 75%. <p>In 2014 is de laatste weginspectie uitgevoerd.</p> <p>De kwaliteit van de wegen in de onderstaande tabel is afgeleid van een tweetal CROW publicaties. De inspectie van de wegen is uitgevoerd conform publicatie 146. Op basis van publicatie 288 kan worden aangegeven per wegtype en schadebeeld welk inspectiecijfer van de globale visuele weginspectie hoort bij welk kwaliteitsbeeld.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kwaliteit</th> <th>A+</th> <th>A</th> <th>B</th> <th>C</th> <th>D</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Omschrijving beeld</td> <td>Zeer goed</td> <td>Goed</td> <td>Voldoende</td> <td>Matig</td> <td>Te slecht</td> </tr> <tr> <td>Elementenverharding</td> <td>61%</td> <td>34%</td> <td>3%</td> <td>1%</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>Asfaltverharding</td> <td>57%</td> <td>41%</td> <td>2%</td> <td>0%</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>Betonverharding</td> <td>95%</td> <td>4%</td> <td>0%</td> <td>0%</td> <td>1%</td> </tr> <tr> <td>Totale oppervlakte</td> <td>60%</td> <td>36%</td> <td>3%</td> <td>0%</td> <td>1%</td> </tr> </tbody> </table>								Kwaliteit	A+	A	B	C	D	Omschrijving beeld	Zeer goed	Goed	Voldoende	Matig	Te slecht	Elementenverharding	61%	34%	3%	1%	1%	Asfaltverharding	57%	41%	2%	0%	1%	Betonverharding	95%	4%	0%	0%	1%	Totale oppervlakte	60%	36%	3%	0%	1%
Kwaliteit	A+	A	B	C	D																																							
Omschrijving beeld	Zeer goed	Goed	Voldoende	Matig	Te slecht																																							
Elementenverharding	61%	34%	3%	1%	1%																																							
Asfaltverharding	57%	41%	2%	0%	1%																																							
Betonverharding	95%	4%	0%	0%	1%																																							
Totale oppervlakte	60%	36%	3%	0%	1%																																							
Financiële consequenties	(x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018																																				
	Programmatisch onderhoud (onttrekking)	2.283	1.083	2.176	1.637	873	717	1.632																																				
	Jaarlijkse storting	4.854	1.295	611	944	957	970	984																																				
Verklaring verloop storting	Bij vaststelling van het nieuwe beheersplan eind 2013 heeft de gemeenteraad extra middelen ter beschikking gesteld voor wegenonderhoud.																																											
Programma	Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer																																											

Categorie	↑6. Sportgebouwen								
Beleidskader	- → Beheerplan sport versie 21-01-2014								
	De raad had op 12 december 2012 besloten om het saldo van exploitatiekosten, huur en subsidie voor de buitensportverenigingen af te bouwen naar nul in 2016. Dit besluit is bij het vaststellen van de meerjarenbegroting 2014-2017 in november 2013 teruggedraaid. In 2014 is daarom het beheersplan sport weer geactualiseerd met als uitgangspunt dat de gemeente weer voor vervangingen zorgt.								
Financiële consequenties	(x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
	Programmatisch onderhoud (onttrekking)	104	17	169	45	62	92	168	
	Jaarlijkse storting	211	168	79	108	113	118	123	
Verklaring verloop storting	Levensduur verlengend onderhoud wordt met ingang van 2014 geactiveerd in plaats uit de voorziening betaald. Daarvoor zijn in deze begroting kapitaallasten opgenomen. Deze activeringen zijn opgenomen in de investeringsparagraaf. Daardoor wijken de stortingen voor 2014 en verder substantieel af van de begrote bedragen in 2012 en 2013.								
Programma	Economie & Sport								

Categorie	↑7. MFA's								
Beleidskader	Voor de multifunctionele accommodaties (MFA) zijn beheersstichtingen in het leven geroepen, die verantwoordelijk zijn voor het beheer en exploitatie van de gebouwen. Voor alle gerealiseerde en nog te realiseren MFA's zijn beheersplannen vastgesteld. Bij MFA de Mortel is het onderhoud via een DCM constructie uitbesteed.								
Financiële consequenties	(x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
	Programmatisch onderhoud (onttrekking)	0	0	58	66	72	65	75	
	Jaarlijkse storting	10	10	39	76	77	78	94	
Verklaring verloop storting	De stortingen zijn in de loop van de jaren toegenomen vanwege de realisatie van nieuwe MFA's.								
Programma	Sociaal Domein & Volkshuisvesting								

Categorie	↑8. Schoolgebouwen								
Beleidskader	- → Beheersplan schoolgebouwen 2013								
	Voor alle onderwijsgebouwen zijn onderhoudsrapportages aanwezig. Basisschool De Pandelaar is volledig in eigendom van de gemeente en is daarom meegenomen in de onderhoudsrapportages van de gemeentelijke gebouwen.								
	Met ingang van 2015 gaat de verantwoordelijkheid en van buitenonderhoud schoolgebouwen echter over naar de scholen zelf. Ook de rijksmiddelen gaan daarmee over. Hiermee komt de voorziening te vervallen.								
Financiële consequenties	(x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
	Programmatisch onderhoud (onttrekking)	195	25	2	15	15	15	15	
	Jaarlijkse storting	289	303	93	15	15	15	15	
Verklaring verloop storting	Met ingang van 2015 is de gemeente niet meer verantwoordelijk voor het buitenonderhoud. Daarmee komt deze voorziening en de jaarlijkse storting daarin te vervallen met uitzondering van De								

	<p>Pandelaar.</p> <p>Omdat er in 2012 geen actuele onderliggende beheersplannen waren voor het groot onderhoud van de welzijns- en overige gemeentelijke gebouwen, is de voorziening destijds omgezet naar een reserve beheer gemeentelijke gebouwen. In de vergadering van november 2013 is een nieuwe actueel beheersplan vastgesteld. Hierdoor is het formeel weer een voorziening is geworden en zijn de middelen teruggestort in die voorziening. Dit verklaart de hoge uitschieter in stortingen in 2013.</p>
Programma	Sociaal Domein & Volkshuisvesting

Categorie	↑9. Welzijn en overige gebouwen							
Beleidskader	- ⇒ Beheerplan onderhoud gebouwen oktober 2013							
	Op 21 november 2013 is een geactualiseerd onderhoudsplan vastgesteld. In dit beheersplan is de artikel 12 norm van 75% gebruikt en is geen onderhoud gepland voor panden die in de verkoop staan.							
Financiële consequenties	(x€1.000)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	Programmatisch onderhoud (onttrekking)	769	90	241	210	137	60	110
	Jaarlijkse storting	388	398	75	76	77	77	78
Verklaring verloop storting	<p>Omdat er in 2012 geen actuele onderliggende beheersplannen waren voor het groot onderhoud van de welzijns- en overige gemeentelijke gebouwen, is de voorziening destijds omgezet naar een reserve beheer gemeentelijke gebouwen. In de vergadering van november 2013 is een nieuwe actueel beheersplan vastgesteld. Hierdoor is het formeel weer een voorziening is geworden en zijn de middelen teruggestort in die voorziening. Dit verklaart de hoge uitschieter in stortingen in 2013.</p> <p>Levensduur verlengend onderhoud wordt verder met ingang van 2014 geactiveerd in plaats uit de voorziening betaald. Daarvoor zijn in deze begroting kapitaallasten opgenomen. Deze activeringen zijn opgenomen in de investeringsparagraaf.</p> <p>De jaarlijkse verhoging betreft inflatiecorrectie.</p>							
Programma	Financiën & vastgoed							

Bijlage 4: Verbonden partijen

De aangegeven reserves en voorzieningen betreffen van de verbonden partijen zelf.

DIENTVERLENINGSOVEREENKOMSTEN

↑1. Gemeente Laarbeek

Aard activiteit	Intergemeentelijke ondersteunende diensten.						
Bestuurlijke betrokkenheid	n.v.t.						
Risico's	n.v.t.						
Eigen Vermogen	n.v.t.						
Omvang deelname	n.v.t.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	9	52	10	10	10	10	10

↑2. Werkplein

Aard activiteit	Het op professionele en toegankelijke manier samenbrengen van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. Onder het motto 'werk boven uitkering' wordt gezorgd voor efficiënte en naadloos op elkaar aansluitende dienstverlening waarin de klant centraal staat.						
Bestuurlijke betrokkenheid	n.v.t.						
Risico's	De bijdrage is gebaseerd op het aantal bijstandsgerechtigden (met een bandbreedte). Door economische omstandigheden kan het aantal bijstandsgerechtigden buiten de bandbreedte komen en dan wordt de bijdrage van Gemert-Bakel herberekend.						
Eigen Vermogen	n.v.t.						
Omvang deelname	n.v.t.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	n.v.t.	n.v.t.	584	584	584	584	584

GEMEENSCHAPPELIJKE REGELINGEN

↑3. Atlant groep

Aard activiteit	Integrale uitvoering Wet Sociale Werkvoorziening (WSW), evenals activiteiten op het vlak van arbeidsreïntegratie en aangepaste arbeid aan personen uit de deelnemende gemeenten, die op afstand staan van de reguliere arbeidsmarkt. Financiering geschiedt door bijdragen van derden en gemeenten.
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeente wijst uit het college van burgemeester en wethouders één lid aan, die tevens lid is van het algemeen bestuur. Het lid van het algemeen bestuur is tevens lid van het dagelijks bestuur.
Risico's	Deelname in het exploitatieresultaat van Atlant. Er is een sterke afhankelijkheid van

	rijksbeleid met betrekking tot de financiering. Met de wijziging van de WSW in 2008 is er meer beleids- en financiële verantwoordelijkheid bij de gemeente komen te liggen. Het samenwerkingsverband met STAP (Stichting Arbeidsplaatsen) vraagt om transparante verhoudingen. Daarnaast is de omzet afhankelijk van economische ontwikkelingen.						
Eigen Vermogen	€ 22.620.883 bron: jaarverslag 2013 Atlant Groep Gezien de reserve-omvang is de gemeente kritisch op voorstellen van Atlant voor het verder aanvullen van de reserves.						
Omvang deelname	De bijdrage van de gemeente is gelijk aan de ontvangen rijksuitkering.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	4.942	5.437	4.930	5.142	5.142	5.142	5.142

↑4. Blink

Aard activiteit	Uitvoering afvalinzamelings- en reinigingstaken. Deelnemende gemeenten betalen een bijdrage, gebaseerd op de kosten van uitvoering van de werkzaamheden van deze gemeente.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Een daartoe door de raad aangewezen lid van B&W is lid van het algemeen bestuur.						
Risico's	Er zijn geen risico's voor de gemeente.						
Eigen Vermogen	€ 0						
Omvang deelname	Er vindt geen financiële deelname plaats in het aandelenkapitaal. De financiële bijdrage bestaat uit de door Blink (SITA) in rekening gebrachte kosten van de afvalstromen.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	1.151	1.080	1.315	1.315	1.315	1.315	1.315

↑5. GGD Zuidoost-Brabant

Aard activiteit	Gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de openbare gezondheid(szorg), incl. jeugdgezondheidszorg. Financiering op basis van bijdrage deelnemende gemeenten en bijdragen particulieren.						
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeenteraad wijst een lid en een plaatsvervangend lid aan voor het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen. De voorzitter wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen.						
Risico's	Gemeente is aansprakelijk voor eventuele tekorten.						
Eigen Vermogen	€ 1.395.000						
Omvang deelname	De gemeente draagt in 2015 - voor het gezamenlijke takenpakket - aan deze regeling € 447.000 bij.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	428	442	455	447	447	447	447

↑6. MRE

Aard activiteit	Takenpakket is deels wettelijk verankerd in de WGR-plus (o.a. verkeer, vervoer en economische ontwikkeling), deels vrijwillig overgedragen (milieu) of dient als overlegplatform (o.a. welzijn en volwasseneneducatie).						
Bestuurlijke betrokkenheid	Eén lid wordt door de gemeenteraad uit zijn midden aangewezen als lid van de regio raad.						
Risico's	Beleidsverantwoordelijkheid openbaar vervoer. Daarnaast adequate besteding EU-middelen (Stimulus). Tenslotte wegvallende of tekortschietende derde geldstromen.						
Eigen Vermogen	€ 15.023.000						
Omvang deelname	De gemeente draagt in 2015 € 234.484 aan deze regeling bij. Dit betreft de algemene bijdrage en de bijdrage aan het Stimuleringsfonds, minus de bijdrage aan Brainport Development (wordt elders verantwoord).						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	351	325	243	235	211	211	211

↑7. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant

Aard activiteit	Het, ten behoeve van de deelnemers, gemeenschappelijk uitvoeren van taken op het gebied van het omgevingsrecht en om als verlengstuk van het lokaal en provinciaal bestuur een bijdrage te leveren aan een leefbare en veilige werk- en leefomgeving van de regio Zuidoost-Brabant.						
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeenteraad wijst een lid en een plaatsvervangend lid aan voor het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen. De voorzitter wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen.						
Risico's	Gemeente is aansprakelijk voor eventuele tekorten.						
Eigen Vermogen	n.v.t.						
Omvang deelname	De gemeente draagt in 2015 - voor het gezamenlijke takenpakket - aan deze regeling € 545.432 bij. De verhoging van de bijdrage ten opzichte van 2014 heeft te maken met de overdracht van VTH taken (m.b.t. vvgb-bedrijven) van de Provincie, waarvoor de gemeente via het gemeentefonds een vergoeding ontvangt.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	0	268	476	546	546	546	546

↑8. Peel 6.1

Aard activiteit	Uitvoeringsorganisatie WMO en Jeugdzorg.						
Bestuurlijke betrokkenheid	De gemeente wijst twee leden uit het college van burgemeester en wethouders aan voor het algemeen bestuur. Het dagelijks bestuur wordt door en uit het algemeen bestuur gekozen.						
Risico's	n.v.t.						
Eigen Vermogen	€ 0 bron: Begroting Peel 6.1 2015-2018						
Omvang deelname	De gemeente draagt in 2015 aan deze regeling €57.000 bij.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018

	n.v.t.	n.v.t.	67	57	32	32	32
--	--------	--------	----	----	----	----	----

↑9. Veiligheidsregio Zuidoost-Brabant

Aard activiteit	Zorg voor een goed toegeruste organisatie van de hulpverlening bij ongevallen en rampen en voor een integraal ambulance-zorgsysteem in Zuidoost Brabant. Financiering geschiedt op basis van tarieven COTG en eventueel door deelnemende gemeenten bij nadelig saldo (ambulancevervoer) en door rijk en deelnemende gemeenten (brandweer/rampenbestrijding).						
Bestuurlijke betrokkenheid	Gemeenteraad wijst de burgemeester aan. De vervanging is geregeld via artikel 77 van de Gemeentewet.						
Risico's	Gemeente is aansprakelijk voor tekorten op basis van aantal inwoners (50%) en aantal wooneenheden (50%) voor zover het de brandweertaken betreft en naar rato van aantal inwoners voor wat betreft het ambulancevervoer.						
Eigen Vermogen	€ 4.030.400						
Omvang deelname	De gemeente draagt in 2015 € 1.075.778 aan deze regeling bij waarbij rekening is gehouden met de Toekomstvisie en nadeelcompensatie (model Deurne). De nadelige saldi worden in de meerjarenraming 2015-2018 opgevangen door inzet van de reserve brandweer die geen functie meer heeft na de overdracht.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	239	241	1.021	1.076	1.128	1.167	1.178

JAARLIJKSE BIJDRAGE PRIVAATRECHTELIJKE RECHTSPERSONEN

↑10. Beheersstichting golfbaan Stippelberg

Aard activiteit	Het realiseren en exploiteren van een golfbaan in Bakel-Milheeze.
Bestuurlijke betrokkenheid	PPS-constructie. College wijst een lid aan die deelneemt in het bestuur van de beheersstichting.
Risico's	<p>De beheersstichting heeft de golfbaan in erfpacht verkregen van de gemeente. Risico met betrekking tot investeringen in de golfbaan en risico als kredietverstrekker met betrekking tot hypothecaire geldlening aan de beheersstichting voor de opstallen. Op 2 oktober 2014 heeft de gemeenteraad tot een pakket aan maatregelen besloten om de jaarlijkse exploitatielasten van de stichting te laten dalen.</p> <p>Daarbij is verder besloten dat het toezicht door de gemeente op de exploitatie van de golfbaan wordt geïntensiveerd en dat de gemeentelijke invloed op de begroting, jaarrekening en investeringen van de beheersstichting golfbaan Stippelberg wordt vergroot. Om dit te verwezenlijken en een duidelijke scheiding in de verantwoordelijkheden aan te brengen is in samenspraak met het bestuur van de beheersstichting een onderzoek ingesteld naar een mogelijk meer geëigende bestuursvorm, daarbij rekening houdend met juridische en fiscale consequenties. Ook de samenstelling van het bestuur van de beheersstichting maakt onderdeel uit van dit onderzoek. De resultaten van het onderzoek inclusief mogelijke wijzigingsvoorstellen worden uiterlijk 1 december 2014 voorgelegd aan de gemeenteraad.</p>
Eigen Vermogen	- € 463.069
Omvang deelname	n.v.t.

Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	0	0	0	0	0	0	0

↑11. Brainport Development

Aard activiteit	Versterken van de sociaal-economische structuur van de Regio Eindhoven, het exploiteren van bedrijvencentra en onroerend goed en het participeren in welke vorm dan ook in andere (rechts)personen. Financiering geschiedt door ondernemingsactiviteiten en jaarlijkse bijdragen van de aandeelhouders (MRE en gemeenten Eindhoven en Helmond). De financiële bijdrage is € 59.029, die wordt betaald via de bijdrage aan het MRE.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Indirect via MRE.						
Risico's	Eventueel een afbouwvergoeding bij een éézijdige stopzetting van de gemeentelijke bijdrage.						
Eigen Vermogen	€ 3.615.669						
Omvang deelname	De gemeente betaalt in 2015 een bijdrage van € 59.029.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	28	59	59	59	59	59	59

↑12. Dimpact

Aard activiteit	Het leveren van een volledige oplossing voor gemeentelijke digitale dienstverlening aan haar leden.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Een collegelid is lid van het bestuur.						
Risico's	De gemeente is lid en daardoor verantwoordelijk voor Dimpact beslissingen. Ieder lid heeft evenveel inbreng.						
Eigen Vermogen	€ 526.459 bron: Financiële jaarstukken 2013 Coöperatie Dimpact U.A.						
Omvang deelname	De gemeente betaalt in 2015 aan lidmaatschapskosten € 6.000, daarnaast is de gemeente aan Dimpact een bijdrage verschuldigd per inwoner van de gemeente per jaar voor het gebruik van het product. Voor 2013 bedraagt deze bijdrage € 3,30 per inwoner.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	6	6	6	6	6	6	6

↑13. Stichting Bureau Inkoop Zuidoost Brabant

Aard activiteit	Het begeleiden en ondersteunen in gemeentelijke inkoop- en aanbestedingstrajecten, al dan niet in gezamenlijkheid.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Twee zetels in het bestuur van de stichting BIZOB, statutair gevestigd in Deurne.						
Risico's	Exploitatierisico.						
Eigen Vermogen	€ 571.200						
Omvang deelname	De gemeente betaalt in 2015 een bijdrage van € 68.000.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018

(x€1.000)	59	60	68	68	68	68	68
-----------	----	----	----	----	----	----	----

↑14. Stichting Halt

Aard activiteit	Vermindering en voorkomen van jeugdcriminaliteit en overlast van vuurwerk.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Niet van toepassing.						
Risico's	Eventueel een afbouwvergoeding bij een éézijdige stopzetting van de gemeentelijke bijdrage.						
Eigen Vermogen	€ 445.009						
Omvang deelname	De gemeente betaalt in 2015 een bijdrage van € 9.382.						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	12	10	10	9	9	9	9

↑15. Stichting Stimuleringsfonds volkshuisvesting

Aard activiteit	Het verstrekken van hypothecaire geldleningen ten behoeve van starters op de woningmarkt.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Niet van toepassing.						
Risico's	De gemeente draagt dezelfde risico's als een reguliere kredietverstrekker over de leningen zelf. De betaalde financiële bijdrage betreft 0,5% van de uitstaande leningen.						
Eigen Vermogen	n.v.t.						
Omvang deelname	De oorspronkelijke deelname bedraagt € 1.550.000. Bij raadsbesluit van 20 maart 2007 is de deelname met € 2.500.000, bij raadsbesluit van 3 juni 2009 is de deelname nog eens met € 2.000.000, bij raadsbesluit van 22/26 juli 2010 is de deelname nog eens met € 855.000 en bij raadsbesluit van 2 mei 2013 is de deelname nog eens met € 800.000 vermeerderd. In totaal: € 7.705.000. Het saldo van de versterkte startersleningen via SVN bedraagt per 1 januari 2014 € 5.534.000						
Financiële bijdrage	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	32	30	28	30	28	26	24

JAARLIJKSE INKOMSTEN PRIVAATRECHTELIJKE RECHTSPERSONEN

↑16. Brabant Water

Aard activiteit	Deelname in het aandelenkapitaal.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Deelname aan algemene aandeelhoudersvergadering.						
Risico's	Waardevermindering aandelen.						
Eigen Vermogen	€ 437.700.000						
Omvang deelname	De gemeente neemt voor € 2.450 deel in het aandelenkapitaal.						
Inkomsten	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	0	0	0	0	0	0	0

↑17. NV Bank van Nederlandse gemeenten

Aard activiteit	Deelname in het aandelenkapitaal.						
Bestuurlijke betrokkenheid	Deelname aan algemene aandeelhoudersvergadering.						
Risico's	Waardevermindering aandelen.						
Eigen Vermogen	€ 2.752.000.000						
Omvang deelname	De gemeente neemt voor een nominaal bedrag van € 113.685 deel in het aandelenkapitaal van de bank (45.474 aandelen x € 2,50). De gemeente ontvangt jaarlijks een dividend, in 2015 begroot op €58.000.						
Inkomsten	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
(x€1.000)	52	68	58	58	58	58	58

Bijlage 5: Grondbeleid

↑Complex (x€1.000)	Geïnvesteed vermogen	Contante waarde van de Eindwaarde	
		positief	negatief
Gemert Bedrijvenpark Wolfsveld	287	195	
Gemert Gelind Pelikaan	741		510
Gemert Wolfsveld II	7.504	2.508	
Gemert Klooster Nazareth	3.425		970
Gemert Kruseind	477		83
Gemert Doonheide Molenbroekse Loop	2.194	1.756	
Gemert Oudestraat-Bisonstraat	79	102	
Gemert Irenestraat	2.067		1.214
Gemert Teutonenhof	188		66
Gemert Deel	27	164	
Gemert Doonheide -Fielepien	-146	206	
Bakel Bedrijventerrein	1.733	814	
Bakel Neerakker	-262	3.659	
Milheeze Zuidrand	202	172	
Milheeze Bedrijventerrein	-60	590	
Milheeze Noord	1.510	263	
Handel Heerebosch	879	358	
Handel MFA	2.522		2.196
Handel Kalkhoven	2.259		1.751
De Mortel Zuidrand	4.668		2.018
De Mortel Westrand	2.237		42
De Mortel Centrumontwikkeling	925	98	
De Rips Korhoenstraat/Paterslaan	-24	53	
Elsendorp Keizersberg	4.475		2.039
Elsendorp Bedrijventerrein	799	63	
Elsendorp Bedrijventerrein	681	70	
Saldo	39.387	11.069	10.888

Niet in exploitatie genomen gebieden (x€1.000)	2015
Bakel Soersel-middengebied De Vocht	8
Gemert Bloemerd	2.508
Handel De Fuik	1.771
Ruimte voor Ruimte kavels	1.250
Handel Rooije Asch	403
Uitbreiding De Rips	1.146
Saldo	7.086

Totaal geïnvesteerd vermogen komt hiermee op €46.473.128 (39.387.199 + 7.085.929).

Bijlage 6: Incidentele baten en lasten

↑Omschrijving (x€ 1.000)	2014	2015	2016	2017	2018
Handhaving (last)	25	25	0	0	0
Totaal Algemene zaken	25	25	0	0	0
Project 'jeugd dat werkt' (last)	90	90	0	0	0
Pas vooruit (last)	15	15	0	0	0
Totaal Sociaal Domein & Volkshuisvesting	105	105	0	0	0
Plattelandsontwikkeling (last)	50	50	0	0	0
Totaal Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer	50	50	0	0	0
Economische ontwikkeling en ambitie recreatie & toerisme (last)	90	100	0	0	0
Totaal Economie & Sport	90	100	0	0	0
Friciekosten i.v.m. samenwerking peelmunicipaliteiten (last)	150	150	0	0	0
Verlaging grondprijzen (last)	0	34	0	0	0
Totaal Financiën & Vastgoed	150	184	0	0	0
Saldo	420	464	0	0	0

Bijlage 7: EMU-saldo

In de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Hof) die per 1 januari 2014 ingaat, zijn afspraken gemaakt over het toegestane jaarlijkse tekort bij gemeenten, provincies en waterschappen. Het gaat hierbij met name om het aandeel van de decentrale overheden in het begrotingstekort (in kastermen) van de staat als geheel. Dit moet op macroniveau voldoen aan de Europese normstelling. Deze is momenteel maximaal 3% van het BBP. De indicator die hiervoor gebruikt wordt, is het EMU-saldo.

Jaarlijks wordt in de septembercirculaire Gemeentefonds per gemeente aangegeven wat de 'individuele referentiewaarde EMU-saldo' zal zijn voor het komende jaar. De referentiewaarde is een doorvertaling van de macronorm van het maximale aandeel in het EMU-tekort naar het individueel niveau van gemeenten, waterschappen en provincies op basis van de begrotingstotalen van deze individuele gemeenten, provincies en waterschappen. De individuele referentiewaarde is geen strikte norm, maar geeft de afzonderlijke gemeenten wel een indicatie van hun maximale aandeel in het toegestane EMU-tekort. De referentiewaarde van Gemert-Bakel voor 2015 is bepaald op € 2,9 mln. Dat betekent dus dat het EMU-saldo niet lager mag zijn dan € 2,9 mln. De gemeente Gemert-Bakel blijft daarmee binnen de norm.

↑Berekend EMU-saldo (x €1.000)	2015
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-73
2. Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.195
3. Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	2.705
4. Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-300
5. Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	n.v.t.
6. Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	n.v.t.
7. Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	n.v.t.
8. Baten bouwgrondexploitatie voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	n.v.t.
9. Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	4.199
10. Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	n.v.t.
11. Verkoop van effecten	n.v.t.
Saldo	1.926

- 1. Exploitatiesaldo.** Dit betreft het exploitatiesaldo vóór toevoeging en onttrekking aan reserves.
- 2. Afschrijvingen.** Het exploitatiesaldo is een saldo in “baten-lasten” termen. Voor aansluiting op de EMU-saldo definitie dient te worden gecorrigeerd voor baten en lasten die geen EMU-effect hebben, maar wel deel uitmaken van het exploitatiesaldo. In verband hiermee moeten de posten m.b.t. afschrijvingen (2), en mutaties voorzieningen (3) ingevuld worden. Conform BBV maken de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves geen deel uit van het exploitatiesaldo.
- 3. Bruto dotaties aan voorzieningen.** Dit betreffen de dotaties aan de voorzieningen.
- 4. Investerings in (im)materiële vaste activa.** Dit zijn de investeringen in de materiële vaste activa. Hiervan zijn dus de investeringen in de financiële vaste activa en mutaties in de positie onderhanden werk gronden op uitgezonderd. Deze laatste worden bij aankoop van gronden (7) en baten gronden (8) verantwoord. Het betreft hier alleen de in het betreffende jaar geplande uitgaven voor de jaren, niet het totaal gevoteerde krediet. Deze post heeft een nadelig effect op het EMU-saldo.
- 5. Baten uit bijdragen van andere overheden.** Dit betreft de baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4: desinvesteringen in materiële vaste activa. Voor Rotterdam is deze niet van toepassing.
- 6. Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa.** Dit zijn de desinvesteringen in de materiële vaste activa.
- 7. Aankoop van gronden.** Dit betreft de aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken, voor zover deze niet al op de exploitatie verantwoord zijn, zoals opgenomen in post 1.
- 8. Baten bouwgrondexploitatie.** Net als bij post 7 worden hier alleen de baten uit bouwgrondexploitatie bedoeld voor zover die niet op de exploitatierekening staan. Het gaat hier overigens niet alleen om grondverkoop, maar ook om andere baten, zoals bijdragen derden.
- 9. Lasten op balanspost voorzieningen.** Conform BBV wordt gedoteerd aan voorzieningen ten laste van het exploitatiesaldo en betaald ten laste van de voorzieningen. Deze lasten maken dus geen deel uit van het exploitatiesaldo zoals bedoeld in post 1.
- 10. Lasten i.v.m. transacties derden.** Strikt genomen is deze post bij een juiste toepassing van het BBV overbodig. Desondanks blijft CBS deze post gezien de respons erop van andere gemeenten, in de berekening houden.
- 11. Verkoop van effecten.** In het baten-lastenstelsel verhogen de eventuele boekwinsten die bij verkoop van financiële vaste activa gerealiseerd worden het exploitatiesaldo. Voor het EMU-saldo zijn mutaties in de financiële vaste activa en de daarmee eventueel gerealiseerde boekwinsten niet relevant. Om die reden wordt gecorrigeerd voor de boekwinsten.

Bijlage 8: Specificatie cijfers programma's

1. Algemene zaken

(Afgerond x€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↑Lasten						
Dwangsommen	0	3	3	3	3	3
Huurkosten	40	27	27	27	27	27
Inkomensoverdracht aan derden	491	1.182	1.269	1.297	1.336	1.348
Kosten bestuur en raad (inclusief storting in voorziening)	1.726	1.034	1.090	1.066	1.053	1.037
Nog te ontwikkelen beleid	0	0	108	83	83	83
Personeel en overhead	3.705	3.419	3.693	3.693	3.693	3.693
Rente en afschrijving	461	173	167	163	158	154
Salarissen overig	198	8	8	8	8	8
Overige stortingen reserves/voorzieningen	408	22	23	23	23	24
Subsidie vrijwilligers	2	4	6	6	6	6
Uitvoeringskosten	1.243	991	899	894	881	868
Zakelijke lasten inclusief energie	59	18	15	15	15	15
Totaal lasten	8.333	6.881	7.308	7.280	7.289	7.266
↑Baten						
Bijdragen van derden	321	302	327	327	327	327
Huuropbrengsten	2	5	113	113	113	113
Legesinkomsten	454	430	445	445	445	445
Verkoop gronden en panden	235	0	0	0	0	0
Totaal baten	1.013	738	885	885	885	885

2. Sociaal Domein & Volkshuisvesting

(Afgerond x€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↑Lasten						
Dwangsommen	2	0	0	0	0	0
Huurkosten	15	0	0	0	0	0
Individuele trajecten	95	58	58	58	58	58
Inkomensondersteuning	5.465	5.563	5.622	5.644	5.639	5.630
Inkomensoverdracht aan derden	9.329	9.542	18.855	18.487	17.880	17.608
Nog te ontwikkelen beleid	0	0	205	92	106	106
Personeel en overhead	2.931	3.296	2.226	2.226	2.226	2.226
Rente en afschrijving	4.680	4.149	3.171	3.121	3.071	3.025
Storting reserves en voorzieningen	711	208	168	169	171	172
Subsidie vrijwilligers	362	384	385	385	385	385
Uitvoeringskosten	1.743	1.609	1.419	1.401	1.407	1.413
Verstreckte voorzieningen	3.159	3.281	2.695	2.327	2.296	2.296
Zakelijke lasten	293	281	283	282	282	282
Totaal lasten	28.785	28.369	35.088	34.194	33.522	33.202
↑Baten						
Bijdragen van derden	567	310	35	35	35	35
Huuropbrengsten	254	229	284	285	285	285
Legesinkomsten	11	3	3	3	3	3
Ontvangen rente	38	36	3	2	34	32
Overgebrachte baten en lasten	36	13	13	13	13	13
Rente en/of aflossing lening	237	156	156	156	156	156
Rijksinkomensoverdracht	12.992	10.938	10.755	10.415	10.077	9.817
Terugvordering en verhaal	486	476	526	426	401	401
Verkoop grond	0	0	0	0	875	0
Verkoop gronden en panden	0	250	0	0	0	0
Totaal baten	14.622	12.411	11.775	11.334	11.878	10.742

3. Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer

(Afgerond x€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↑Lasten						
Btw in tarief afval en riolering	199	159	168	181	103	103
Inkomensoverdracht aan derden	446	687	757	757	757	757
Nog te ontwikkelen beleid	0	50	50	0	0	0
Personeel en overhead	4.392	4.514	3.980	3.980	3.980	3.980
Planschade	113	86	3	3	3	3
Rente en afschrijving	2.205	1.194	803	798	685	652
Riolering (alle lasten)	1.832	1.763	1.801	1.797	1.931	1.989
Stortingen in reserves/voorzieningen	818	835	1.250	1.166	1.180	1.194
Subsidie vrijwilligers	20	20	10	10	10	10
Uitvoeringskosten	1.457	1.512	1.456	1.418	1.401	1.401
Zakelijke lasten	147	153	153	153	153	153
Totaal lasten	11.631	10.974	10.431	10.262	10.204	10.243
↑Baten						
Belastingen en heffingen	2.090	1.989	1.997	2.006	2.062	2.121
Bijdragen van derden	373	267	261	261	261	261
Huuropbrengsten	5	0	0	0	0	0
Legesinkomsten	1.059	1.040	924	924	924	924
Ontvangen rente	3	4	4	4	4	4
Pacht	18	9	9	9	9	9
Rijksinkomensoverdrachten	57	44	44	44	44	44
Onttrekking reserves/voorzieningen	1.568	0	1	0	0	0
Overige inkomsten	12	0	3	3	3	3
Totaal baten	5.186	3.353	3.244	3.251	3.307	3.365

4. Economie & Sport

(Afgerond x€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↑Lasten						
Afval (alle lasten)	2.591	2.738	2.725	2.718	2.716	2.715
Inkomensoverdracht aan derden	388	485	454	446	446	446
Nog te ontwikkelen beleid en in te vullen bezuinigingen	0	40	113	-109	-109	-109
Personeel en overhead	1.151	1.447	1.658	1.658	1.658	1.658
Rente en afschrijving	914	836	826	822	827	802
Overige stortingen reserves/voorzieningen	206	117	147	153	158	164
Subsidie vrijwilligers	125	95	121	121	121	121
Uitvoeringskosten	327	335	330	329	328	328
Zakelijke lasten inclusief energie	186	184	184	184	184	184
Totaal lasten	5.891	6.278	6.560	6.322	6.330	6.309
↑Baten						
Belastingen en heffingen	1.774	1.832	2.042	2.042	2.242	2.242
Bijdragen van derden	636	561	561	561	561	561
Huuropbrengsten	331	333	340	340	340	340
Legesinkomsten	4	2	2	2	2	2
Ontvangen rente	2	2	2	2	1	1
Pacht	2	7	7	7	7	7
Rijksinkomsten overdracht	3	0	0	0	0	0
Totaal baten	2.753	2.737	2.953	2.953	3.153	3.153

5. Financiën & Vastgoed

(Afgerond x€1.000)	2013	2014	2015	2016	2017	2018
↑Lasten						
Bouwgrondexploitatie (alle lasten)	5.722	7.415	7.697	5.426	3.760	3.789
BTW in tarief afval en riolering	-387	-310	-324	-336	-259	-259
Huurkosten	2	2	2	2	2	2
Inkomstenoverdracht aan derden	7	7	3	3	3	3

Bijlage 8: Specificatie cijfers programma's

Nog te ontwikkelen beleid	0	2	34	0	0	0
Onvoorziene uitgaven	0	70	220	220	220	220
Overgebrachte baten en lasten naar volgende dienstjaar	762	25	25	25	25	25
Personeel en overhead (inclusief saldi kostenplaats)	3.786	-193	704	461	376	341
Planschade	205	5	0	0	0	0
Rente en afschrijving	2.373	2.313	2.004	2.093	2.273	2.408
Saldo van rekening baten en lasten	0	31	0	0	0	0
Overige reserve/voorzieningen	7.668	5.677	3.469	2.842	4.478	2.874
Uitvoeringskosten	715	361	261	250	238	231
Zakelijke lasten	45	42	42	42	42	42
Zerobudgeting (nog niet besteed)	0	942	0	0	0	0
Totaal lasten	20.899	16.389	14.138	11.027	11.158	9.674
↑Baten						
Belastingen en heffingen	8.774	8.151	8.151	8.337	8.543	8.702
Bijdrage van derden	618	432	476	474	471	469
Bouwgrondexploitatie	4.013	7.326	7.933	5.189	3.600	3.479
Dividend	68	58	58	58	58	58
Huuropbrengst	94	67	60	60	60	60
Ontvangen rente	1.952	1.929	1.879	1.846	1.822	1.796
Pacht	23	27	27	27	27	27
Rente en afschrijving (bespaarde rente)	1.209	1.105	998	957	1.020	1.021
Rijksinkomensoverdracht	24.682	24.951	31.494	31.464	31.147	30.944
Ottrekking reserves en voorzieningen	9.407	4.342	3.550	2.669	3.083	2.562
Verkoop grond en panden(niet bouwgrond)	1.121	1.263	51	51	51	51
Totaal baten	51.963	49.652	54.677	51.132	49.883	49.169

Bijlage 9: Toelichting verschillen

	↑Handhaving
Bedrag	€ 25.000
I/S	Bedrag is incidenteel voor 2015 als last bijgeraamd
Programma	Algemene zaken
Toelichting	Door de Stichting Stadswacht Helmond wordt toezicht gehouden in de openbare ruimte. Afgelopen jaren is daarvoor steeds budget voor geweest. De stadswachten houden toezicht op het naleefgedrag en het aanpakken van kleine ergernissen. Daarnaast houden zij zich bezig met het afhandelen van klachten en meldingen in de openbare ruimte. Ook houden zij zich bezig met het bezorgen van brieven na woninginbraken en het toezicht bij evenementen. Om toch de diverse activiteiten te kunnen blijven uitvoeren is een budget benodigd van € 25.000.

	↑Verlaging dwangsommen
Bedrag	€ 50.000 (begrotingsnota)
I/S	Bedrag is structureel als baten afgeraamd
Programma	Algemene zaken
Toelichting	In de begroting is een bedrag van € 75.000 opgenomen als opbrengst dwangsommen. In praktijk blijkt nu al enige jaren dat hier dit bedrag niet wordt gerealiseerd. Daarom is deze begrotingspost afgeraamd met € 50.000.

	↑Wachtgelden wethouders
Bedrag	€ 31.000
I/S	Bedrag is incidenteel als last bijgeraamd
Programma	Algemene zaken
Toelichting	In de begrotingsnota 2015 was rekening gehouden met een bedrag van € 78.000 wachtgelden wethouders in 2015 aflopend tot € 0 in 2018. Op deze wachtgelden wordt nu minder een beroep gedaan. In deze begroting kan daarom € 47.000 minder geraamd worden dan eerder voorzien

	↑Veiligheidsregio Brabant Zuid-Oost (VRBZO)
Bedrag	€ 16.000, maar door onttrekking aan de reserve brandweer heeft dit per saldo geen effect
I/S	Lasten worden structureel bijgeraamd
Programma	Algemene Zaken

Toelichting	De bijdrage van de gemeente aan de Veiligheidsregio stijgt. Bij de bedragen is rekening gehouden met de bezuiniging uit de Toekomstvisie brandweerzorg en de tijdelijke nadeelcompensatie in de jaren 2015 tot en met 2017 volgens het 'model Deurne'. De netto lasten voor de begroting zijn wel beperkt doordat er elders in de begroting voordelen tegenover staan (lasten vervallen van materieel dat is overgenomen door de VRBZO en huurinkomsten stijgen door de verhuur van brandweerkazernes aan de VRBZO). Het hier aangegeven verschil betreft het netto verschil. In meerjarenperspectief stijgen de kosten als volgt 2016: € 68.000 , 2017: € 107.000 , 2018 e.v. : € 118.000. Dit wordt gecompenseerd door een jaarlijkse onttrekking uit de reserve brandweer. Deze heeft geen functie meer na de overdracht van taken aan de veiligheidsregio. De stand van deze reserve is ruim € 400.000 in 2014.
--------------------	---

	↑SRE/MRE inclusief voormalige SRE taken
Bedrag	€ 8.000
I/S	Bedrag is structureel afgeraamd
Programma	Algemene Zaken
Toelichting	Ten opzichte van 2014 zijn de kosten van de algemene bijdrage aan SRE/MRE inclusief het budget voor over te dragen oud-SRE taken € 8.000 lager. De bijdrage SRE daalt met € 91.000. Daar tegenover staat dat er € 83.000 oud-SRE taken op een andere manier ingevuld zullen worden door samenwerking met Peel en of SRE gemeenten.

	↑Pas vooruit
Bedrag	€ 15.000
I/S	Bedrag is incidenteel voor 2015 als last bijgeraamd
Programma	Sociaal Domein & Volkshuisvesting
Toelichting	<p>Het pasje is bedoeld voor minima die door allerlei omstandigheden zoveel vaste lasten hebben, dat ze van hun inkomen niet voldoende overhouden om normale boodschappen voor het gezin te kunnen doen. Het pasje kan gebruikt worden in alle supermarkten. Het gaat om verse producten uit de supermarkt, zoals groenten, fruit, vlees(beleg), brood en melkproducten. De hoogte van het bedrag op het pasje is afhankelijk van de gezinssituatie van € 75,00 tot € 125,00 per maand.</p> <p>Degenen die een pasje krijgen, moeten ook wat terug doen in de vorm van vrijwilligerswerk. De Atlant Groep kijkt samen met de pashouders wat een geschikte vrijwilligersplek is. Het werk moet wel passen bij de persoon en zijn/haar situatie. Maximaal 50 personen nemen deel aan Een Pas Vooruit. Om dit aantal te kunnen bekostigen hebben we € 62.500 nodig. Daarvan is € 30.000 een gift van het armenbestuur in 2015. We moeten zelf nog € 32.500 inleggen.</p>

	↑Jeugd dat werkt
Bedrag	€ 90.000
I/S	Bedrag is incidenteel voor 2015 als last bijgeraamd
Programma	Sociaal Domein & Volkshuisvesting
Toelichting	Gemert-Bakel kent in vergelijking met de omliggende gemeenten een hoge

	<p>werkloosheid onder jongeren. In 2014 is een project gestart voor extra zet om werkloosheid onder jeugd in de leeftijdscategorie van 16 tot 27 jaar te bestrijden. De ambitie voor 2015 is: minimaal 7 jongeren vinden werk of gaan starten met een (rijksgefinancierde) scholing. Deze jongeren vragen geen uitkering aan, of stromen uit de uitkering. In 2014 zijn tot nu toe al 8 jongeren aan het werk of volgen een opleiding en vragen dus geen uitkering aan via dit project. De gemiddelde kosten voor een gemeente per uitkeringsgerechtigde is € 12.500. Deze investering 'verdient' zichzelf dus terug. Om dit project in 2015 voor te zetten is een bedrag van € 90.000 nodig.</p>
--	---

	↑Uitstel subsidie Kunstlokaal
Bedrag	€ 50.000 (begrotingsnota)
I/S	Bezuinigingstaakstelling is incidenteel voor 2015 afgeraad
Programma	Sociaal Domein & Volkshuisvesting
Toelichting	De eerste structurele bezuiniging van € 50.000,- is doorgevoerd per 1-1-2014. Voor 2014 is daarmee de doelstelling gerealiseerd. De raad heeft in de begrotingsnota 2015 besloten om de tweede structurele bezuiniging van € 50.000,- uit te stellen naar uiterlijk 1-1-2018, waarbij het college de mogelijkheid heeft om jaarlijks te bezien of (een deel van) de bezuiniging al eerder kan worden doorgevoerd. Door dit uitstel krijgt KunstLokaal financieel de ruimte om de benodigde organisatieveranderingen door te voeren, zodat de bezuinigingsdoelstelling uiteindelijk behaald kan.

	↑Drie decentralisaties Sociaal domein (participatiewet)
Bedrag	€ 10.448.812 voor taken Participatiewet
I/S	Baten en lasten zijn structureel geraamd. Uitgangspunt daarbij is de dat drie decentralisaties binnen de rijksmiddelen worden gerealiseerd en daarmee budgettair neutraal verlopen voor de gemeentelijke begroting.
Programma	Sociaal domein & Volkshuisvesting
Toelichting	<p>Het merendeel van het programma 'Sociaal Domein & Volkshuisvesting' wordt gefinancierd met rijksbijdragen. Met ingang van 2015 worden gemeenten op grond van de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet integraal verantwoordelijk voor het sociaal domein.</p> <p>De Participatiewet kent twee geldstromen. Een deel ontvangt de gemeente via de algemene uitkering en een deel wordt toegekend via een beschikking. De middelen worden afzonderlijk geraamd.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er is een bedrag van € 5.684.593 beschikbaar voor de mensen met arbeidsvermogen die ondersteuning nodig hebben en re-integratie (Werkdeel). • Er is een bedrag van € 4.764.219 beschikbaar voor de Gebundelde uitkering WWB, IOAW, IOAZ en Bbz 2004 (levensonderhoud startende zelfstandigen), de wet BUIG.

	↑Drie decentralisatie Sociaal domein (WMO en Jeugdzorg)
Bedrag	€ 9.135.297 voor de nieuwe taken AWBZ en Jeugdzorg
I/S	Baten en lasten zijn structureel bijgeraad. Uitgangspunt daarbij is de dat drie decentralisaties binnen de rijksmiddelen worden gerealiseerd en daarmee budgettair neutraal verlopen voor de gemeentelijke begroting
Programma	Sociaal domein & Volkshuisvesting

Toelichting	<p>Het merendeel van het programma 'Sociaal Domein & Volkshuisvesting' wordt gefinancierd met rijksbijdragen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Met ingang van 2015 worden gemeenten op grond van de Wmo 2015, de Jeugdwet en de Participatiewet integraal verantwoordelijk voor het sociaal domein. De begroting bevat twee rijksbijdrage ten behoeve van WMO; € 1.966.403 als integratie uitkering WMO en € 3.515.879 uit de algemene uitkering ten behoeve van de nieuwe taken vanuit de AWBZ. • Er is een bedrag van € 5.619.418 beschikbaar voor transitie jeugdzorg; daarvan is voor de Inkooporganisatie Zuidoost Brabant € 2.874.200 voor de zorg met verblijf, voor Peel 6.1 € 1.912.300 voor de AWBZ zorg en tot slot een lokaalbudget van € 833.400.
--------------------	--

	↑Subsidie vrijwilligersorganisaties
Bedrag	Geen verschil ten opzichte van begrotingsjaar 2014. Ten opzichte van meerjarenraming 2014-2017 is in jaarschijf 2015 € 90.000 extra geraamd (begrotingsnota)
I/S	Bedrag is structureel als last bijgeraamd
Programma	Sociaal Domein & Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening & Openbaar Beheer en Algemene Zaken
Toelichting	Eind 2011 is het nieuwe subsidiebeleid vastgesteld voor de jaren 2012-2014. In principe was er in totaal € 400.000 beschikbaar voor subsidie vrijwilligers en gemeenschapshuizen. Dit bleek niet toereikend te zijn binnen het nieuwe subsidiebeleid. Daarbij is toen een vangnet gecreëerd vanuit tijdelijke middelen wat afliep in 2014. Gezien het uitgangspunt dat de subsidie voor de vrijwilligersorganisaties op hetzelfde niveau blijven dient deze tijdelijke dekking omgezet tot worden in een structurele post. Indien dit niet gebeurd zijn verdere bezuinigingen op vrijwilligers noodzakelijk en dit is in strijd met het zonet aangehaalde uitgangspunt.

	↑Plattelandsontwikkeling
Bedrag	€ 50.000
I/S	Bedrag is incidenteel voor 2015
Programma	Ruimtelijke Ordening & Openbaar beheer
Toelichting	<p>Het buitengebied is en blijft van groot economisch belang doordat agrarische ondernemers in staat zijn om zorgvuldig en maatschappelijk verantwoord te ondernemen zonder dat dit gepaard gaat met een te grote overbelasting voor de omgeving.</p> <p>Aandachtsgebieden in Gemert-Bakel worden door i.s.m. inwoners en bedrijven benoemd. De gemeente faciliteert het proces. De gemeente werkt samen met andere organisaties aan een zorgvuldige veehouderij in Gemert-Bakel. Hiervoor wordt een platform Zorgvuldige veehouderij opgezet. De gemeente zet actief in op instrumenten waardoor agrarische ondernemers hun imago kunnen verbeteren. Zo stimuleert de gemeente dat agrarische ondernemers de dialoog en BZV toepassen bij vergunningverlening. Tevens wordt ingezet op het werk maken van vrijkomende agrarische bebouwing (VAB's) en een plan van aanpak voor de erfbeplanting. De gemeente zet ruimtelijke instrumenten in op weg naar een zorgvuldigere veehouderij.</p>

	Hierom gaat zij haar structuurvisie en het bestemmingsplan buitengebied updaten. De gemeente toetst op gezondheid en veehouderij. Zij is vertegenwoordigd in de klankbordgroep gezondheidsonderzoek en de resultaten van het gezondheidsonderzoek worden vertaald naar beleid. Er wordt een draaiboek calamiteiten gezondheid en veehouderij ontwikkeld. Verder wil Gemert-Bakel kunnen participeren in vernieuwende initiatieven die een zorgvuldigere veehouderij mogelijk maken zoals bijvoorbeeld in de ontwikkeling van een digitale geur-app, bijdragen aan het vinden van oplossingsmogelijkheden voor 'knelpuntbedrijven', het voorbereiden van lastige maar vernieuwende (juridische) trajecten in samenwerkingsverband etc.
--	---

	↑Subsidie Molen De Volksvriend
Bedrag	€ 18.000 (begrotingsnota)
I/S	Bedrag is structureel als last bijgeraamd
Programma	Ruimtelijke ordening & Openbaar beheer
Toelichting	In 2014 heeft de gemeente Gemert-Bakel molen de Volksvriend gekocht en in erfpacht uitgegeven aan de molenstichting onder dezelfde condities als de drie overige molens. Voor de al in beheer zijnde molens krijgt de molenstichting een gemiddeld bedrag van € 18.000 per molen. Daarom wordt voor deze vierde molen ook een bijdrage van € 18.000 geraamd zoals besloten in de raadsvergadering van 2 oktober 2014.

	↑VTH taken
Bedrag	€ 62.000
I/S	Bedrag is structureel als last bijgeraamd
Programma	Ruimtelijke Ordening & Openbaar beheer
Toelichting	De verhoging van de bijdrage ten opzichte van 2014 heeft te maken met de overdracht van VTH taken (met betrekking tot vvgb-bedrijven) van de Provincie, waarvoor de gemeente via het gemeentefonds een vergoeding ontvangt.

	↑Leges omgevingsvergunning
Bedrag	€ 171.000
I/S	Bedrag is structureel als baten afgeraamd
Programma	Ruimtelijke ordening & Openbaar beheer
Toelichting	<p>In deze begroting 2015 zijn de inkomsten voor leges € 200.000 structureel verlaagd van € 900.000 naar € 700.000. Dit op basis van de verwachte inkomsten in 2014. Verder kunnen bewoners en bedrijven kunnen per 1 november 2014 eenvoudiger aan- of uitbouwen, bijgebouwen plaatsen of andere kleine bouwwerken aan de achterkant van een woning of ander hoofdgebouw neerzetten. Het vergunningvrij vergroten van het hoofdgebouw wordt bijvoorbeeld uitgebreid van 2,5 naar 4 meter en het wordt mogelijk om in het achtererf bij een woning een woongelegenheden voor mantelzorg te plaatsen. Hierdoor dalen de legesinkomsten.</p> <p>Voor gedoogbeschikkingen/tijdelijke omgevingsvergunningen zijn de leges met een bedrag van € 29.000 opgehoogd. Per saldo bedraagt de verlaging daarmee € 171.000.</p>

	↑Leges bestemmingplan procedures
Bedrag	€ 39.000
I/S	Bedrag is structureel
Programma	Ruimtelijke ordening & Openbaar beheer
Toelichting	In deze begroting 2015 zijn de inkomsten voor leges bestemmingsplan procedures € 39.000 structureel verhoogd van € 111.000 naar € 150.000. Dit op basis van de verwachte inkomsten in 2014 en verder.

	↑Economische ontwikkelingen en ambitie recreatie en toerisme
Bedrag	€ 100.000
I/S	Bedrag is incidenteel voor 2015
Programma	Economie & Sport
Toelichting	<p>We willen een sterke gemeente zijn in de peelregio. Daarvoor zorgen we dat de basis op orde is en voeren we een cluster- en ketenonderzoek uit. In veel gevallen geldt dat bedrijven en ketens waarin zij zich bevinden veelal belangen hebben die de gemeentegrenzen overschrijden en daarmee buiten de gemeentelijke reikwijdte vallen. Om dit weg te nemen is schaalvergroting een oplossing, daarom gaan we op bovenlokaal niveau samenwerken aan economische ontwikkeling.</p> <p>We werken aan een doorontwikkeling van de bedrijventerreinen, met daarbij een actualisatie van de visie bedrijventerreinen, een goede bereikbaarheid, we creëren een gunstig ondernemersklimaat voor zowel bestaande als nieuwe ondernemers met daarbij invoering van parkmanagement. We kijken hoe we vraag en aanbod op elkaar aan kunnen laten sluiten en investeren in het vermarkten van deze gronden. Daarnaast stimuleren we werkgevers om mensen met een arbeidshandicap in dienst te nemen.</p> <p>We stellen een dorpsvisie op voor Bakel om zo onze centra aantrekkelijk te houden, met daarnaast een detailhandelsvisie op zowel lokaal niveau als op niveau van de peel. Een centrummanager wordt aangesteld. Op het gebied van recreatie en toerisme worden nieuwe concepten ontwikkeld. Uitgegaan wordt van kansen, initiatieven en vragen uit de markt waarvoor flexibiliteit en ruimte dienen te worden gecreëerd.</p>

	↑Binnensport
Bedrag	€ 65.000
I/S	Bezuinigingstaakstelling is incidenteel voor 2015 afgeraamd
Programma	Economie & Sport
Toelichting	Voor sporthal De Beek geldt dat er in 2014 een nieuwe beheerder is aangetrokken. Gezien de bezettingsgraad van deze sporthal en leeftijd van de beheerders is niet gelukt over te gaan tot privatiseren maar tot het sluiten van een gebruiks-overeenkomst van jaar tot jaar. Daarbij is aangegeven dat verzelfstandiging in de toekomst nog steeds de wens is van de gemeente. Voor de kantine sporthal Molenbroek is in 2014 een vaststellingsovereenkomst met de huidige pachtster

	<p>afgesloten. De exploitatie van de kantine is op korte termijn door de verenigingen overgenomen. Er wordt gezocht naar een oplossing met een structureel karakter. Oorspronkelijk stond voor 2015 een taakstelling opgenomen van € 130.000. In deze begroting is de taakstelling voor 2015 komen te vervallen. Voor 2016 en verder blijft een taakstelling van € 130.000 in de begroting staan.</p> <p>Omdat in de begroting een taakstelling opgenomen staat van € 65.000 is het verschil tussen de begroting 2014 en 2015 € 65.000.</p>
--	---

↑Verlaging grondprijzen	
Bedrag	€ 34.000
I/S	Bedrag is incidenteel voor 2015
Programma	Financiën & Vastgoed
Toelichting	<p>Door het college van B&W wordt aan de gemeenteraad het voorstel gedaan om voor 2015 een korting van 15% op de grondprijs voor woningbouw percelen toe te passen. In de praktijk is dit een korting van € 42 per m² in de kernen Gemert, Bakel, De Mortel, Handel en Milheeze. Voor de kernen De Rips en Elsendorp is dit een korting van € 37,50. In de bouwgrondexploitatie is met deze korting voor 2015 geen rekening gehouden.</p> <p>Het toepassen van een korting op de grondprijs heeft tot gevolg dat de opbrengsten uit de verkoop lager worden in 2015. Voor de exploitaties met een gecalculeerd positief eindresultaat heeft de korting een winstverdamping tot gevolg. Voor de exploitaties met een negatief eindresultaat heeft de korting een hoger negatief eindresultaat tot gevolg. Volgens de BBV richtlijn dient hierdoor ook de noodzakelijke voorziening aangevuld te worden.</p> <p>In 2015 is er in het plan 'Kalkhoven' in Handel een verkoop van 800 m² bouwgrond geraamd. De verkoopopbrengst zal door het verstrekken van de korting op de grondprijs € 33.600 lager zijn indien de geraamde verkoop behaald zal gaan worden. Conform de BBV richtlijn dient er voor dit bedrag in 2015 een extra voorziening getroffen te worden.</p>

↑Post onvoorzien	
Bedrag	€ 150.000
I/S	Bedrag is structureel als last bijgeraamd
Programma	Financiën & Vastgoed
Toelichting	In deze begroting is de post onvoorzien opgehoogd van € 70.000 naar € 220.000. De reden hiervoor is dat de voordelen van zero-budgeting met een structureel bedrag van € 611.000 zijn ingeboekt in deze begroting. Gedurende een jaar zijn er daardoor minder mogelijkheden tegenvallers op te vangen binnen de normale bedrijfsvoering.

↑Effect meicirculaire en septembercirculaire 2014	
Bedrag	Per saldo is € 12.760.000 aan algemene uitkering bijgeraamd. Het deel participatiewet is nog gerubriceerd in het programma Sociaal domein & Volkshuisvesting.

	Het netto-effect op het begrotingsaldo 2015 is € 333.000 positief.
I/S	De algemene uitkering is voor de jaren 2015 t/m 2018 bijgesteld met ieder jaar het daarvoor gelden bedrag op basis van de mei- en septembercirculaire
Programma	Financiën & Vastgoed
Toelichting	<p>De enorme stijging van de algemene uitkering wordt veroorzaakt door de drie decentralisaties. Deze laten zijn 1 op 1 gekoppeld aan de ontvangen bijdragen. De uitkering voor de sociale werkvoorziening (WSW) was tot en met 2014 een aparte rijksuitkering. Met ingang van 2015 valt dit onder de participatiewet en is de rijksbijdrage opgenomen in de algemene uitkering.</p> <p>De septembercirculaire geeft een nettovoordeel van € 333.000 in 2015 oplopend tot € 667.000 in 2018. Bij bepaling van dit nettovoordeel is rekening gehouden met het verhogen en verlagen van budgetten, zoals verwoord in de raadsinformatienota's over de mei- en septembercirculaire. In de begrotingsnota 2015 was rekening gehouden met een structureel nadeel van € 244.000 in de algemene uitkering (herverdeeleffect). De herverdeling is in de septembercirculaire getrapd ingevoerd 50% in 2015 en de overige 50% in 2016. Dit is verwerkt in het nettovoordeel.</p>

	↑ Zerobudgeting
Bedrag	€ 611.000
I/S	Budgetten zijn structureel afgeraamd
Programma	↑ Algemene zaken, ↑ Sociaal Domein & Volkshuisvesting, ↑ Economie & Sport, ↑ Ruimtelijke ordening & Openbaar beheer
Toelichting	<p>Op basis van de gemiddelde uitgaven van de afgelopen drie jaren en actuele contracten zijn uitvoeringsbudgetten zoals advieskosten en onderhoudskosten structureel afgeraamd. In 2011 t/m 2014 is zerobudgeting mede gebruikt om eventuele tegenvallers op te vangen. Nu het voordeel structureel wordt ingeboekt valt deze mogelijkheid grotendeels weg. Daarom is gelijktijdig de post onvoorzien verhoogd met € 150.000 in deze begroting.</p> <p>De op de verschillende programma's afgeraamde bedragen voor zerobudgeting (stand 1 november 2014 € 942.000) staan voor 2014 verzameld op het programma financiën en vastgoed. Aan het einde van het jaar zal duidelijk worden wat de eindstand is en dat wordt vervolgens als voordeel in de jaarrekening 2014 geboekt.</p>

	↑ Verlaging storting reserves
Bedrag	€ 132.000
I/S	Stortingen zijn structureel naar beneden bijgesteld
Programma	Financiën & Vastgoed/Alle programma's
Toelichting	<p>De storting in de reserve automatisering wordt structureel met € 10.000 afgeraamd, vanwege het overschot in deze reserve. Verder is de reserve inventaris gemeentehuis opgeheven. Hierdoor kan de jaarlijkse storting van € 22.000 komen te vervallen. Tenslotte zijn voor de periode 2015-2018 de inflatietoevoegingen aan reserves komen te vervallen. Het voordeel hiervan bedraagt € 100.000. Dit is verantwoord gezien de aanbestedingsvoordelen die op dit moment behaald worden op investeringen die uit deze reserves worden gefinancierd.</p>

Bijlage 10: Kostendekkendheid legesverordening

Kostenonderbouwing

Met deze kostenonderbouwing wordt een inzicht gegeven in kostentoerekening van de activiteiten die een direct verband hebben met de te leveren diensten waarvoor middels de legesverordening worden gevraagd.

De vereisten voor kostendekkendheid van de leges zijn als volgt:

- Leges mogen maximaal kostendekkend zijn op ramings- c.q. begrotingsbasis (baten gedeeld door lasten maximaal 100%);
- De 3 titels uit de legesverordening worden elk afzonderlijk op kostendekkendheid beoordeeld, omdat onderlinge kruissubsidiëring tussen de titels niet is toegestaan;
- Bij Titel 3 geldt dat behalve als geheel, tevens per hoofdstuk de maximale 100% kostendekkend geldt;
- Kosten van werkzaamheden die geen verhaalbare (belastbare) dienst zijn, worden niet toegerekend waaronder;
 - Kosten van beleid;
 - Kosten van handhaving, toezicht en controle (m.u.v. 1e controle na oplevering) v.w.b. titel 2;
- De BTW die de gemeente gecompenseerd krijgt (BTW-compensatiefonds) wordt wel als kostenpost meegenomen.

↑TITEL 1			
Lasten	Kosten	Toerekenings- percentage	Toegerekend
Personeelslasten incl. overhead			
Reisdocumenten	€ 186.935	100%	€ 186.935
Basis Registratie Personen (BRP)	€ 389.694	32,14%	€ 125.248
Huwelijk	€ 38.479	86,26%	€ 33.192
Burgerlijke stand	€ 56.220	68,18%	€ 38.331
Nutsbedrijven	€ 20.021	100%	€ 20.021
Parkeervoorziening	€ 7.630	100%	€ 7.630
Leegstandwet	€ 2.489	100%	€ 2.489
Uitvoeringskosten			
Reisdocumenten	€ 1.000	100%	€ 1.000
Salariskosten Ambtenaar burgerlijke stand			
Huwelijk	€ 8.671	100%	€ 8.671

Huur			
Huwelijk	€ 500	100%	€ 500
Materiaalkosten			
Burgerlijke stand	€ 2.600	100%	€ 2.600
Eigen Verklaringen	€ 15.000	100%	€ 15.000
Afdracht leges			
Diverse reisdocumenten	€ 89.000	100%	€ 89.000
Rijbewijzen	€ 33.000	100%	€ 33.000
Nationaliteiten	€ 4.000	100%	€ 4.000
Verklaring Omtrent Gedrag	€ 16.000	100%	€ 16.000
Diensten door derden			
Nutsbedrijven	€ 2.500	100%	€ 2.500
Bijdrage door derden			
Nutsbedrijven	€ 5.116-	100%	€ 5.116-
Totaal toerekening titel 1			€ 581.000

Baten			Opbrengsten
Leges			
Publiekservice			€ 150
Reisdocumenten			€ 227.250
Rijbewijzen			€ 94.000
Basis Registratie Personen (BRP)			€ 13.000
Nationaliteiten			€ 5.000
Huwelijk			€ 35.531
Burgerlijke stand			€ 4.000
Gemeentearchief			€ 265
Eigen Verklaringen			€ 15.000
Verklaring Omtrent Gedrag			€ 21.210
Nutsbedrijven			€ 25.200
Parkeervoorziening			€ 1.500

Bijlage 10: Kostendeckendheid legesverordening

Kinderopvang			€ 3.000
Leegstandwet			€ 1.380
Totaal baten titel 1			€ 446.486

Kostendeckendheid			
Totaal toerekening titel 1			€ 581.000
Baten titel 1			€ 446.486
Mate van kostendeckendheid titel 1			76,9%

↑TITEL 2			
Lasten	Kosten	Toerekenings- percentage	Toegerekend
Personeelslasten incl. overhead			
Bestemmingsplan procedures	€ 435.703	100%	€ 435.703
Omgevingsvergunning	€ 362.016	100%	€ 362.016
Bouwtoezicht	€ 86.478	100%	€ 86.478
Advies en onderzoekskosten			
Omgevingsvergunning	€ 18.000	100%	€ 18.000
Monumentencommissie	€ 5.000	100%	€ 5.000
Bestemmingsplangebied	€ 58.577	20,09%	€ 11.770
Uitvoeringskosten			
Omgevingsvergunning	€ 373	100%	€ 373
Materiaalkosten			
Bouwtoezicht	€ 816	100%	€ 816
Inkomensoverdracht aan overheid			
Regionale brandweersamenwerking	€ 1.075.778	0,68%	€ 7.360
Personeel: lonen en salarissen	€ 60.000	100%	€ 60.000
Totaal toerekening titel 2			€ 987.516
Toerekening titel 2 incl. compensabele BTW (€ 7.317)			€ 994.933

Baten			Opbrengsten
Leges			
Bestemmingsplan procedures			€ 150.000
Omgevingsvergunning			€ 729.000
Totaal baten titel 2			€ 879.000

Kostendekkendheid			
Totaal toerekening titel 2			€ 994.933
Baten titel 2			€ 879.000
Mate van kostendekkendheid titel 2			88,4%

↑TITEL 3			
Lasten	Kosten	Toerekeningspercentage	Toegerekend
Personeelslasten incl. overhead			
Horecabeleid	€ 98.686	32,70%	€ 37.965
Evenementenvergunningen	€ 181.342	68,84%	€ 124.836
Totaal toerekening titel 3			€ 162.800

Baten			Opbrengsten
Leges			
Horeca			€ 30.000
Evenementen			€ 18.250
Totaal baten titel 3			€ 48.250

Kostendekkendheid			
Totaal toerekening titel 3			€ 162.800
Baten titel 3			€ 48.250
Mate van kostendekkendheid			29,6%

Bijlage 11: Kerngegevens

KERNGEGEVENS PER 1 JANUARI VAN HET BETREFFENDE JAAR				
Sociale structuur	2012	2013	2014	2015
Aantal inwoners:	29.041	29.101	29.315	29.500
waarvan:				
van 0 t/m 19 jaar	6.938	6.872	6.852	6.750
van 20 t/m 49 jaar	11.210	11.014	10.942	10.910
van 50 t/m 59 jaar	4.523	4.578	4.633	4.715
van 60 t/m 64 jaar	1.943	1.971	2.014	2.065
van 65 jaar en ouder	4.427	4.666	4.874	5.060
Aantal periodiek bijstandsgerechtigden	383	372	355	354
Fysieke structuur	2012	2013	2014	2015
Oppervlakte gemeente:	12.336 ha	12.366 ha	12.366 ha	12.366 ha
waarvan:				
binnenwater:	101 ha	109 ha	109 ha	109 ha
historische dorpskern:	8 ha	8 ha	8 ha	8 ha
Oppervlakte groen buitengebied (excl. bosgrond):	308 ha	308 ha	308 ha	308 ha
Oppervlakte groen in woonomgeving:	114 ha	114 ha	114 ha	114 ha
Oppervlakte sportvelden:	312 ha	312 ha	312 ha	312 ha
Oppervlakte gemeentebossen:	410 ha	410 ha	410 ha	410 ha
Lengtes van wegen:				
- asfalt:	209 km	209 km	209 km	209 km
- klinkerwegen:	97 km	97 km	97 km	97 km
- betonwegen:	16 km	16 km	16 km	16 km
- overige (o.a. zandwegen en halfverharding):	90 km	90 km	90 km	90 km
Aantal woonruimten:	12.468	12.640	12.796	12.900
Financiële structuur (* € 1.000)	2012	2013	2014	2015
Opbrengst OZB	4.789	8.233	7.600	7.600
Opbrengst OZB per inwoner	0,16	0,28	0,26	0,26
Algemene uitkering gemeentefonds	24.798	24.267	25.090	37.179
Algemene uitkering per inwoner	0,86	0,83	0,86	1,26
Balanstotaal	207.525	187.069	182.495	Afhankelijk jaarrekening
Vaste geldleningen (exclusief woningbouw)	147.729	136.664	139.938	137.000

Bijlage 11: Kerngegevens

Vaste geldlening per inwoner	5,09	4,70	4,77	4,64
Algemene reserve (exclusief jaarrekeningresultaat)	0	-11.504	-11.675	Afhankelijk jaarrekening
Bestemmingsreserves	12.305	10.611	9.943	Afhankelijk jaarrekening
Vorzieningen (inclusief bouwgrondexploitatie)	19.720	26.355	25.577	Afhankelijk jaarrekening
Totaal reserves en voorzieningen	32.025	25.642	23.845	Afhankelijk jaarrekening
Totaal reserves en voorzieningen per inwoner	1,11	0,87	0,81	Afhankelijk jaarrekening